

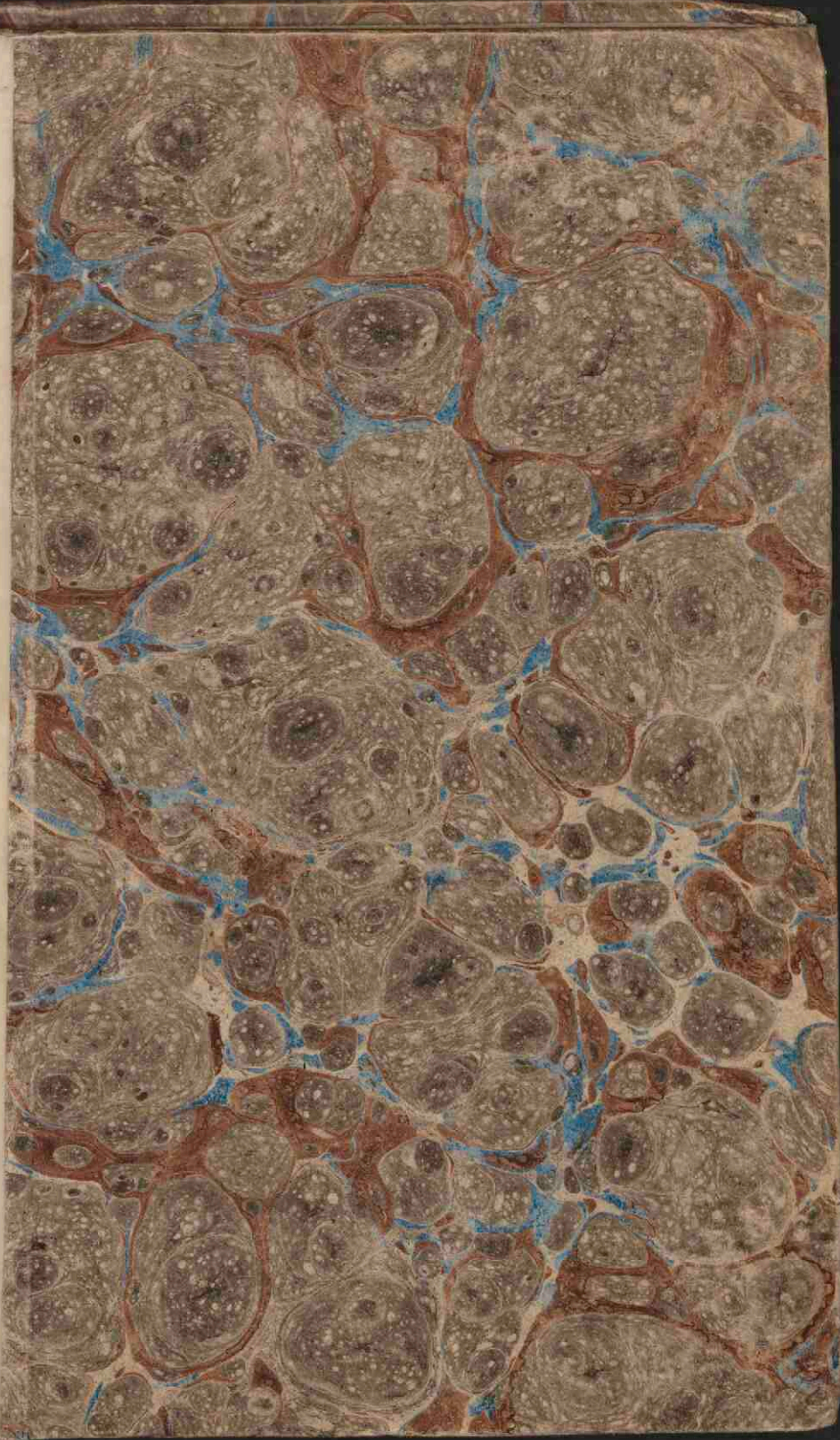
Disticha de moribus, seu Dicta Catonis ad filium suum.

<https://hdl.handle.net/1874/341428>

ora

44.

5

Litterae Latinae

Quarto n° 166.

Rariora

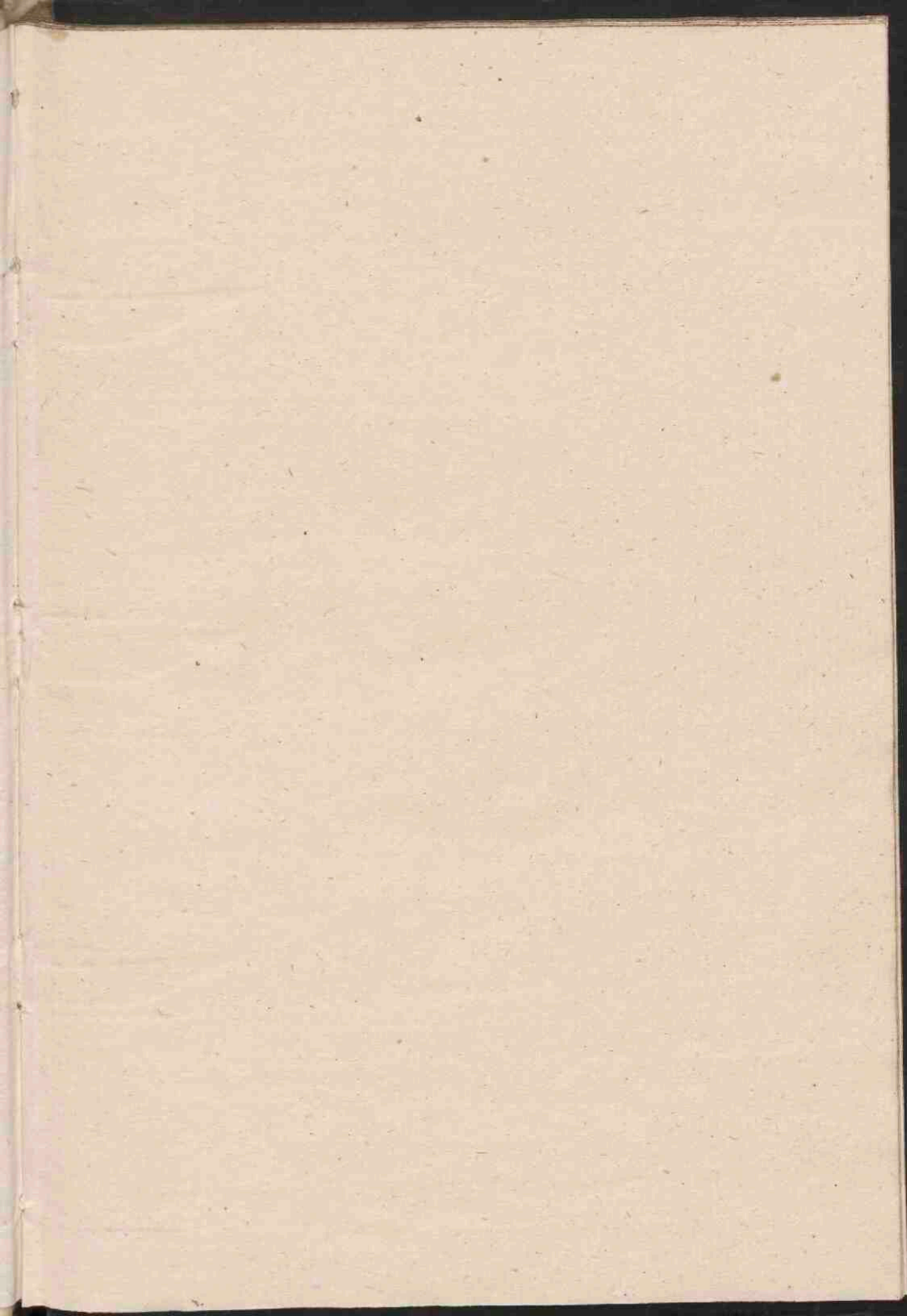
Campt. n° 410

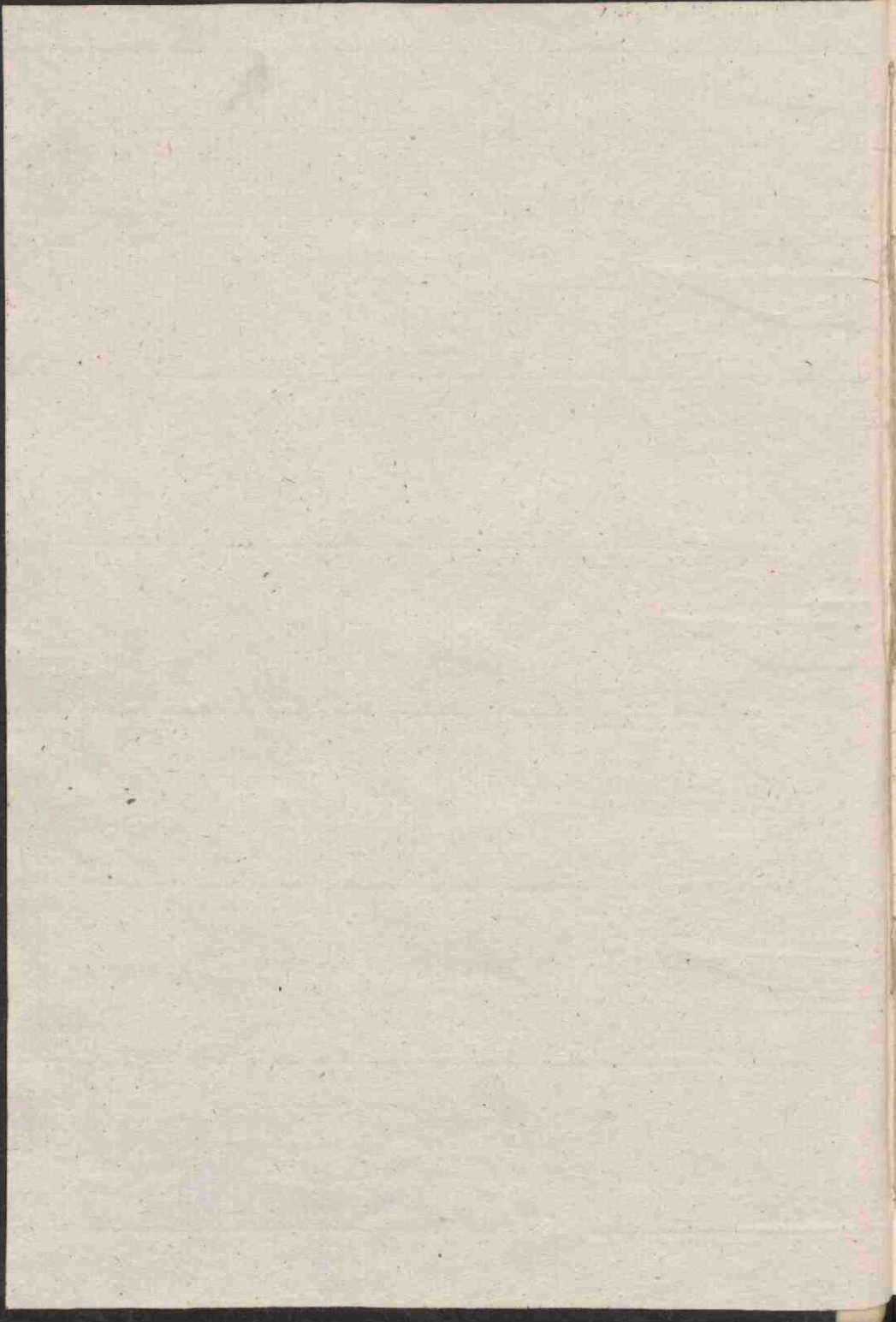
174. **Cato moralissimus** [C a t o, Disticha de moribus], cum commento
Roberti de Euremodio. Deventer, Rich. Paffroet
[c. 1491]. 4o. X. 4o. 166

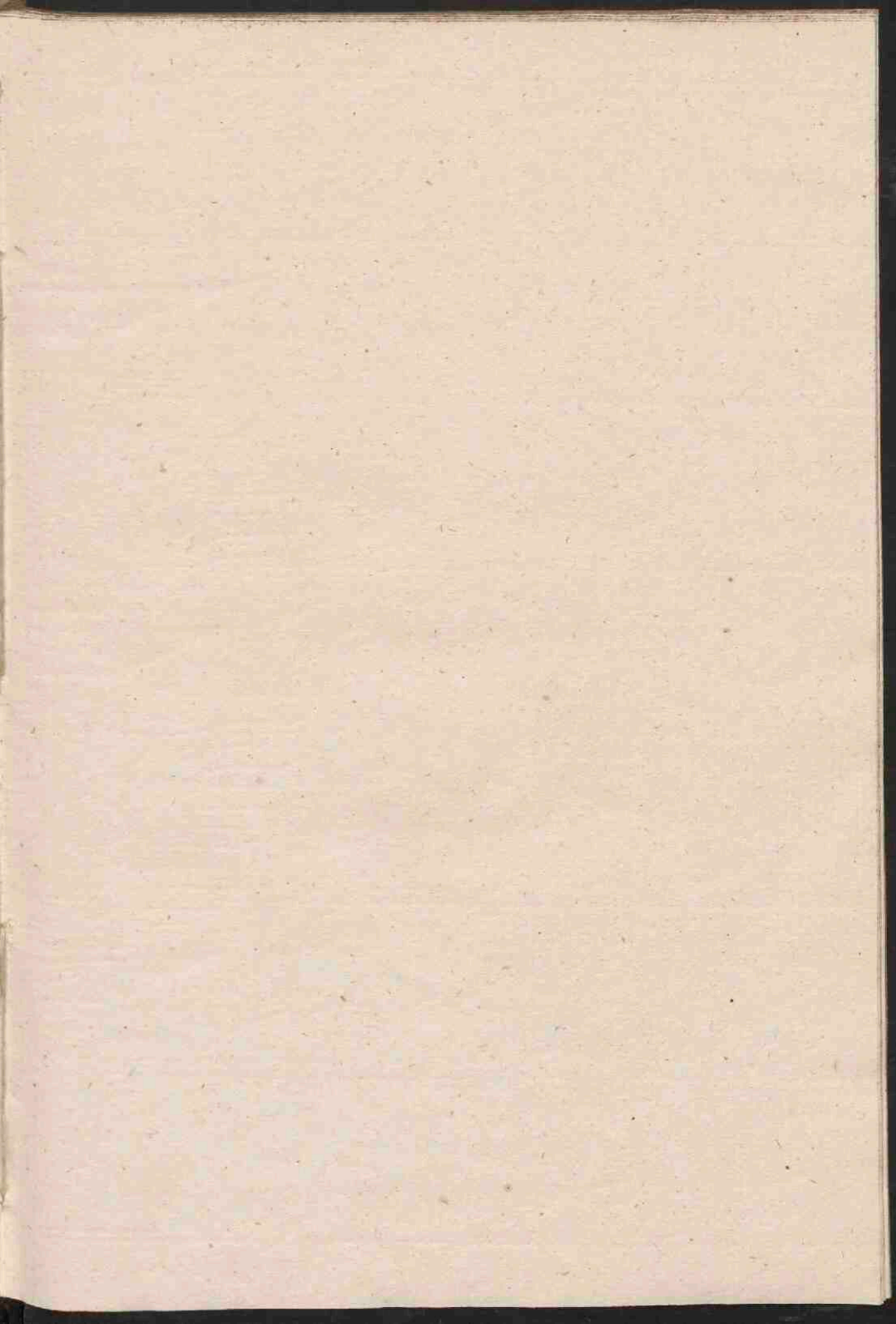
Typen 3, 3*, 4. — HMT 64 (112) c 2, d 1. — Rubr. α. — Drukkersmerk
II. — HMT 65 (113) b. — HC 4716. — CA 410. — Peddie I p. 162.

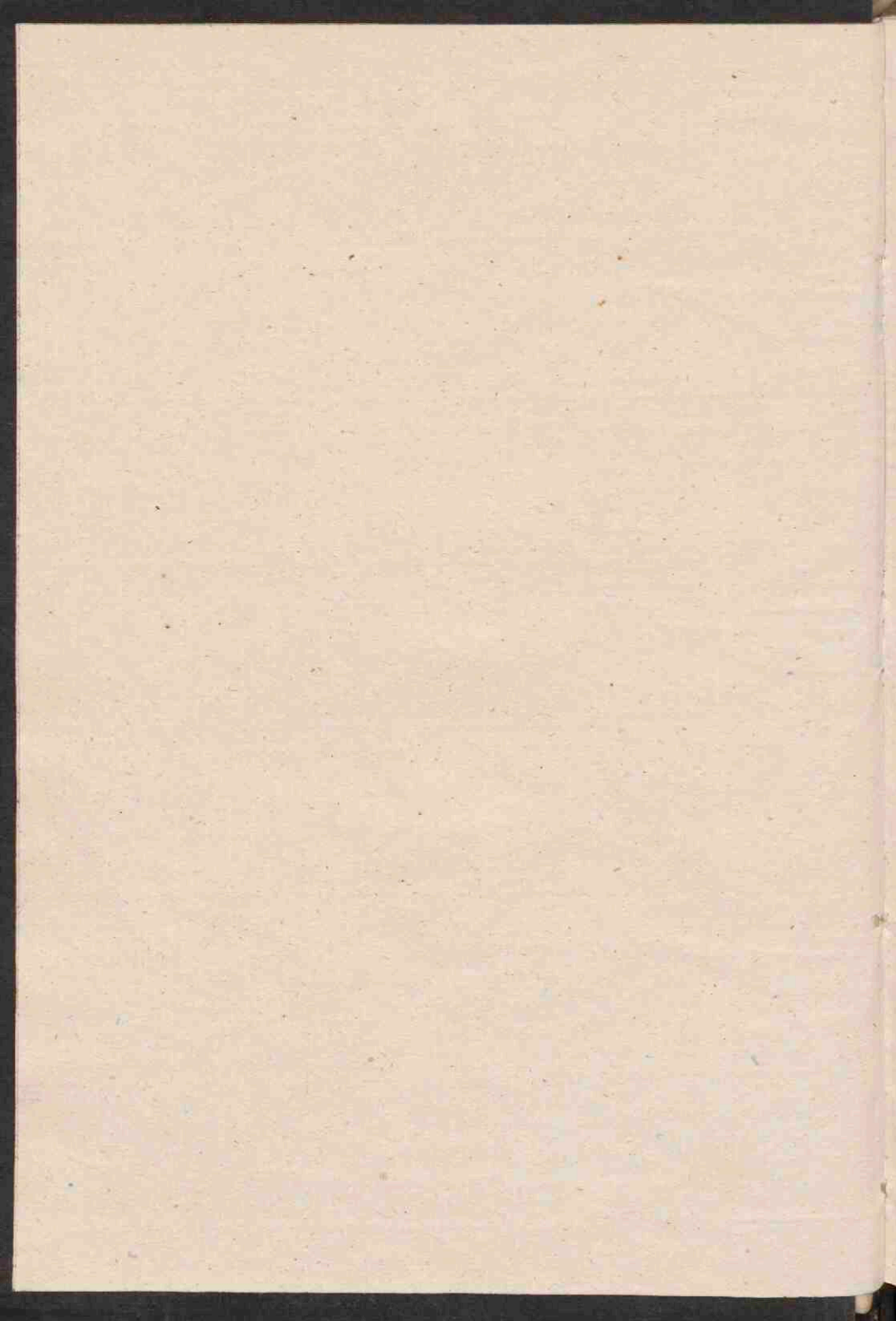
Zie over den naam van den dichter: Pauly's Real-Encyclopädie V-1905
p. 362 i. v. Dicta Catonis.

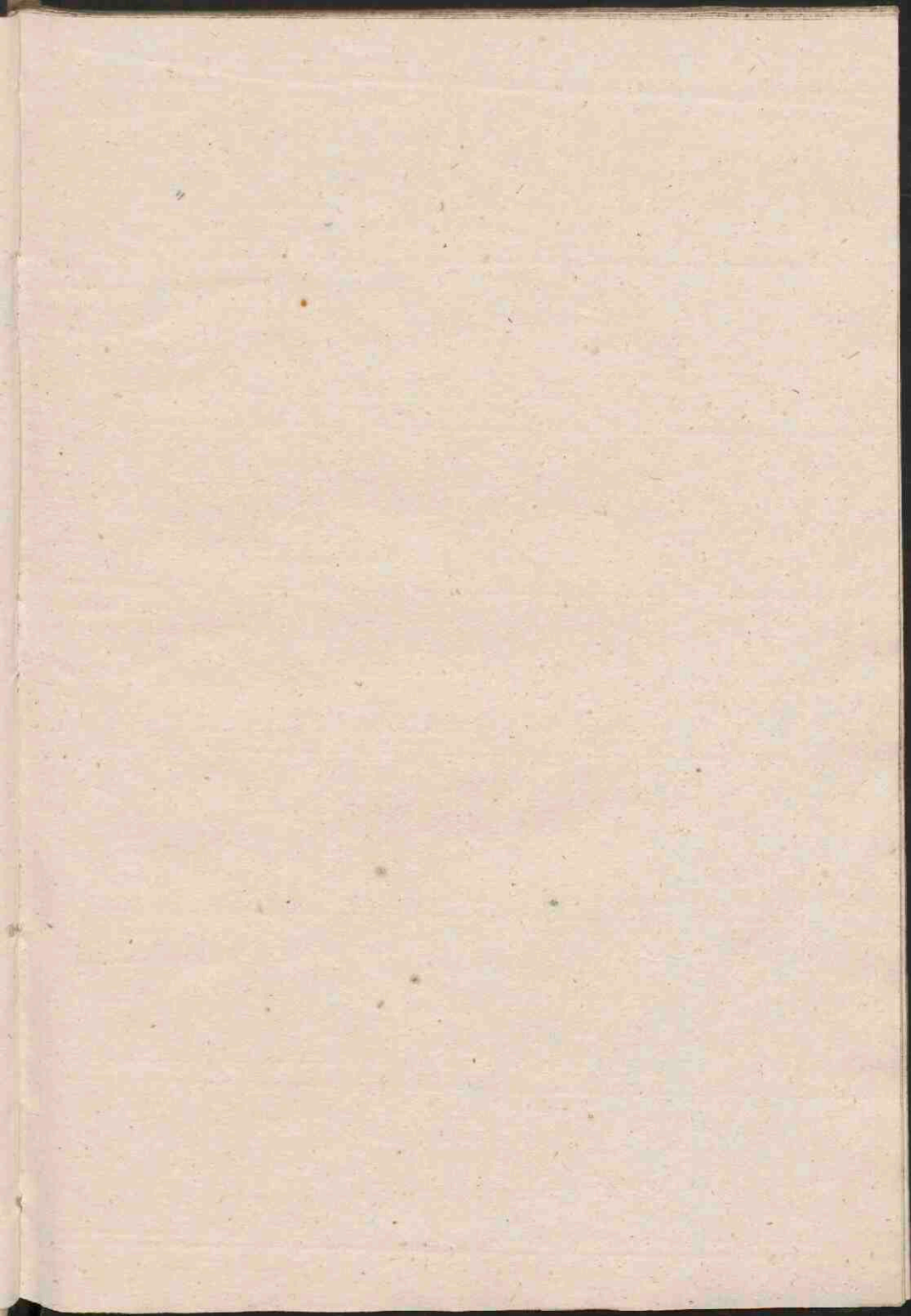
**X. qu.
166**

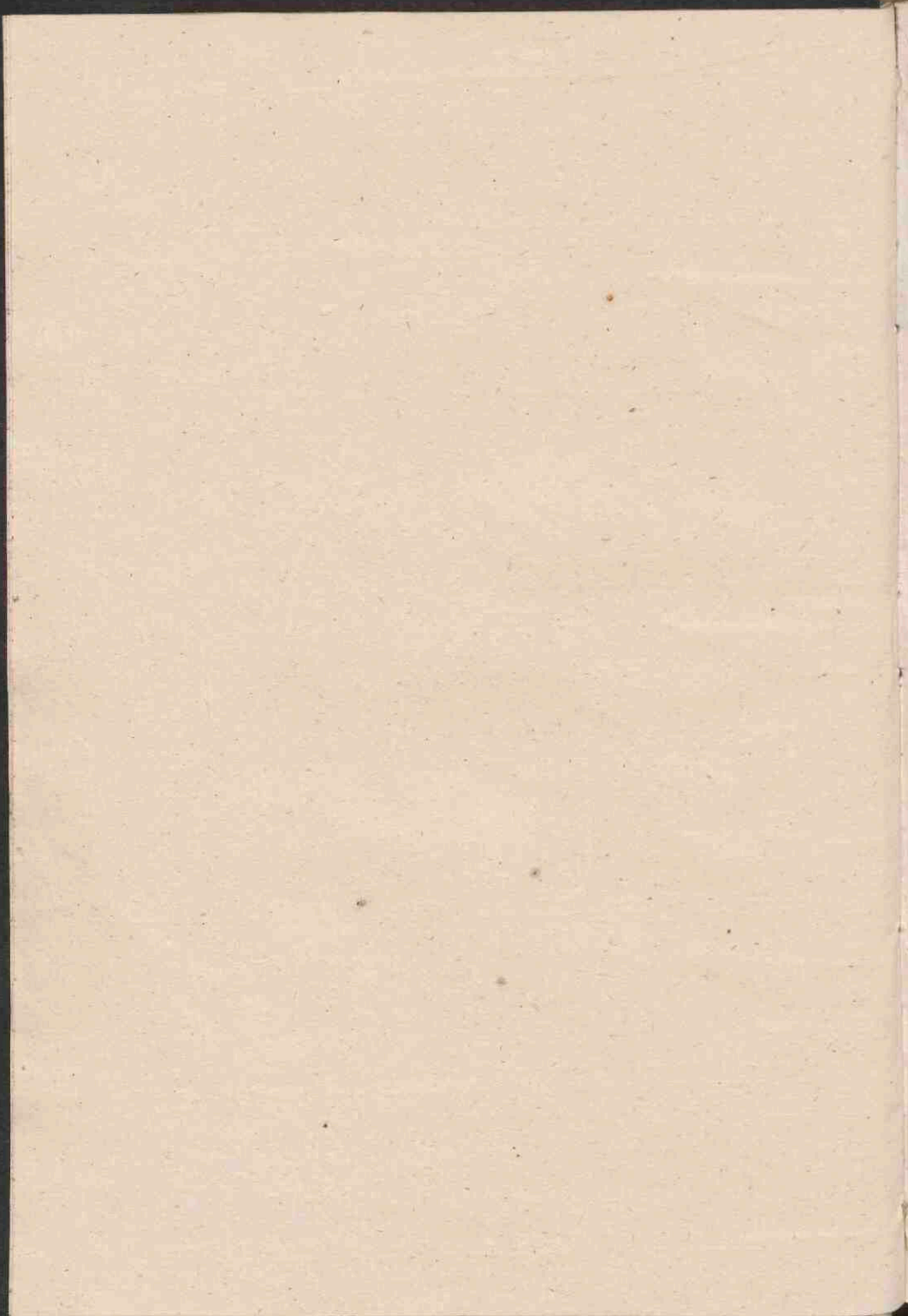

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a title or header.

Faint, illegible text below the first line, possibly a subtitle or a line of a list.

The image shows a large, faint rectangular area in the center of the page. It appears to be a watermark or a very light table grid. The lines are extremely faint and difficult to discern, but they form a grid pattern. The text within this area is also extremely faint and illegible.

Labels.

gle

in sup. Roberto de c. 107
m. 110

Cato moralissimus cum
elegantissimo cōmento.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or chapter heading, which is faint and difficult to decipher.

Incipit liber de doctrina Catonis apliat?
p sermões rhetoricos et morales. p frēm Ro
bertū de Eurenmodio monachū Clareuallis.

Enerose indolis adolescētulo Pe
tro de salutis Robere? de Eurenmodio mo
nachus clareuallis. Scipsum ad omne of
ficiū charitatis. Tua postulauit suppli
catio quam suscipio pro mādato. vt qui me in rhetori
cis sciolum asserabas tibi libellum cuderem. in quo pos
ses dicte artis gustare primitias. et ī familiari colloqo
ruditatis grammaticæ fugere barbarissimos. Ego sane
opere precium duxi. tuis in hac parte non obaudire ius
sionib? et moralem librum viri doctissimi marci Cato
nis suscepi pro thxmate ⁊ sup singulis eiusdem viri cla
rissimis documentis. materiam prosaice dilataui. xbis
quidem simplicib? licet non penit? a regulis eloquētie
inexpertis. in quo primiciarū lacte degustato. vsum fa
ceti sermonis anim? iunenilis paulatim induat. ⁊ hac
nouitate cōcepta. succedente tempore ⁊ ingenio dilata
to. altiora hui? artis in postex suscipiat documēta.

In hoc Catonis viri moralissimi prologo
decem decalogi precepta ponuntur. septem
quoq; virtutes ptra mortalia septem perpul
chre interseruntur.

p qñ ego cato in sio pñderarē
Um animaduertterem qplimos hoies
.i. tenuare virtutū hoibus errantib?
grauiter errare in via morū. succurren
p pcepta mor putant
dū et cōsulēdū eoz opinioni fore existimauī
a ij

pp̄ter hāc cām hoies qz hō est principium stutis
Maxime ut gloriose uiuerent ⁊ honorem
cōsequēt
contingerent

^{carnalis ⁊ spūalis} Nunc te fili charissime docebo. q̄ pacto mo-
^{modo ⁊ ordie}
qz stutes sunt in aīa disponas colligas ^{documēta moz}
res animi tui cōponas **Igitur p̄cepta mea**
^{tu fili} ^{quia}
ita legito ut intelligas. Legere em̄ ⁊ non in

^{tempus p̄tere}
telligere est negligere

et honora ipsum ex tota aīa tua

Itaqz dno supplica

^{carnales et spūales. honora em̄ patrem ⁊ matrē ⁊ eris longeu⁹}
^{sup terram}

Parentes ama

^{cōsanguineos vel p̄rimos tuos christianos q̄ in fide sūt ⁊ gnati}

Cognatos cole

Datum serua

^{ipedit oē soz defect⁹ denarioz cū scō scīs eris cū puerb⁹ puerter⁹}

Fara te para

Cum bonis ambula

^{secretū tractatū}

Ad cōsiliū ne accesseris. anteq̄ voceris

^{s. a cōcupiscētia muliez. qz scribit. beati mundo corde}

Mundus esto

^{hoc multiplicat amicos in etate vel sciētia locū da}

Saluta libēter Maiori rebe Minori parce

^{s. cū timore time .i. oēs res tibi p̄nentes}

Magistrum metue Rem tuam custodi

^{verecūdia ē laudabil⁹ passio ī iuuenib⁹ seriolus esto ī ope tuo}

Verecūdiam serua

Diligētiā adhibe

bonarū artū	scripturas ames ⁊ vitia carnis vitabis
Libros lege	Quos legeris memento
tanq̄s pater suā plem.	affabilis mitis ⁊ benign⁹
Familiam cura	Blandus esto
.i. sine causa	q̄ dixerit frī suo fatue re⁹ ē ignis gehēne
Frasci ab re noli	Reminem irriseris
.i. recedite vob̄ inuicē.	qm̄ inhonestis nō est dandū
Mutuū da	Cui des videto
.i. bono ⁊ iusto testimonio	qm̄ bursa euacuat ⁊ paup̄tatē iduci
Judicio adesto	Cōiua rara
quod nature sufficit	iuramentū tuū debes tenere
Quod satis est dormi	Iururādū serua
vinū r̄pate sumptū acuit i genū	pulchr⁹ ē p̄ republica mori
Vino te tempera	Dugna p̄ patria
.i. stulte ⁊ sine causa.	teipsum delibera p̄ulsq̄ loq̄ris
Nil temere credideris	Tu te consule
.i. luxuriā q̄ diligit scortū pdit (baz. seneca. otū sine lris mori	
Meretricem fuge	Litteras discē (est
pres oēs q̄ loquūtur mēdaciū	nā vt dictū ē cui des videto
Nil mentiri	Bonīs benefacito
ita viuas ne maledicaris. maledicti ibūt in ignem eternū	
Maledictus ne esto	
.i. opinionē bone fame de te l' alijs tene	.i. da iustū iudiciū
Exstimationem retine	Equū iudica
qui maledixerit p̄ri vel matri mala morte moriet	
Parentes patienter vince	
maximū vitū est i gratitudo hoc em̄ lucifer in isernū detrussit	
Beneficij accepti memor esto	
.i. ad t̄bunal iudicis vt discas iusticiā	.i. sapiēs ad dādū p̄sitiū
Ad pretorium stato	Consultus esto
	a iij

Stuose oia opare
Utere virtute
recrea te ludo honesto
Troica lude

nō occidat sol. sup iracundiā vestrā
Iracundiam tempera
.i. oēm ludū inhonestū
Aleas fuge

maledic⁹ qui cōfidit in fortitudine diuitiarū z viriū suarū

Nil ex arbitrio vitium feceris

quanto maior es humilia te in omnibus

Minorem ne contempseris

.i. nec rem cupias alienam

Aliena concupiscere noli

apl's. viri diligite vxores vestras

.i. filios tuos fac doceri

Coniugem ama

Liberos erudi

sustine penas legis quas tu cōstitueris

Datere legem quam ipse tuleris

sapiēs paucis inotescit s'bis. stult⁹ totū spūm suū p'fert

Pauca in cōuiuie loquere

inistia est p'clarissima oim stultū. itē nūq̄ vidi iustū delictū zē

Illud stude agere quod iustum est

s. ēga deū z primū tuū i his duob⁹ mādat⁹ p'cedet tota lex z p'p'he

Libenter amorem ferto.

Que dicta sunt a Catone bre

uiter p'saice ampliore stilo.

p'sequitur eleganter metricē.

Pura mente deum tuū ama

p qm

.i. nra rō natural

.i. scripture sacre

De⁹ est anim⁹ ut nobis carmina dicūt

de⁹. i. a te. i. pncipalit sup oia

honorāndus amād⁹

Hic tibi p'cipue sit pura mēte colendus

9

Naturalis ratio. legalis institutio. ⁊ cōmunis cōce-
 prio aīoz. hoc bz. discernit. ⁊ p̄cipit. q̄ vn̄ credat de⁹ oī
 potens. diligat cordialit̄. ⁊ magne veneratiōis officijs
 atoret. Qui quidem ē tanq̄s clauus fixus ⁊ stabil. circa
 quem oīa reuoluūtur. originale seminariū oīm entīū.
 oīm rez primordiale principiū. qui iuxta Salomonis
 eloquiū. oīa disponit. in numero. pondere. et mensura
 cōprehendēs oīa et a nullo alio cōprehensus. Et vt ver-
 bis Augustini vti liceat. de⁹ est intra celū nō inclusus.
 extra celū nō exclusus. supra celū nō elat⁹. sub⁹ celum
 nō depressus. Quia igit̄ ex eius gratuita liberalitate
 p̄cedit q̄ sum⁹. q̄ viuim⁹. q̄ mouemur. sine cui⁹ manu
 tenētia tota natura rediret in nihilū. sicut ex nihilo est
 creata. Hic igit̄ de⁹ est tota cordis intēctione p̄saudus
 honorandus sacrificio ⁊ toto oris iubilo collaudādus.
 Hic tibi p̄cipue sit pura mēte colēd⁹. Vñ nou⁹ Cato:
 Lingua paterna sonat q̄ dei sapiētia tonat
 Hec audi fili mentisq̄ reponē cubili ^{q̄ fatē}
 Prone dei cultum p̄num tu dilige multum.
 Qua sine cultura nō est mens crimine pura

De vigilia

id est magis sp̄ vigilia .i. dormitiōi qd̄ pl⁹ ē q̄ sat }
Plus vigilia semper. ne somna deditus esto
 id est longa dormitio qz oīa dāt vitia dat
Nam diuturna quies vitijs alimēta mīstrat
Si negligentie torpor desidiose mentis hospiciū i
 uaserit. tūc p̄scripta diligētia. ⁊ virtutum exercitu rele-
 hato. oīs vicioz turba succedit. In somnis em̄ multis
 et pigricie igluuies ⁊ gastrimergia. ⁊ oēs vicioz comi-
 tes subsequūtur. Caueat igit̄ imprudēs adolescētia imo-
 deratis somnis incūbere. ne stutū moderatrix t̄pantia
 a iiij

patiat exiliū. Si em̄ humane vite multum t̄pis spac̄i
um, p̄teret. nec cōfectum senio. nec castatum egritudine
reb⁹ tamen d̄tuosis sublimib⁹. ac studiosis exercitijs fo
ret impendendū. ne desidiōsa pigricies somnis enutri
ta diurnis ⁊ nocturnis voluptatib⁹ scz augmentata.
abortiuū virtutis pareret. quippe qz honestatis aditū
sep̄at atqz capistrat. Nam diuturna quies vitijs alimē
ta ministrat. **Uñ nou⁹ Cato**

Non teneas vane de somno surgere mane
Longa quies somni vicio fit fomes inani

Linguam compesce

Virtutē ^{principale} ^{refrenare} ^{supple esse} **primam esse puto cōpescere linguā.**
dilectus. s. est. .i. vbi ⁊ qñ tacendū est

Proximus ille deo qui scit ratione tacere

Quisquis virtutis ostium nititur introire. aut si
quis eximjs moribus pollere conat. lingue ventilabū
tota moderatione refrenet. Si quis em̄ pp̄rio sensuali
tatis duc⁹ imperio. oris ianuam oportune ⁊ importu
ne. ad omne s̄bum loquacitatis aperiat. mox detractio
nis. valvas assensionis aditus. et contumeliarum iur
gia preparat ⁊ d̄sponit. Imitetur igitur sapiens natu
re sagacis industriam. que linguam in humano capite
triplici clausura recludit. labijs videlicet dentib⁹ ⁊ pala
to. per hoc inueniens sapientem paucis contentari elo
quijs. supereffluere verbo non carere vicio nam hec vi
tialis pestilentia. impetum malicie nō poterit cohibere

Proximus ille deo qui scit ratione tacere

Unde nōms Cato.

Si cupias pacē linguam cōpescere loquacem.

Et ratione sile si ad cōsiliū petis ire.

Notam cōtradictionis caueto

cōtemne. iam hoc iam illud volendo . ipsi
Sperne repugnando tibi tu contrarius esse.

.i. cū nullo cōcordabit discordat
Cōueniet nulli qui secum distidet ipse

Cum dictate rationis iudicio. sententiam veritatis
acceperis siue fuerit virtutis laudatoria. siue criminis i
nectiua. si hanc ad aurem publice multitudinis te con
tigerit pmulgasse. stabili fundamēto veritatis infixus
ab hoc tramite nulla cōtrarietatis opinione discedas.
ne varietat^s macula deturpat^r. puerilitatis tibi crimē
ingeras. dum affirmādo ⁊ negādo cōtraria ponis i esse
Sperne repugnando tibi tu contrarius esse.

Ante nouus Cato

Nulli se iungit sua quem discordia pungit

Qui sua diuulgat mea vel tua quomodo celat

Alioz mores ⁊ vitam ne carperis

actus ⁊ opatiōes prauos
Si vitam inspicias hominū si deniq^z mores

arguis peccātes nullus hō sine peccato
Cum culpas alios. nemo sine crimine viuūt.

Chumane fragilitatis iudicium. has ignorātie tene
bras experit. vt ppri⁹ reat^r ignarus. ad alicuaz culpaz
iudicia se frequēter trāfferat. eo magis cōfusionis asse
cut^r iudiciū. quo mordaci sordidat^r vitijs lingua alioz
crimina rephendit. Sicut nempe ille aromatic⁹ indig^z
qui retolētiā mīstrare sat agit. sic illū vitijs cauere pue
nit q alios facē nitit^r virtuosos. attento etiā q humane
fragilitatis labilitate pensata ille tyānizat in morib⁹
qui i mortalib⁹ filijs adā cacumia pfectōis mox inqrit
cū scriptū sit. **Q**u seruiūt deo nō sunt stabiles. ⁊ q in

angelis suis reperit prauitate. Quis igit nisi mentis in
ops. maiora angelis in hominib⁹ stabiluit.

Quum culpas alios nemo sine crimine viuic

Unde nouus Cato

Tu qui cuncta notes qui lustras regna bootos

Non reperire potes quos sine labe notes

Reliquēda sunt nociua licet chara sint

que poterit nocē

dignitates vel officia

Que nocitura tenes. quibus sint chara relinq

honestū vl' bonū vtile cr̄is honorib⁹ vel bonis corporalibus

Utilitas opibus pponi tpe debet

Quoties honores diuitie vel cuiuslibet rei possesse

peculiū struicib⁹ inuidet vel scandalū. penit⁹ est sine to

loris amaritudie deserendū. q. nimirū digniora vilib⁹

ac maiora minorib⁹ cōuenit anteferri. nec ē dubiū sapi

enti. q. quicqd possessori detrimētū iugerit. pbr̄ose con

quirit. vtilitē deserit. z possidet iniq. Que nocitura te

nes quibus sint chara relinque. Un nou⁹ Cato

Omne quod est char⁹ fore si tu credis amax

Proijce nec retine ne sit tibi causa ruine

Gaudete cū gaudētibus z flete cū flentibus

matur⁹ z grauis ridiculosus iocosus vt negociū requirit

Constās z leuis vt res expostulat esto

id est vbi z qñ oportet suos

rephensione

Typibus mores sapiēs sine crimine mutat

Si sapiētie fores mitaris igredi. hāc prudentie regu

lam in humano cōiectu nō postponas. vt videlicet te

sic reb⁹ accōmodes. q. sine leuitatis notamie eūdem ac

variū te diuersa p̄sideratiōe p̄ntes. Interdū siquidem

scdm̄ factorū exigētā expedit virilis animi p̄stantiā ex

hibē Interdū vero beniuola trāquillitate potiri. Si

cut em̄ articuli manuū aliqñ pducunt i lōgū inēdñ ho
 rotant in orbē. seu replicant in palmā. idēitate manu
 nim nō mutata. **S**ic itaq sapiēs cū prudētib⁹ philo
 sophū redolet. cū iocātib⁹ laxat in risū. cū seriōsis cōsu
 lit. cū peregrinis loquit̄ aut salutat. **E**pib⁹ mores sapi
 ens sine crūnie mutat. **U**n̄ nou⁹ Cato
 Deuis semp̄ erit sapiens si res sua querit
 At mores vertet ⁊ sic sine crimine certet

Uxori querulātī nō facile credas

fine cā   tue   .i. mācipijs tuis   cōqueranti
Nil temere uxori de seruis crede querenti

p qz   marit⁹ suos   illū seruū
Sepe etenī mulier. quē cōiunx diligit odit

Pensata muliebris mutabilitatis natura. q̄ nūc in
 istū nūc in illū os suū stomachāto relaxat. nō debz vir
 prudēs uxoris sue machinātis v̄bis fidē adhibē **C**um
 em̄ vt autor est maro **V**ariū ⁊ mutabile sp̄ sit femina
 facile fit vt effrenate lingue sue peccitas iurgioꝝ vene
 na euomat. dñ false materiā cōtra quēpiā ꝑcipiat. **Q**u
 si nō attēte caueris. s; tue honestatis. tuo; nq; mācipio
 rñ emule morā gesseris. **J**anuā tibi nedū mācipio tuo
 muliebrī ritu vocib⁹ blandis str uet periculi. dñ maxie
 sola cogitat paleas manu colligit. terrāq; pede fodit. se
 pe etenī mlier quē cōiunx diligit odit. **U**n̄ nau⁹ Cato

Nil temere credis uxoris sepe querelis
Naq; deus nouit. vt quos tu diligis odit

De correctione fraterna

p qñ   corripis   peccantē   peccās   .i. corripe
Cūq; mones aliquē nec se velit ipse mouere.

ille peccās   ab incepta correptione
Si tibi fit rharus noli desistere reptis

Quotiens aliquis in amicitia cōiunctissim⁹ laxatis

intemperantie frenis vectus equo lasciuie. per arua vi-
tioru seu per agrum lubrico voluptatis excurrit. tunc
vacandum summopere est vt crebris exhortationibus
facundo sermone mellitis amici lingua necessariam ad-
hibeat medicinam. Si forsan ille vt assollet. corrigētis
manum dolēter sustineat. malens suis incumbere fetori-
bus q̄s curationis remedium experiri. nō ilico debet ex-
hortationis lingua silere. sed congestis rationib⁹ morbi
mollire duriciem. ⁊ donec tandem finem operatum per-
cipiens. nō resileat ab inceptis. Si tibi sit charus noli
desistere ceptis. **Uñ nou⁹ Cato**

Quin moneas charū quū tibi fiat amāz
Nō tñ absistes quin s̄ba monēdo ministros

De multiloqua contentione

loquaces litigare cōtumeliosis
Contra verbosos noli contendere verbis.

a natura oibus q̄ stultoz nūer⁹ est infinit⁹
Sermo dat cunctis animi sapiētia paucis

Inter humane vite contagia nihil securi⁹. nulla ma-
ior moderatio rationis. q̄ sermones cobilere superflu-
os. ⁊ contra loquaces qui inaniter garrunt temperan-
tie moderantiam obseruare. In hoc enim nos experie-
tia naturalis edocet. Nam sicut ignis materialis com-
bustibilium appositione succenditur. ⁊ eorum successi-
ua depositione deficit ⁊ decrescit. sic lingue virus cōtu-
meliarum blasphemie. ⁊ iurgiorum dilatatum iurijs
nōnunq̄ in fornacē irrefrigerabilis succensionis ascē-
dit. et dum verbum verbo quasi clauus clauo retundi
creditur auget morbi pernicies. quia iuxta dictum po-
eticum. latet anguis in herbis. **Cōtra verbosus noli cō-
tendere s̄bis. Unde nou⁹ Cato**

Urbosas lites fili charissime vites
Multi sermonem retinent sed non rationem

Tibi proximus esto

amicos vel filios p charior tibi

Dilige sic alios ut sis tibi charus amicus

liberalis in dando non ribaldis ne tu patiaris defectum

Sic bonus esto bonis. ne te mala fortuna sequantur

Politice vite peritia hoc spale mandatum observantia
regulari commendar. ne quispiam in homines posterato ordi
ne charitatis. aliena comoda propriis necessitatibus anteponat

Si enim salomone docere instruimur. ut videlicet proprio
fontium latices hauriamus primitias. et postmodum ipsos in
proximos dirigemus **S**ic sibi neque et insipientes omnibus vitetur
inutilis. Enimvero proficere multis in propriis necessitati
bus negligentes. siles facti sunt insipientibus. et sue stolidita
tis merito bestias parant. **S**ic bonus esto bonis ne te ma
la damna sequantur. **U**ltimò novus Cato

Prospice sic alijs ut sis tibi charus et ipsis

Sic bonus esto charis ne tu mala damna sequaris

Ne sis fame cupidus

vanos in diffamia surgentes i. pm? fictor? l' inctor?

Rumores fuge ne incipias novus autor haberi.

ideo iuvenalis ait digito copefice labellum

Nam nulli tacuisse nocet sepe nocet esse locutum

Si fame preconium dignis relictibus adipisci contendas
inanes rumusculos histrionum et narratorias immodera
te scurrilitatis ineptiis totis viribus declinato. Postquam
enim mentis humane thalamo hec voluptas insederit.
nequissimi hospitis contagiosa veneno. letat murmure
detractione pascat. luxurie gratulatur. et convocato vitio
exercituum. virtutum collegium intercludit. Nam iuxta apostolum
perua colloquia. mores corrumpunt egregios. que si longa

observatione cōualuerint facili dūicatione non pote
runt cohiberi. Rumores fuge ne incipias nou⁹ auctor
haberi. Ante nouus Cato

Effuge rumores simul ⁊ nouitatis honores
Nam nulli tacuisse nocet loqui quoq; nocet

In pmissis non confidas

pecuniā vel aliud tuo creditori
Rem tibi pmissam certam pmittere noli.

.i. pmissa raro seruant abundāt verbis. siue opibus
Rara fides ideo quia multi multa loquuntur

¶ Cōstātie turrē pponēs ascēdere. ⁊ veritatis iudicio
redimiri. attēdat humane mutabilitatis fallacias q̄ fre
quenti⁹ incidūt in fallitatis laborinibñ. Cū em̄ scōm
sapientē. vanitati cuncta subiaccāt. Et iuxta p̄heram
vani filij hōim ⁊ mēdaces q̄ in coz pollicitatiōe p̄fidūt
et pmissa dubia p cōstantib⁹ affirmātes. more illoz q̄
anguillā lubricā cauda stringūt. nō sine nota infamie
a pollicitis ac promissis pariter excludunt Rara fides
ideo q; multi multa loquuntur. Tñ nou⁹ Cato.

Rem tibi pmissam nulli pmiseris ipsam
Perdit nanq; fidem sit multa locutio p̄item

Te ipsum nosce

.i. laudib⁹ extollit .i. indicabis teipsum si dign⁹ sis
Cū te quis laudat. iudex tuus esse memento
qui forte adulatores sunt

Plus alijs de te. q̄ tu tibi credere noli

¶ Tu quisq; in hui⁹ vite flumio. imo in mari magno
ac spacioſo nauigas. hoc i erario memorie sedula cōſide
ratiōe reponas. ne alienis laudib⁹ intumescēs pl⁹ exte
re assertioni q̄ pprio iudicio cōdescēdas. ¶ In h̄ em̄ p
prie fallit humane deliberationis iudiciū. q; more oculi

corpalis aliena pspiciēs. nō seipsum pmitit intueri. s; dum palponū mendacia. adulteroz phaleras et cetera seductionis mīsteria. aures laudis bibule min⁹ pruten ter attendūt. tunc demulcet pctor in desiderijs aīe sue. et iniquus benedicīt. aut ambulās quidē in magnis et mirabilib⁹ sup se. nō testimoniū consciētīe veracis īseq tar sed acq̄escit fraudulētīe falsitatis Sane postq̄ adu latrix loq̄citas. mīstrante fortuna adulationis optata stipendia sibi adepta concepit. fauos laudis dulcissimos cōuertet in detractiopis aculeos in momēto Cū te q̄s laudat iudex tuus esse memēto. *Uñ non⁹ Caro*
Si quis te laudat non hui⁹ te gloria fallat
Plus laudatori q̄ tu tibi credere noli

Alios laudato

beneficiū acceptū   hoibus   si nō es ingratus
Officiū alterius multis narrare memento

hoibus p q̄n   tu ipse taceto
Atq; alijs cum tu benefeceris. ipse fileto

CIngratitudinis scelus. copiosum vicioz exercitum secū hoc habet in sua pernicioſa operatione precipuū. q̄ in emungēdis alioz officijs. man⁹ extendit pduciles. Cui⁹ vero susceperit. aut obliuiscit. aut retributionis nō meminit. aut qd̄ deterius est neq̄llime atrocitatis abusu satagit in datorem hec est virtutum tineā. putre do iusticie amicitie interitus. z proscrip̄tio honestatis.
CAduertat igit̄ qui in virtutuz gymnasijs conat̄ stipē diarie militare. vt beneficētīe morem gerēs. suscepta beneficia multiplicet. multis modis instāter retribuat. si venerāde laudis preconio velit decurari. Si vero quis piam alijs dona gratuite liberalitatis impēderit. virtuo se silētio p̄terire cōtendat. ne officium ppria laude for tēcēs fructu careat p̄intento. **Officiū alteri⁹ multis**

narrare memento. **Uñ nou^o Cato**
Alterius factum sit verbis amplius actum
Sed referas nulli. cū tu benefeceris vlli.

Iuuentuti cōdescente

quā tu exis iudicas narras
Multorū cum facta senex et dicta recenseres
illa oīa ad memoriā veniāt. i. dū iuuenis esses tu
Fac tibi succurrant. iuuenis que feceris ipse
¶ Moris est vsitati. vt senectus canicie venerāda. acu-
tis demorsionib⁹ ferat in iuuenes. ipsoꝝ passionēs ⁊ im-
pet⁹ stimulo durissime correctiōis inuadēs. pteriensq;
sub silētio quātis voluptatis illecebris. sua trāsegerint
rpa iuuetutis. ⁊ qđ in se dissimulare cupiūt. in alijs au-
su malinolo crudelit⁹ cōdemnātes. Si igit⁹ iuueniles in
solērias apto correctiōis rbo medicari decreueris. cha-
ritatis rbo sermones delinias. seuerē p̄cisionis tōlabrū
suspendēdo. nec nō vite tue prioris cōtagia cū ipetu iu-
uenili quē corripis p̄sideratiōe cōpenses. Multoꝝ cum
facta senex ⁊ dicta recēses. **Uñ nou^o Cato**

¶ Cum multos actus meminit facunda senectus
Seria fac iuuenis que narrat sermo senilis

Furti loquia nō cures

nō moueat te secreto cū alio
Ne cures. si quis tacito sermone loquatur
.i. qui noscit se in culpa vt omnia dicant
Consciū ipse sibi. de se putat omnia dici

¶ In hoc deuiat temere leuitatis ineptia. vt iuxta poe-
tā nodū ponēs in scirpo accusante p̄scia. ⁊ turba scele-
rū p̄ualēte. de aliena p̄scientia temere suspicā. De quo
Seneca sic memit. In hoc errat oīs affect⁹. vt in q̄ ipse
insanit. in eodem putat ceteros isanire. ¶ Si igit⁹ rbi
grā quoslibet hōim videris sibi mutuo ac secreti⁹ collo

quentes. nullius suspicionis mordeacis insultib⁹. qua
 si tibi detractiois insidias ppararent. sub amicitie no
 mine timorem non proferas inimici. Consciuis ipse s^t
 bi de se putat omnia dici. Unde nouus Cato
 Qui perscrutatur si quis sermone loquatur
 Ille fert secum quod non est forsitan equum

In die bonoꝝ non immemor sis maloꝝ

.i. in p̄speritate positus .i. cōtraria p̄uictio
Cū fueris felix. que sunt aduersa caueto
in eadē p̄speritate non cōcordant t̄pa fortune t̄pib⁹
Non eadē cursu respondent vltima primis

Si fortune blandientis amplex⁹ lubricos et oscula
 fugitiua te cōtigerit experiri. mordaces ipsi⁹ seuentis
 aculos. debita consideratione formides. nec ab ei⁹ blan
 dicijs. cornua p̄sumptuose temeritat⁹ assumas. nā hac
 arte malignitatis frequenter vtitur q̄ his quib⁹ potio
 ra munificentie sue dona cōtulerit ipsos fraudulenter
 promouēs ad ardua dignitatum oculos toruos solite
 malignitatis inflectit. et cecas eis disponens insidias
 subitam deserit i ruina. et a sue felicitatis fastigijs ca
 lamitatis p̄tendens retiacula. disponit in imis. Nō eo
 dem cursu respōdent vltima primis. **Uñ nouus Cato**
Si quis tant⁹ erit felix que sunt aduersa cauebit
Si fortuna cadit tunc vltra prospera vadit.

Alterius mortem non exoptes

p qz incerta cito cadens data
Cum dubia z fragilis sit nobis vita tributa.
licet senis licet iuuenis exis
In mortē alterius. spem tu tibi ponere noli
 b j

Si successiue posteritatꝝ peculium tibi legitime de
beatur. quod viuens aliquis. licet de senum numero ca
nonica ratione possideat. spem confidentie certioris in
tante dubitationis negocia non apponas. Nam fata
lis vite terminus. omne genus hominum amplissimo
sue sagene tendiculo potenter includit. Nec senes dese
rens. nec iuuenes frequentius derelinqentes. Eniue
ro dum ampliores vite terminos iuuentus lasciuens
tibi fraudulenter indulges ecce subito feralis mortis p
nicies. apbuc parens decrepitis viuendi gloriam peri
pit tibi soli. In mortem alteri⁹ spem tu tibi ponere no
li. Unde nouus Cato

Cum tibi segura de morte spesq; futura
Alterius mortem noli tibi ponere sortem

Daruū munus gratum habeas

puū   donū   qñ

Exiguū munus cum dat tibi paup̄ amicus
gratanter qz nō qñtitas sed volūtas respiciēda
Accipito placide. plene laudare memento

Si gratitudinis speciē oculo debite considerationis
aspicias. in remunerandis officijs non tam dari cumu
lus. q̄ affectionis titulus predicatur. Quo circa si ami
corum quispiam munusculum leuis ponderis plenum
liberalitatis obsequio tibi largiatur. hoc magnifice con
gratulationis applausu. suscipere non postponas. Ali
oquin ingratitude scorem damnabili viscositate cō
cipies. Pluris enim censet sapiēs diogenes aque pocu
luni. artissimo charitatis officio exhibitum. q̄ cresi di
uitias corde lento Accipito placide pleneq; laudare me
mento. Unde nouus Cato.

Si quis forte velit q; amicus pauper habeat
Sumat corde bono sed laus terur addita dono

Quod mors non sit formidanda

mortē mors est vltima linea rez dr oratius
Ne timeas illam que vite est vltima finis

timet pdit

Qui mortē metuit amittit gaudia vite

Chironum illustrium dogma precludum. circumspice
 tra traditione concludit. q̄ licet vltimum terribilium
 mors cunctis mortalibus inuiterur perniciem. nunq̄
 tamen sapientum animis continue vexationis dubie
 tatem inducit. **Q**uipe iuxta Senecam natura est
 hominis sed non pena. Et hac conditione mundum in
 trauius. vt exacto modici temporis intervallo profi
 nus exiremus. nec est formidandum multimode quod
 nulla poterit occasione caueri. Et iuxta iuris regulam
 quod omnes tangit. debet ab omnibus approbari. Si
 quis vero super hoc assidua sollicitudine meticulose ve
 ram transegerit. subsistendo deficit. viuendo morit̄. Et
 quasi in desperationē mutabit vite lapsum. Qui mor
 tem metuit. quod viuit pdidit ipsum. **U**n̄ non? **C**aro
Dico tibi vere si vis te morte timere
Perdere tunc queris quam vitā habere videris.

Dys monitis acquiesce

beneficijs exhibitis refundit
Si tibi p̄ meritis nemo respondet amicus
 inclamitare cōtra restringe

Incusare veni noli. sed teipse coerte

Hoc pprietatis crimen obijcit viciozū damnosa for
 dices. q̄ criminum illaqueara compedibus. corripien
 tis manū congratulanti animo nō admittit **Sz poti?**
 b ij

ex correptione deterior. ex medicamento morbidior. nō
nunq̄ curationis abiicit medicinam. Dum igitur tyrā
nus v̄tutis sensualitas. ⁊ pprie voluntatis abusus qui
stipendiariae secum trahūt omnem exercitum vitiōū.
hospitiolum mentis obsident. excitet̄ protin⁹ rationis
imperium. que iuxta philolophum semp̄ deprecatur ad
optima ⁊ tantis vitiōz pestibus potēter accurrat. Et
tu hui⁹ doctrine sedulus auditor ab hoc tramite non re
siliās. vt correctoz monita patienter sufferas. et vt ire
ac blasphemie sermones. ex impatientie cubiculo prode
untes sapienter excludas. studio sapientia ac v̄tutum
ministerio te exerce. Inculcare teum noli sed teipsum
coerce. Unde nouus Cato

Si manet obliquus nec pactum seruat amicus
Non tibi culpandus deus est sed semp̄ amandus
De miseria humane conditionis.

nihil tecū ferentē ex quo naturans deus
Infantē nudū cum te natura creauit
miserie pondus pati

Paupertatis onus patienter ferre memento

¶ Si creatricis nature sagaci ingenio dona conferas.
Si ortus tui penurias auida sedulitate ppendas. nul
lum viuentium munus diuitiaz aut fortitudinis cog
nosces oculata experientia in hui⁹ vite suburbium ho
minib⁹ attulisse. Siquidem ⁊ leones a sue natiuitatis
inicio se muniūt vnguib⁹. tauri cornib⁹. canes acutis
dentib⁹. oues lanis. equi pilis ⁊ pedib⁹. S; solus homo
inermis imbecillus. et impotens. non loquens. non in
telligens. non incedens. ad presentis vite miseras se i
gerit importune. Precogitatis igit̄ tantis primene na
tūritatis ineptijs. si in paupertatis exilium te contige
rit oberrare. que teste Seneca. odibile donum censetur

ab hominib⁹ tanti consideratione misterij. patientie dy
peum diligenter oppone non similis fact⁹ bestijs insipi
entib⁹. aut agitate arundini graui vento. Paupertatis
onus patient⁹ ferre memento Unde nouus Cato
Cum sis inops natus quisquis nudusq³ creatus
Pauperiem grandem vincit patientia tandem

De expensarum moderamine

ne patiaris defectū   rebus tuis   moderate
Ne tibi quid desit quesitis utere parce
res quas habes   .i. q³ decunt ⁊ deficient tibi

Idq³ qd³ est serues. semp⁹ desse putato

Quare sicutum catena humanas operationes diri
gens mediocrib⁹ gaudet ac supflua detestat⁹ Nam sicut
in arcis secretiorib⁹ aceruum diuitiar⁹ pessula cupidita
tis includere censet. nepharium ⁊ morbo electum. Sic
prodigalitat⁹ perniciofa distractio. iuuenib⁹ deducra
lasciujs subitam perabit in ruinam. quam nisi debite
correctionis lima. discretionis cautela ppulerit. indige
tie comites paupertatis satellites. ministros indigentie
ac demum furtoꝝ pericula. ad sue habitationis domici
lium couocabit. Nec mirum. q³ extreme desolationis
constituetur in arce. Ne tibi quid desit quesitis utere
parce. Unde nouus Cato

Partius hic uteris quesitis quanto frueris
Et rem seruabis quam semp⁹ desse putabis

De verborum simplicitate

iam sine dilectioe   .i. sepe qd³ fit qn³ pmissum nō tenet

Quod p̄stare potes. ne his p̄miseris ulli

id est ne sis mēdax ⁊ dupleꝝ   virtuosus ⁊ verax

Ne sis verborus. dū vis urbanus haberi

b iij

Virtualis constantie firmitas muro vallata fortitu-
dinis multifarie multisq; modis vicium duplicitatis ab-
horret ut tanquam nequam reputet. aliquid dicere et perari
vix meditari. ne contrarietatis alligat? vinculo. et vicio
sitatis retiaculo catenatus. dum proprie voluntatis arbi-
trium temeraria deliberatione persequitur. aliquid spondens et
eodem volubili mutabilitate denegans. infamie procacis
meret? temerita. que retolentis fame stipedia debuerat
promereri. Ne sis verbosus dum vis vrbanus haberi.
Unde nouus Cato.

Bis non spondebis quod tu prestare valebis

Non similis vento sed vir bonus esse memento

Fido sis fidus. hominibus ficto. cautus esto

fingit .i. ore. s. amicum aio verus

Qui simulat obis nec corde est fidus amicus?

etiam finge te amicum ore volus deludis dolo et clau? retodis clauo

Tu quoque fac simile. sic ars deludis arte

Ista membra sunt omissa. aut ex scriptoris incuria aut
ex actoris certa industria. maxime cum mandatis dei vi-
dent? peradicere. et fictionis duplicitate persuadere. Horum
sententia non tam apud sapientes est honesta quam apud ple-
rosque videtur probabiliter dicta. Probabile autem putatur ut
clau? clauo retondatur. et fraudi fraude resistatur quod astruit
qui dicit. Neque enim lex equior ulla est. quam necis artificem ar-
te perire sua. Ergo ut piuras merito piuria fallat? Exem-
plo dolcat femina lesa suo. Unde nouus Cato.

Laudat adulator sed non est verus amator

Tu quoque commendas et ei condigna refundas

De adulatione

nimum dulces

laudare

Noli homines blandos nimum sermone perbare

dulciter

auicularius

Fistula dulce cauit volacres dum decipit auiceps

Judiciū equilibrate discretionis statim pensatum
 hoc impat et indicit. vt null⁹ cōuictus humani p̄iceps
 adulationis fauos multiplici cōsideratione diffundat.
 ne assentacionis suspect⁹ iniuriā in melle acutā. vites
 opinione malinola cōculcare imo extrema viciositatis
 abhorrrens. et incedens via regia: nec adulationis melle
 nec detractionis aceto. linguā polluat colloquentem.
 Alioquin errans in inuio nō in via. aut inuidencie p̄xi
 mus. aut palponi nō cōtrarius. vides amoris schemati
 bus oberrare. Noli hoīes blando nimium sermone p̄baē

Unde nouus Cato
 Nō bene credunt nimum qui blanda loquuntur
 Decipiunt aues p̄ cantus sepe suaues
 Unde etiam Esopus p̄clare cōcordat dicens
 Non satis est tutū mellitis credere verbis
 Ex hoc melle solet pestis amara sequi

De filioꝝum instructione

quā habes liberos et nō diuitias ^{lucratinis} ^{natos}
Cū tibi sunt nati nec opes. tunc artib⁹ illos
 doce .i. illis artib⁹ .i. lucrari victū et amictū
Instrue. q̄ possint inopem defendere vitam.

Protoplasti p̄uaricatio hanc humano generi mise
 rie deseruit portionem. vt successiua posteritas ignorā
 tie teuebris. ac cōcupiscentie illecebus ligaret. Quocir
 ca debite instructionis regulis indigem⁹ vt illuminato
 corde contemplatiue vite rhetoricā capiamus. Ea vite
 licet iuxta aplm que a deo donata sunt nobis. et actiue
 vite experientia nō horrētes in mūdane p̄curacionis
 necessarijs. p̄ nobis et p̄ximis cōuenientis industrie di
 ligentiam apponam⁹. Et hanc instructionis normam
 filijs et posteris conemur relinquere ne forte inopia et
 paup̄tate grauati. in sui generis impropertū defluant

b iiij

importune nec percurrāt infamem semitam. Instrue
quo possunt inopē defendere vitā. Unde nouus Cato

Instrue pupillos paup si diligis illos
Ne paup tati valeant succumbere nati

De rerum estimatione

vt ere fictili tanq̄ auro p̄cioso vt ere auro vt fictili reputato illis

Quod vile est charū qđ charū vile putato

in appetendo plura in tenendo nimis bona

Sic tu nec cupidus. nec auar⁹ nāsceris vlli

C Reifamiliaris gubernaculis discreto moderamine
presidens. alteritates tempoꝝ acuta circūspectione per
pedit. vt nec abundātie tpa supflue pdigalitatē iactu
ram afferāt. nec raritatis articulo desperatiōe cōcepta
excessiuam cōstruant paup tatem sed legitime modera
tionis seruato tpe. incedendo via regia. & tuose medio
critatis medium sapiēs obseruabit. nec cupiditatis no
tatus infamia. non exosus hominib⁹. non & tuti cōtra
rius immo nulli. Sic tu nec cupidus nec auar⁹ nosce
ris vlli. Unde nouus Cato

Charum vile putes rursus contraria mutes

Sic nec auarus eris cupidus nec nūcq̄ videris

Illā caueo que alias caueōda docuisti

corrigere arguere

i. tu ipse nō facies ea

Que culpāre soles. ea ne tu feceris ipse

viciosum correctori

ppria

Turpe est doctōri cū culpa redarguit ipsūm

Nihil in humanis actib⁹ verecūdia dign⁹. nihil ma
gis a & tūtis limitib⁹ alienum. qđ damnandē ostentatio
nis opprobrio. ad disciplinē p̄cepta linguam laxare ma
gniloquam ⁊ manu missa ad aratꝝ retrorsum aspicere
et nephandum morib⁹ retolere tyrannū. Quid mon

struosius monstroꝝ. que terribilior irrisio. que maior
 enervatio rōnis. q̄ ducē fortitudinem p̄dicare militibꝰ
 et gressu retrograto primus hostibꝰ terga h̄tere. lepori
 ne timiditatis melancholia occupatꝰ. Aut q̄ in eruditi
 onis arte sciolorꝰ scoꝝeā phibere discipulis. et de
 liberatione cōtinua p̄cumbere in idipsum. Turpe ē to
 ctoꝝi q̄ culpa redarguit ipsum. Unde nouus Cato
 Si culpare velis non culpabilisq; videris
 Nāq; mihi sordet sua quem doctrina remordet

Possibiles sint petitiones tue

in veritate. ab amico .i. apparet esse iustum

Quod iustum est petito vel qd videat honestū

iniustum nemo em̄ amici gr̄a dz iniusta facere

Nā stultū est petere qd possit iure negari

Si amicitie regulas quas morales philosophi elegan
 ti studio cōdiderunt. diligent aduertat nunq; turpitu
 dinis macula. aut viciosi cōsensus affectio. aut quippiā
 aliud quod ab orbita h̄rutum aberret amicitie legibus
 admittit. Quippe sicut celū frenis. eterna caducis sp̄n
 alia corpibꝰ nostris. sic h̄rutes vicijs p̄ferunt. Nō igit̄
 indignationis stamachantis puocet erroribꝰ. si quisquis
 de clero vel populo h̄rutis aduersarius. ab amico repu
 dium cōsequat. Sed recte discretionis examine amici
 ciam iniquitatis nō ligari legibus diligenter attendat
 ne ob hoc debere h̄rutis priuilegijs derogari. Nā stultū
 est petere qd possit iure negari. Et nouus Cato
 Erige rem iustam si non cupis inde repulsam
 Non est donandum quicquid stat iure negandum

In dubijs non cito diffinias

quē tu nō noscis p̄ferre in gr̄a quos noscis

Ignotū tibi tu noli p̄ponere notis

si. q̄ noti sunt .i. experientia certa. i. cognoscunt noticiā casuali.

Cognita iudicio cōstant incognita casu

Humani cōiuncti mores ambiguos diligenti attendēs
per facile erperit. q̄ pensata humane mutabilitatis na
tura. iuxta sapientē nō est credendū oī spiritui. nā stru
tes se esse vicia mētium. Equidē fallaci cōmercio hedi
pro agnis. amara p̄ dulcib⁹. ⁊ turpia p̄ honestis. frequē
tius ppinant. Quāobrem vt fallacie latibulū. incaute
dubietatis paralogismo euitet̄ facili⁹ et cauti⁹ declinet̄
experientiā duce que censet̄ optima rez̄ interpretes. nun
q̄ certiora postponant̄ dubijs ne deteriora cōtingant
releuatio euent⁹ p̄terioris applausu. **Cognita iudicio
cōstant incognita casu.** Tñ nouus Cato
**Cognita priuatis nunq̄ vos anteferatis
Nam priuata sedent extranea casib⁹ herent**

De nostre mortalitatis incertitudine.

q̄ subito mutat̄ de gaudio in tristitiā de bono i malū

Cum dubia incertis verset̄ vita periculis

p̄ merito maḡ si bñ vixeris vitā vni⁹ dici qm̄ ad laborē nascimur

Pro luctu tibi pone diē. quicumq̄ laboras

Generalis humane necessitatis calamitas a propla
stoz criminib⁹ deriuata. nos in funiculū duplicis neces
sitaris includit. Nā rōnis iudiciū ignorātie tenebris
nitit̄ offuscare ⁊ multiplicis egestatis miserijs valitu
dinē corpis intercludit Cui morbo duplici duob⁹ reme
dijs cōueniēter occurrim⁹ videlicet exercitato aīo p̄ stu
diorz sollicitudinē. ignorātie cecitatē depellim⁹. ⁊ p̄ dis
crete circūspectionis cautelā corp̄alis vite necessaria p̄
quiram⁹. ne si primū defuerit bestijs siles. nō liceat per
spicue lucis arcana cōspicere. Si vero sct̄m non affue
rit. impatientie baculo vehemēter attriti. in cōfusionis

ac doloris amaritudie etatis nre tpa transigētes. dies
lugeam? et horas. Pro lucro tibi pone diē quicūq; labo
ras. Unde nouus Cato

Omnia sunt hoim tenui pendētia filo

Et subito casu que valere ruūt

Ludir in humanis diuina potētia reb?

Et certam pns vix habet hora diem

Non sis victorie cupidus

sociū in aliquo dono a deo dato vel labore acq̄sito eā amicitie

vincere cū possis intertūm cede sodali

terenti? obsequiū amicos veritas odiū parit.

Obsequia quoniā dulces retinent amici

Amicitie ppriū ē subiecta plurima volūtatē idēpti
tate p̄iūgē. nulli? cōrrarietatis repugnātia colluctāte.

Sūgūt indiuidualis amicitie p̄cipiū q̄cūq; attigeris
nullo dñatiōis ambitu. nullo iurgioꝝ strepitu. ei? aīm

p̄nocare p̄cedas. Quoties em̄ relegato parilitatē fedē.
superioritatē iura poposceris. p̄tin? fed? corripit tepescit.

amicitia. et iā dissensionis materia p̄parat. imo poti? ut
p̄petuis alligata catenis amicitia p̄maneat icorrupta.

nutriat obsequijs. hūilitate pascat. vestiā paciētia. nec
amico se p̄ferat. immo magis subijci studeat atq; vinci.

Obsequio quā dulces retinent amici. Un nou? Cato

Cede sepe pari q̄uis possis supare

Hoc ideo dico qz sic eris aptus amico

Danti tibi. hilariter redonato

non erit dubiū qm̄ tibi dari ab aliquo dare

Ne dubites cū magna petas impēdere qua.

id est dando ⁊ tribuēdo

donum gratuitum

His etenim rebus cōiungit gratia charos

Auaricie cecitas ⁊ damnande ambitionis cupiditas volubilem humane cōditionis discrasia. in abusum tāte temeritatis impellūt vt ab amicis exigere plurima et pauca impendere videant quod quidem ab amicitie legib⁹ extraneum peregrinum a morib⁹ et a rōnis tramite credit alienum. **P**erpendat ergo sapiens cum proximo se eq̄li discretionis libra pensari. ⁊ si pprijs in hians cōmodis. alienas copias vehmentē affectat. alienis nō teneget modice vtilitatis cōmoda impartiri. ne molesto notet puerbio. alienas videlicz metiri segetes. et cōuicinis ppria trāsitiū phibē p arua **N**e dubites cū magna petis impendere pua. **U**n nouus Cato **D**ebes parua dare cupias si magna rogare **A**udeo sic dici dando retinent amici

Cave litem cum amicis

cū illo habere aut facere

.i. cū quo habes amicitiam

Litem inferre caue cū quo tibi gratia iuncta.

inter amicos

pascit causat

Ira odiū generat cōcordia nutrit amorem

Obsessa molestis hostib⁹ ciuitas. nunq̄ facilius corruit in ruinam. q̄ si valuarum apertio nulla custodiū oportunitate defensa. insidiantib⁹ patefiat. **S**ic anime virilis discretio. ereis ppulsata potestatrib⁹ ⁊ varijs temptationum machiuamētis. nusquā celeri⁹ seducit. aut familiarius captinaf. q̄ si iracūdie temeritas. laxa tis immoderātie frenis ebullies. ad iurgioz seminaria opprobrioꝝ discordias se precipitanter inclinet. **I**ra quidem strucis nouerca amicitie sicaria. ⁊ aduersaria hone statis extinguit tpanciā ciuilitatē interūnit. ⁊ nodum

amicitiæ soluens. cõuiciationem attrahit et horrorem
Ira odium generat concordia nutrit amorem. Unde
nouus Cato

Semper deuites cum charo ponere lites
Lis odium gignit charos concordia stringit

De humana pietate circa famulorum defectus obseruanda

tuorum delictum displicentia cogit
Seruorum ob culpã. cū te dolor urget in iram
tu .i. tpare seruis et m̄cipijs

Ipse tibi moderare tuis ut parcere possis

Si temperantie frena retinens. castigationis nõdo
cohibeas impetum voluntatis. seruoꝝ tuoꝝ delinquen
tias facili moderamine pertansibis Nam iuxta ciuilis
legis edictum in omnib⁹ bene agere. et in nullo deuiare
diuinum est potius q̄ humanum. Misericordie igitur
memor eris sup aliene culpe dispedio. cum in temetip
so crimen pprie fragilitatis agnoscis. Ipse tibi modera
re tuis ut parcere possis. Unde nouus Cato

Si tibi seruoꝝ fert iram culpa tuorum
Parce sub m̄sto tibi tu moderabilis esto

Quos vincere posses sustinens patiēter.

p tuã vim et potestate qñq; aliqñ. s. p paciētia
Quē supare potes interdū vince ferentia
gregis paciētia vitã tpat. linguã refrenat. m̄tem gubernat

Maxima etenim morū semp paciētia uirtus

Si iniurie cõtumacis repugnantias. oppositionis
gladiũ turbulēter obijcias. rumpetur ciuilitatis vnio.
et flãma stomachantis iracundie succendēt. Refrenan
tus igit̄ est in his motibus pprie voluntatis impetus

et clypeo potētis p̄stātīe cōtegend⁹ Si em̄ p̄ccāis iniu-
rie flāma succrescēs. amīcoꝝ quēpiā stīmulō temere cō-
tradictiōis ināserit. tantā p̄tumeliāꝝ siluā p̄cipitanter
adducet. q̄ subsequētis morbi rabiē sanare nō poterit
balsamū neq; myrr⁹. Maxia etēnī morū semp̄ est paciē-
tia fr̄tus. Unde nouus Cato

Sepe pati p̄stat quānis sup̄ abilis errat

Nulla valet tm̄ virtus patientia quantum

De prudenti bonoꝝ conseruatione

custodi illa bona

acquisita

Conserua potius q̄ iam sunt parca labore

.i. qm̄ qd̄ labore acquirē p̄dit ducens ad mortem

Cū labor in damno crescit mortal̄ egestas

¶ Rationis industria p̄scripta cōsuetudie p̄cipit ⁊ ob-
seruat. a cui⁹ orbita nō deuiat experiētia natural̄ q̄ i re-
b⁹ humanis ea cōseruam⁹. q̄ ampliori fuerit exercitatio
nis labore q̄sita. Nā si momētanea p̄digalitate percāt.
que v̄turis p̄futura vsib⁹ nō sine magnis vtriusq; ho-
mīs dispēdijs seriose cōgessim⁹. subsequē mēdicitaris
obprobriū mētes n̄ras relinquens flebiles h̄icq; mestas

Cū labor i dāno ē crescit mortal̄ egestas Et̄n̄ no. Ca.

Plus cōseruabis que cum labore parabis

Quam labor ipse perit paupertas ledere querit

De liberalitate in dapibus obseruāda

id est liberalis in dapibus ⁊ cōiū ijs

Dapilis interdū sis notis ⁊ charus amīcis

hic incipit cōstructionē .i. diues sis nemo sibi secundus

Cū fueris felix. semp̄ tibi p̄rimus esto

¶ Attenta varietate t̄pis ⁊ p̄sonāꝝ qualitate p̄cūsa.
nūc p̄fusioꝝibus est v̄rendū sumptib⁹. nūc moderanti⁹
restringendū. vt in oib⁹ recte circūsp̄ctionis moderati

one pensata. nō videaris supfluus vel auarus. Hec au-
tem omnia p̄uidens charitatis p̄termisso ordine. libera-
litaris tue copias non sic effundes in alios. vt postmo-
dum tarde penitēs videaris egere p̄ p̄na serotina. tan-
dem recolēs te pueritisse rōnis ordinē corde mesto. Cū
fueris felix sp̄ tibi prim⁹ esto. Cū non⁹ Cato
Inter dum notis tribuas ⁊ suffice notis
Ac tibi semper eris charus cum diues haberis

De diuersis hominum studijs

terre cupis culturas
Elluris si forte velis cognoscere cult⁹

in georgicis p̄ magis noscere stures cupis
Virgiliū legito qui si magis nosce laboras

naturas ille liber describit eas
Herbarū vires. mater tibi carmine dicit

cōtra alias puincias cōtra chartagineses
Si rhomana cupis ⁊ punica noscere bella

poetam dei belloꝝ describit
Lucanū queras qui martis plia dicit

aliquā placet ab aliqua studeo
Si quid amare libet vel amari disce legēdo

.i. ouidiū in te arte amādi .i. sed si is animus tibi sit
Rationem petito. fin autē cura tibi hec fit

i. p̄ sapias q̄ ē p̄ciosior cūctis opib⁹ ⁊ oēs thesauri si valēt illi opa
Ut sapiēs viuas. audi que discere possis

id est remotum tps eternū
Per que semotū vicijs deducit euum

p̄sens sis p̄ quā reges regūt ⁊ oia disponunt
Ergo ades ⁊ que sit sapientia disce legēdo.

Sp̄s illancē gr̄a septiformis. hoibus varia sue libera-
litaris tona distribuens. ad multiplicia exercitatioū
studia nos inclinat. Alium quidē agricultura delectat

proutle e tibi in regie posito p merita z beneficia

Uttilius regno meritis acquirere amicos

C Nullū certi⁹ repit⁹ bonitatis iudiciū q̄ data desup di
tributiōis donaria multiplicare q̄ plūmis. z cōmunica
tiōe benignola liberalit̄ elargiri. nā z hec nature cōditoz
de⁹ nobis oñdit euidenti⁹ z mirabili⁹ opaf. quo multipli
ces suaz diuitiaz aceruos nō in arcis tuciorib⁹ pessula
cupite volūtatis recludit sz magnifica largitate distri
buit z effundit. Nā iuxta scripture testioniū. solē suū
facit oriri sup bonos z malos. z pluit sup iustos z iniu
stos. Zmitās igit̄ tāte veneratiōis artificē. nedū i ami
cos z beniuolos te studeas p̄bere bñficiū. sz in extrane
os z ignotos. Nā sic fame p̄conia z h̄tutis p̄mia p̄seq̄
ris. z amicoz nūero nōnullos suscipies i amicos. quos
p̄mit⁹ habueras inimicos Uttili⁹ regno e meritis acq̄
rere amicos. Unde nouus Cato.

**Prosis z ignotis z non solūmodo notis
Rex est mendicus cui nō est vllus amicus**

Nō alta sapere cōcupiscas

dimitte secreta .i. celestia

Mitte arcana dei celū inquirere quid sit

tu altiora te ne quesieris dicet sapiens

Cum sis mortalis que sunt mortalia cura

C Mūdane ciuitatis politica tūc iustis legib⁹ agit. z rō
nis moderamine gubernat. cum vnumquodq̄ entium
sue institutionis metas nō deserēs. ad altiora se z sibi i
ptinētia nō erigit importune Nō igit̄ p̄cedat humane
defectibilitatis imbecillitas. supuacue idagationis mo
ueri scrutinio. aut varia curiositate turbari. vt ad diui
norum secretez abscondita cupiat aspirare. aut varijs
falsidicoz vel diuinationum suspicijs z sponsozib⁹. au
res credulas exhibere Nā scripturis diuinis indicitur

q̄ p̄secutor maiestatis opprimeat a gloria. Et ore p̄prio
veritas i euāgelio itonat. Nō est vestz nosse tpa l mo
mēta. q̄ pater posuit i p̄tate sua. Hoc etiā indicit cōmu
nis aioz cōceptio. q̄ is q̄ in creatiōe p̄prio fret⁹ arbito
put voluit oēm creature sp̄m p̄duxit i esse. Sic i ei⁹
regūnne ac manurenētia. nullū nature p̄siliū deponcit
adesse. nulla ḡ cōsideratiōis indagine. nisi decipias p̄co
gnitiōis oculū dirigas ad futura. Cū sis mortal cura:

¶ Ante nouus Cato

¶ Ad secreta poli curas extendere noli

¶ Cum sic tractatur quid sit mortale curatur

¶ Q̄ mors non sit timenda

relinque timorē mortis

.s. timere mo: tē

¶ Linque metū leti. nam stultū est tpe in omni

.s. nimis pdit p̄tra est memorare nouissima tua

¶ Qui mortē metuit. amittit gaudia vite

¶ Mortal humane vite series hac cōditiōe stadiū ter
rene cōslictionis igredit̄ vt tandē aliquotiēs libēs vel i
uite discedat. In quo qdē agonis examie sic pugnādū
est virilit̄. sic fortit̄ dimicandū. q̄si momētis singulis de
beret huiōi plū terminari. Sane illustrib⁹ animis hec
sepatio nō est metuēda summope. q̄ iuxta Senecę sen
tentiā. hac cōditiōe mundū inerauim⁹. vt aliquotiēs
erirem⁹ Et itēo natura hoīs censet esse. nō pena a cui⁹
generalitatis p̄cipio null⁹ mortalium meret̄ excludi.
¶ Virtualis ḡ p̄fectionis itegritas. vitā hāc dignitatis
prerogatiua nobilitās. future felicitatis primitias de
gustādo. mortis pauorē abijciat. ne vite p̄ntis inducie
dum cōtinuo timoris morretur aculeo transigant in
miseria ⁊ lite. ¶ Qui mortē metuit amittit gaudia vite.
¶ ¶ Ante nouus Cato

Mortis linque metus ut possis viuere letus
Stulticiam seruas si vite gaudia perdas

In ira de nulla contendas.

.i. tu passionatus   *litigare*
Iratu de re incerta contendere noli
pturbat passio rōnē   *vitere*
Impedit ira aīm. ne possit cernere verum
¶ Dū iracūdie furor ebullit. tanq̄ hospes iprob^o arca
na mētis inuaserit. tunc aīa pprio viduata priuilegio. ⁊
diris sensualitatē vincul^o alligata. recte deliberatiōis iu
diciū nō admittit. s; poti^o bella cōcipit. itonat iurgia. et
cōtumeliarū semiaria ore p̄caci distillat. **E**lex t̄aro seu
entis discretiōis naufragio. nō expedit in p̄silijs vsur
pare deliberatiōis officīū. seu i iudicijs sentētie calculū
pmulgare. donec paulatī relegato t̄ate acerbitatē hospī
te aīa tādē ppria librate potira. i pristina amenitatē tē
perie reparat. **A**lio q̄n si sec^o fiet dist^ote cōsultationis
vocē adderet. ac iudiciū p̄tinar atq; seuez. **I**ra ipedit
aīm ne possit cernere vez. **U**nde nouus **C**ato.
In nullis rerum vitet iracūdia verum
Alc dubia causa certabis nō sine causa

De sumptuū ⁊ expensarū honestate

in impensas   *q̄n oportunitas requirit*
Fac sumptū pprie dū res desiderat ipsa
literaliter   *.i. vbi q̄n et quib^o oportet*
¶ Dādū etenī ē aliqd dū tēp^o postulat aut res
¶ T̄ata reb^o hūanis adhēr mutabilitas. q; i his nulla p̄
diutine parilitatē ateq; repiri. q; p̄opē licz pdigalitatē
viciū boīs aduerset morib^o. nōnūq; tñ cū necitas t̄pis
¶

hoc inducūt. plend cornu vacandū est sumptib⁹. et tūc
virtuose aggredieris. de quo alias si deesset casus neces
sitas. supfluitatis vocabulū reportares. Donādū ē ali
quid dum temp⁹ postulat aut res. **Uñ nou⁹ Cato.**

Fac cito qđ telex qñ disponere telex
Sed cū telexis p tpe remqz videbis

De socioꝝ offensione p̄auēda

pudore ⁊ scādalu socioꝝ tu .i. occultare nō reuelare

Qđ pudeat socios pudēs celare memēto

qui nō sciebāt rephendāt qđ tibi soli notū fuit

Ne plures culpent id qđ tibi displicet vni

Natural' legis institutio. cordib⁹ humanis caracte
ris idelibil' annotatiōe cōfira. reciproce charitatē postu
lat vnionē. indicēs singul'. q̄ in qđ se detestant' offendi
alijs offendiculū nō imittāt. **Hāc iustissime civilita
tis legē vehement' impugnant terisores ⁊ inuidi.** q̄ sui p
prij reat' palliātes malicias. cōtra prioz culpas detra
ctionū armāt aculeos. ⁊ irrisiōis iaculis aliene fame p
coniū lacerāt ⁊ ipugnāt. **Done igit' custodiā ori tuo**
et ne oib⁹ odiosus appareas scādalisat' primis. linguā
maliloquā phibe ⁊ pmuni. **Ne plures culpent id qđ ti
bi displicet vni.** **Uñ nouus Cato**

Pudens celabit quod amicis turpe putabit

Nā culpēt plures qđ solus pādere cures

Mediocrib⁹ cōtentus esto

Terē. valte vtile i vita ne qđ nimis Orati⁹ tuta ⁊ puula laudo

Qđ niniū ē fugito. puis gaudere memento

secura est magis

parno

nauigat

Tuta magis pnpis modica q̄ flumine ferti.

**Nature sagacis p̄siderata temperies que iuxta quē
dam sapientē puis minimisqz cōtenta est.** oēm supflue
curiositatis voluptatem denegat ⁊ abhorret vt nec in

corpis ornatu pōpositas. nō ī gestu vultuositas nō in
 fercul gulositas. nec feral timiditas appeat in cōiuctu
 Si sec^o egeris. limites moderate rōnis excedēs. hoibus
 cōstitues scādalum dicitur exiriū. ne nouissime te repies
 aduersariū tibiūpsi. Ampliora s̄ ⁊ maiora te iuxta sapi
 entis p̄siliū ne q̄sieris. ⁊ abusus rotāte fortuna ruina
 fortūe desolatiōis adducat. s̄ pauc̄ leta mente p̄tē^o. eo
 maḡ vtere q̄ ī eriguo flumis aluco securi^o nauigat Tu
 ta maḡ puppis modico q̄ flumie fert. Vñ non^o Cato.
 Tu modiciū speras nūmū fugiendo repellas
 Fit secura magis in paruo flumine nauis

Ex iniquitatib⁹ p̄sperari nō confidas

valerius. lentu quidē passu de^o ad vindictam p̄cedit
 Nolo putes prauos hoies peccata lucrari
 p aliquot tpa occultant manifestant
 Temporibus peccata latent ⁊ tpe patent
 Si diuine dispēsatiōis series. nullis hūane p̄sidera
 tiōis idusa limitib⁹ attendat efficaci⁹. ⁊ crebre specula
 tiōis oculo ppēdat. nullā ingētiōis admiratiōis dubi
 etatē repies. q̄ p̄siderato vite p̄it^o stadio. nōnulli laxa
 tis frenis lasciuie p̄ areā pprie volūtat^{is} aut veri^o volu
 ptat^{is} excurrūt vacātes ocijs tererrimis iplicati desite
 rijs. nihil licitū. s̄ oia ad libitū faciētes. Et hi qdē vt ī
 plūmā sublimant honorib⁹. iocūdant diuitijs. Et in to
 ti^o hūane p̄gtulatiōis gloria p̄sperant. Vlex imp̄scru
 tabilis p̄celsi diuinitatis ocul^o attingēs a fine vsq̄ ad
 finem fortit^{is}. dū solite lōganimitat^{is} patia laureat^{is} toe
 tot largisue liberalitatis donaria senserit inḡtitudis
 temerisa naufragio. ⁊ debitis officioꝝ carē stipēdijs ac
 pctōꝝ aīm ad tantā deuenisse vesaniā vt sui largitor^{is} ī
 memor. p̄sumptiua temeritate seduct^{is} suis acerbat me
 c iij

ritis q̄s reuerentē offerre debuerat donatori. mox tātis
iniuriāz cōiūtijs exacerbata diuītas abiecto prelato
ca iē dlypeo. vt in tāti reatu sceler̄s nec paria victū. nec
bñficijs emollitū gladiū districte seueritat̄s exacuit. et
cōmūtās iusticiā i iudiciū. vbi pctōr lōgior̄s vire mora.
et desiderijs aīe sue temerarie credulitat̄s volūtate cōfi
dit. repēt̄in̄ interit̄ supueniēs oēm oprate p̄spirat̄s ter
minū inēcludit. Et iustissimo q̄dē eq̄tatis iudicio agiē
vt q̄ idultū tps ad veniā. ad diuīe maiestāt̄s iniuriā re
torsit. extrema sue vire tpa careāt bñficio creator̄s. Et
hāc diuīe aiaduērsiōis regulā. oēs filijs adā meticulofo
mētis scrupulo añ cordis oculos frequentē statuāt. et i
sue memorie secretarijs diligentē exarent. **Epib̄** pecca
ta latēt. 7 tpe patēt. Unde nouus Cato
Ab̄sit opinari p̄uinos peccata lucrari
Primo se celant peccata deinde reuelant

De homontionibus

statius. maior i eriguo regnabat corpe virtus
Corporis exigui vires cōtemnere noli
et prudentia illa paruus lucet. i. vires corporales
Cōhilis pollet cui vim natura negauit
ESpinaz pacuta densitas. rosci floris amenitate leta
tur. 7 testa nucis duricies nuclei dulcedinē prudenter
absēdit. Et nōnunq̄ lutea vasa figuli p̄ciosis aroma
tib̄ pfundunt. Sic p̄sepe humane generationis abie
cta corpora idēcora effigies membroz compositiōe dif
formia. insignioris anime titulis decorant. **P**orro
huī iaccuram dispēdijs sapiens breui dolore compensat
Nam dum in subiecto homīs sapiētia presidet. virtus
obsequiē. 7 rō tanq̄ familiaris vernacula comitat̄ cor
porēe molis pauperiē nō lugere expedit. Nam ancille

deformitas i p̄ris failias domo tollerāt faciliē ubi d̄na i
 mēsi decori schemate radiauerit. Cōsilio pollet cui vim
 natura negauit. Unde nouus Cato
 Ne reputes viles in puo corpe vires
 Ingenio pleno sors virib⁹ errat egeno

Maiori cede etiā pari ⁊ quāq; inferiori

noueris in robore vel fortitudie sp̄ illi
 Quē scieris nō esse parē tibi tempore cede

qui vict⁹ fuit vinci

Victorē a victo supari sepe videmus

¶ In corporalib⁹ exercitijs i collatiōib⁹ ⁊ studijs. nō sp̄ ex
 pediat potētiorē victorie p̄rogatiua potiri. s; nōnunq;
 posteriorē se fingē i certamiē q̄ prior poterat iueniri.
 ne dū semp in alios d̄nationis imperiū vēdicare nitit.
 interdū exosis plurib⁹ ⁊ multiplicat puocat⁹. eo succū
 bat vili⁹. quo a victo fuerit supar⁹. Et hoc vincendi ge
 n⁹ retrogradū nos oēs generalit̄ vitem⁹. Victorē a vi
 cto supari sepe vitem⁹. Unde nouus Cato.

Spernere tu noli quin cedas sepe minori

Et q̄ victorē tenuit iā vict⁹ honorē

De omni cōtentione fugienda

amicū tuū litigare

Aduersus notū noli cōtendere verbis

maxima discordia sicut ignis crescit ex lignis

His minimis verbis interdū maria crescit

¶ Ignis material' facili paleaz adustiōe succēdit cui si
 ligz struem crebra repetitōe frequē apponas i atrocīā
 flāmaz idelibile cōualescit Sic i aicoz puictu modica
 iūriose vocē semiaria i p̄uicias pullulāt. vicul' aicie
 p̄petuo dissipat⁹. Et h' malo nihil sapiētī detestabili⁹. vt
 thezaur⁹ incompatibilis summi laboris artificio conquisi
 tus. rumusculis vnus momēti depercat. ⁊ puocata in

c iij

iurjs alicia ia in amicu. gladiu hostilitatꝫ acuit dñi cru
desat Lis nimis vbis in dñi maria crescit Un no. ca:
De verbis paruis crescit lis vsqꝫ sub armis

De fuga inuidie

cū magna diligentia

Inuidiam nimis cultu vitare memento

^{inuidia} ^{inuidiā} ^{paci} ^{grave}
Que si non ledit tamē hāc sufferre molestū ē
C Pussillanimitate depressa paupies. pspiratis idiga z
emula honestatis. dñi aliene pspirati dolēter inidet. pri
mos i semetipsa pprie malignitatꝫ aculeos expit Non
em diuie legꝫ impio vlla sanctio repit eod. qꝫ iniquitatis
artificē sue inētionis legibꝫ interire. Anxiat eadē scꝫ
ticosi liuoris attractu. z attēdit aliqꝫ psperrari suas re
putās iurias. Et qꝫd alteri pconizātis fame cōrige
rit. reputat sibi noxiū z infestū. que si nō ledit tñ bane
sufferre molestū est. Un nouus Cato
Inuidie cultū fugias charissime multū
Dentem liuor edit si non in tempore cedit

De sortilegijs z diuinationibus

facere

sortilegiō

Quid deus intēdat noli pquirere forte

facere p sapientiā .i. sine tno cōsilio

Quō statuit de te. sine te deliberat ipse

C Si diuie maiestati latrual reuerētie obsequiū ptere
studeas. tāte supstitionis macula a tue volūtatꝫ affecti
bꝫ secludat. vt diuie volūtatꝫ aut dispositiōis circa futu
ra ptingētia onerosus explorator existas ne i illud ma
ledicēū mosaice legis icidas. Bestia qꝫ tetigerit mōtem
lapidibꝫ obiuat. Sed i illud cōminatorū sapiētis. Cō

tēplator maieſtatē opprimeſ a glia. Quō em̄ āpliorē de
 mentie repit iudiciū q̄ vile pūſſailias mācipiū. ⁊ ei⁹ re
 dēptū nūmūſmate. ⁊ ſpeciali gr̄a manumiffū i rātā p̄ſū
 ptionis erigaſ arrogātiā. vt parilitatē dñariōis aſpirz
 anxelās inuito dño vt ſecretari⁹ cōſcius habeat. ¶ Ve
 rūtñ nōnulli mortaliū eo deteri⁹ quo contumaci⁹ iugū
 deitatz abijciūt. dñi abuſiue mētis pterua idolatrie ve
 ſaniā ſimilātes. magos ꝑſulūt ⁊ ariolos. characterib⁹ ⁊
 figuris intēdūt reſpōſis demoniū ⁊ phitonū ſtridorib⁹
 veritatē ꝑijciūt futuroꝝ. Alij hō ex garritu auū ⁊ ex
 eaz ituitu a motu mēbroꝝ. et a mulierculaz a ſpū. ab
 igneis pyramidib⁹. ab aqꝝ gurgitib⁹ a lineis manuū
 noticiā decerpe moliunt. in diuie maieſtatis iniuriā ſe
 minarium reuocātes idolatrie. ⁊ ꝑias crimioſe affecti
 ones aſſequētes. Unde non⁹ Caro

Quid dē ipſe velit cur ſors tua diſcere querit

Te ſine diſponit quicquid tibi reddere nouit

De animi fortitudine in aduerſis

et iniquis iudicijs obſeruanda

tu   conſtanti   a iudice   iniuſte
Esto animo forti cū ſis damnatus inique
 nullus etiam nō damnatus

Nemo diu gaudet qui iudice vincit iniquo

¶ Cū violētia iuſticie ꝑſecurrit te ꝑcipitanē iuaſerit.
 tūc animis virilib⁹ vtendū ſtatuas. mollicie feminee le
 nitatē expulſa. Alioqñ ſi rigor ꝑrinceſia eq̄ vecta ſuper
 bie. ꝑ cāpos arbitrarie volūtatē excurret nullo ꝑdicio
 nis obi te ꝑpoſito totā ꝑfringēt ſegetē rōnis Si ġ i ca
 lūnioſo iudicij auditorio ꝑ penā ꝑdēnat⁹ exriter. ꝑſtan
 tie muz ac reſiſtētie vallū ſeſtines opponē. ne iuſticia
 materiā depulſam iueſat. aut parietes iclinatos. Mā re
 cte rōnis iudicio duplici plaga cōterit. q̄ dānabili mul

erat in iuria. et dissimulatioe malignadi fiducia tribuit
inimico. Nemo diu gaudet qui iudice vincit iniquo.

Uñ nouus Cato

Si fortis factus sub iniqua lege coactus

Nō gaudet multū quē lex mala seruat inultū

De bonis socijs acquirēdis

fidelem

Cū tibi vel sociū vel fidū queris amicum

rez affluētia

honestā

Non tibi fortuna hoīs sed vita petenda est.

¶ Si p̄claz amicitie sed cum quolibet hoīm volueris
adipisci. nō nature claritatis insignia. nō fortune venu
statis p̄conia. nō copiose suppellectilis sarcinulas non
mūdane dignitatis primitias inuere. Sz si sciētie cla
ritate p̄fusus. si virtutum pondere trahat. si fame p̄co
nizātis munere laureat. extiterit etiā si blandiētis for
tune nouercentes expiat insult. huius amicitia postulada
sed n̄liis amplectēda virili. ac totis conatib. obseruā
da. Nō tibi fortuna ē hoīs sz vita petēda Uñ no. Ca.

Si quis amicari sibi vult et se sociari

Nō fortunā tantū querat sz more beatū

Item ne renoues

discordie anteacte post pacē factam renouare

Litis p̄teritē noli maledicta referre

habitas iam sopitas

renouare

est

Post inimicitias iram meminisse malorum.

¶ Flebil' beluaz atrocitas leuissime cōcitāt iurijs nū
q̄ pristinae lesionis iniuriā delinquēs. Hō vero nature
solēnioris artificis p̄creat. dū loro rōnis astringit ide
sinent. ampliato discretiōis pallio. sine causis. virgētib.
cōturbat rari. et celerius mulcet. q̄ si semel accepta iū

¶ Si plāte borea. ⁊ aq̄lonis vehemētia p̄spirāte. p̄ten
sis vel. ac nauigio libero ī altū p̄lag^s scapham īpeger^s
secuturi naufragij discrimia nō euades **¶** Sic p̄formi
parilitat^s exēplo dū exigua totat^s s̄ba sumpt^s multifa
rios exercē p̄cedis. debilitato p̄tin^o fundamēto tue p̄
speritat^s. serenitas subitā corruet ī ruīnā Et dū. p̄prie
fatuitat^s experier^s stipēdia. derisōis patier^s opprobriū
Ad future q̄dē paup̄tat^s inopiā. famosa p̄sticuo domici
lia. dū quotidiani vict^s peculium sine augmēti benefi
cio. ablatione cōtinua detrabo ⁊ emūgo. Labi^s exiguo
q̄d^s p̄tū est tpe longo. **¶** Nō nou^o Caro.

¶ Parum dispensa cū possit crescere mensa
¶ Durat nāq; parum nimis vsus diuitiaz

**Secundū locoz ac tpm variationē
te diuersum exhibeas**

finde te insipientē .i. loco ⁊ tpe oportuno

Insipiens esto. dum tps postulat aut res

insipientiā fingere .i. vbi ⁊ qm̄ oportet

Stulticiā simulare loco prudētia summa est

¶ Si recē deliberatiōis cautelā hūano iuricui morē ge
ras. te exhibē fctines. nō vniformē p̄formit sed diffoz
mit vniformē. **¶** Dū em̄ sapiētū p̄sistorijs aut senato
rū p̄silijs intesse p̄tigerit. tūc q̄uitate fungēdū ē. ⁊ iocū
ditat^s relegato tripudio p̄cēt maturitat^s solio stabili
ri. **¶** Cū nō studiosi laboris relegato discrimie cobabi
tātiū multitudine ludicra recreatiōis solatia. ī laboris p̄
miū p̄seq̄t. tūc fas erit ī disciplia moderatiōis attrēta q̄
uitate. iocositat^s solatia misceant^s Et q̄nto p̄ loco ⁊ tpe
ī his ridiculoz gestib^s te vltiorē p̄bueris. tāto āp̄rior^s
prudētie p̄sequeris p̄conia. Nā huiōi actualis modera
tio. censetur actualis vite ductrix pariter ⁊ alumna.

Stulticiã simulare loco prudẽtia sũma ẽ **Uñ no. Ca**
 Te stolidũ finge qñ res ammonet inde
 Esse loco stultũ hoc sepe fit vtile multũ

De fuga luxuriẽ z auariciẽ declinatiõẽ

fornicationẽ adulteriũ zc.

Luxuriã fugito simul z vitare memento

qz vita abbreviãt coit? z cura nimia

Crimen auariciẽ. nam sunt cõtraria vite

Celebriõis fame titulos z vtrual? p̄sistẽcie iubar ru
 tilãs. sibi desiderãs coaptare. veneree dñatiõis nephan
 dũ imperiũ. z formidãde cupiditatis ambitũ. declinare
 festinet. **N**ã siqs tã artissime fuitutis p̄pedib? semel
 fuerit alligat? libertate p̄scripia toti vicioz collegio ve
 rigalia fuitut? adijciet vilissimo tãdẽ charactẽ notat? i
 famie. **C**rimẽ auariciẽ. nã sũt p̄traria vite **Uñ no. Ca**
Raro credat cuiq; si multa loquat

Unde relatori tu semp credere noli

Omni spiritui nã credas

aliqua narrãti tibi

Noli tu quedã referẽti credere semper

parua danda multiloqo raro deest pctm

Eriguo ẽ s̄buẽda fides qz mlti multa loquũt

Sagar nature discretio mirãdo p̄sagio mores istru
 ens. humano corpi duplex audit? organũ stabilivit. per
 hoc patenẽ insinuãs hoib?. debere auditu p̄cipe plurima
 assensu vero recipẽ paucioro. **N**õdũ lingue volubilis
 loquacitas. emula z ignara certitudis more arũdinis
 agitate. ad oẽm ventũ garrulitatis ipellit. falsitat? cir
 cãmicta pallio. hospitem suũ falsa credulitate seducit.
Et dum falsitatis primitie rumores. crebra repetitione
 succedũt. ventose mēdacitatis arguũt. z in actorẽ suũ
 sinistre opionis dispēdia machinant. **E**xigua est tribu

enda fides. qz multi multa loquuntur Unde nou^o Cato
Raro credat cuiqz si multa loquat
Unde relatori tu semp credere noli

De immoderata vini assumptiōe

.i. si tu inebriat^o fueris .i. nō teipsum excusabis
Quod potu peccas ignoscere tu tibi noli

nā vt ait scriptura omnis creatura dei bona
Nā nullū crimē vino est sed culpa bibentis

Tergiuersate hūane abusiōis temeritas. lz inuēris
obambulet errorib^o. in hoc tñ pcpue pociūm sue vicio
sitas assumit. qz a reb^o creat^o q iuxta scriptu ē testimoniū
a summo artifice scē sūt optie nō sine creatoris iūria
sue trāsgressiōis maculas pmetat Nā cū hoies vener^o
terinent voluptatib^o. violētū nature causant ipulsum
Si hō gastrimargial igluuies eos veltment obfederit
ateo vt psepe noctes patiant isomnes i calicib^o euacuā
dis ebrietat^o crapula delibuti. liqris fauos replicās sue
turbatiōis materiā assenerat. Et hi oēs agitati spū isī
piētie errauerāt i mō nō in via Nā libero arbitio volū
tatis attēto qō indifferentē se exhibet ad vetitū z cōces
sum nulla poterit delinquētie macula creaturis adijci.
que macula sola z isolidū remanet i arbitio cōmittētis
Nā nullū crimē vino ē sed culpa bibētis. **Uñ Quidi^o**

Certa tibi a nobis dabit^o mensura bibendi

Officiū prestēt mensqz petesqz suū **Uñ quidā**

Si bacho. venerig vacas. qui cetera subdis

Sub iuga venisti. libertas tunc perijtoz

Secretum tuū fideli socio. egrorum

corpus cōmitte perito medico.

secretū

cōmenda secreto amico

Consiū arcānū tacito cōmitte sodali

Amis sue famos. i. male iū
cōm cupitias

curacionē corpis egroti

cōmenda expro

Corpīs auxiliū medico cōmitte fideli

Cū hanc nature spēs dissimili copulata iungio. aīe et corpis p̄hit vnionē ⁊ vtriusq; icōmodis creat̄ natura puidit. ne crebre fatigationis baculo hoīes frēq̄nt attriti i despatiois foueā laterent. ⁊ aīe q̄dē in pcurādo solatio amicitie federa prudent aprauit. q̄b^o alternati p̄catis mētis angarijs. mutue p̄solatiois stipēdij demulcemur. Si nō corpales molestias expiri p̄tigat. medicoz peritiā p̄sulcda censuit. q̄ herbarū virib^o ⁊ pigmentoz h^o tucib^o nature dāua resartūit. q̄s honorari scriptura cōmemorat. sicut refert nepotulus patrueli. Corpis auxiliū medico cōmitte fideli. Unde nouus Cato Res occultande tacitis sunt participāde Si non vis ledi medico tu crede fideli

De constanti p̄posito in aduersis

.i. aduersas fortunas

pati impatiēter

Sucessus indignos noli sufferre moleste

cōcedit sp̄ p̄p̄ra

hoībus

p̄ grauiorē ruinā

Induiget fortuna malis vt ledere possit

Si fortune seuētis p̄speritas. te valida turbatione cōcussit. nō te subito moueat subire p̄turbatiois impulsus. sed p̄p̄ia demeritoz facinora reminiscēs. a diuine bonitatis iudicio hoc retributionis iudiciū censeas p̄cessisse. Superne quidē equitatis hoc iudicio seuēritatis. i p̄iti gladium discretionis obijcit. vt veratio tribuat intellectū. reprobis vero a filioz numero p̄petui anathematis diuisione seclusis. mūdane p̄speritatē fouet subsidio. tanq̄ meritoz vacuis ac vili remuneratis nummissinate. quos tamen in sortem h̄reditatis p̄petue. ⁊ in numero filioz agnoscit. Indulget fortuna

malis vt ledere possit. Unde non? Cato
Pravos successus noli tu ferre molestus
Sæpe mali florent vt post sua gaudia plorent

De prudentia

lōge pñte que future sunt has aduersitates ^{patientes}
Prospice qui veniūt hos casus esse ferendos
iacula pñsa minus ledūt oē quod

Nā leuius ledit. quicquid pñdimus ante

Docēt nos salomois eloqa. vt palpebre dirigāt gres
sus nros. Et iuxta poctaz carmina iā bicipitis imiteē
effigiē. q̄ priora p̄spiciens posteriora nō negligit. ad for
tune iacula mētis oculos diligēnt oppone vt dū forsā
in postez p̄speris recedentib⁹. ⁊ aduersa sorte secuta. ī
gladiū durioris casus īpegeris. moderatori mēte susti
neas. q̄ pueniūt aīo pñdente. Nā leui⁹ ledit quicqd̄ p̄
uidim⁹ ante. Tñ nouus Cato.

Nā fero iacturam leuius quā cerno futurā
Res improuisa nō bene ledere visa

De mentis p̄stātia in casibus aduersis

in aduersis fortunis ^{p̄tere}
Rebus in aduersis aīm submittere noli
esopus. spem decet amplecti spes est via prima salutis

Spē retie. spes vera hōiem nec morte relinq̄t

Si īpet⁹ fortune seniētis tue mētis hospiciū īuase
rit. aut cōcussus corporee mol⁹ angul. ferali p̄rimet de
mētia nō idcirco mētis p̄stātia muro vallata fortitudi
nis ī foueā desp̄atiōis accedat. s; clypeo p̄fidētie fortio
ris armata. oēs eq̄nūmīter fortunioz tēpestates exspe
ctet. sup̄stite quidē in aīo spei anchora q̄ntumcūq; seni
at mūdus. frēdat hostis. imper⁹ fortune terreat. non p̄
ualebūt aduersarie p̄tātes non ob hoc tante soliditatis
fundamentū corruat. spes quidē indissolubilis. nullo

machinatiōis impetu te derelinqt. Spem retine spes
vera hōiem nec morte relinqt. Unde nou⁹ Cato
Nemo malis cedat ne desperatio ledat
Dia spes vincat nec nos quoq; morte relinquat
De vtilium rerum custodia

vtilē a te remouere

Rem tibi quam nascis aptā dimittere noli

in pncipio .i. pspira in fine fortuna est aduersa

Fronte capillata post est occasio calua

¶ Si necērijs vsib⁹ qēqd oportunū tibi pgerit possi
de. nō p te faciliē i altez trāsfērat. ne cū necēria tibi de
sint i cāte pauptraz laborintū repēte subeas pdigalitatē
ludibrio maculat⁹ Dum em̄ substantie pte imprudentē
abigis. tota successiue defluit constituend⁹ es in prio i
pauptratis menib⁹ z in valua Fronte capillata post est
ocasio calua. **¶** In nouis Cato

Fronte capillata bona res nō sit reprobata

Et maneant illi quos dimisere capilli

Attēde p̄sentia. futura p̄uide

qn est in p̄nti vix sepe .i. qd futurū est

Qd sequit̄ spectat qd imminet ante videt

sequere ianū bifrontē frequēter videt ante z retro

Illū imitare deū partē qui spectat vtrāq;

¶ Moderatricis prudētie cacumē circūspectiōis oculo
meditari studeat p̄ntia z futura. Inie venerabil. Sene
ce nō immemor sic dicētis. Si prudens est anim⁹ tuus
trib⁹ r̄pib⁹ dispenset. p̄ntia ordina. futura p̄uide. z p̄teri
ta recordare. Alioqn si actuū p̄teritoz obliuiosus exti
teris. null⁹ experiētie regular⁹ industria in agēdis tuis
claudicās. nullo certitudis fundalib⁹ fundamento. z si
futuroz cautelas nō adicias. futura piculoz non ena
des discrimina. Representās igit̄ iā biformis p̄sideratiōis

a j

effigiem . visum dirigas vtrobiq. Illū imitare deum q̄
partē spectat vtrāq. Unde nouus Cato.
Rem p̄cedentem videas ⁊ cerne sequentē
Bifrontē ianum fieri non p̄dico vanum

De p̄rie carnis gubernatione

sanior   vīnas   sobrioz in potu ⁊ cibo
Fortior ut valeas interdū partior esto
sp̄. corpis. qz natura a paucis ē p̄tenta exercitia vīrutū
Pauca voluptati debent̄ plura salutī
Et Rōnis ip̄erate dñio. hūane carnis mācipiū placabi
li frugalitate letat. qd̄ si ex idustria p̄curet excessiua sa
ginari dulcedie. iā nō dure castz ⁊ rabie belli audebit istā
mare S; p̄ paucis ⁊ tenuib⁹ bō exterior p̄tē? stipēdijs
interiore studeat sciētiāz ac vīrutū exercitijs saginare.
horrore dignū reputās ancillā p̄sidere dñe ac dñam fa
mulari subseruicō qdā vicijs ⁊ p̄scribō sapie vīruti.
Pauca voluptati debent̄ plura salutī. **U**n̄ nou⁹ Cato
Parcior esto cibus ⁊ sic tu fortior ibis
Eult salus multas paucas res ipsa voluptas

Clarimoz sententiā nō inuidas solus

sententiā vel decretū cōmunitatis   .i. tu solus
Judiciū populi nunq̄ contempseris vnus
i. ne displiceas omnib⁹   p̄ p̄riā opinionē
Ne nulli placeas dū vis p̄temnere multos
Et Dultoz ⁊ sapientū sniam calculo approbatā. teme
re cōtrarietatis obice nō repelleas. ne aura sup̄le vani
tat; ip̄ullus prudētie tue modū nō statuēs. s; te tollēs
in acra. alioz snias p̄uipēdas. t̄ate siqdē p̄sumptionis.
abusus odiose cōtentionis sagittas ⁊ excogitatos veri
sionis stimulos percurrē ⁊ adultos **N**e nulli placeas
dum vis cōtemnere multos. **U**n̄ nouus Cato

¶ Nunq̄ tu multos debes cōtemnere vnus
 ¶ Nam nulli placet qui sol^o abijcit omnes

De futura beatitudinē cōsequenda:

.i. principaliter qđ p̄cellit oīa sollicitatio sanitatis
 Sit tibi p̄cipue qđ primū est cura salutis
 que semp̄ bona sunt vitupes qñ p̄pter tuū malū regimē
 Tpa ne culpes cū sint tibi cause doloris

¶ Perfectōis hūane felicitas. q̄ sublimi boītatē exñtia
 collocat feruētiori capet desiderio. ⁊ habita p̄seruet dē
 ligētī. nā toti^o hūani desiderij. apicē p̄hēdit. Uerū tñ
 se nre erūnose labilitatē mutabilitas. varijs p̄pellat in
 cōmodis. ⁊ multifarijs tribulationū dolorib^o atter at.
 nō ob h̄ liceat ī murmuratorie lamētatiōis voces erū
 pere. nec tpm malignitati t̄buē. ea iusto moderamie sta
 tuerūt diuinitatis arcana plena sapie ⁊ decoris. Tpa ne
 culpes cū sint tibi causa doloris. Uñ nou^o Cato.

¶ Prima sit in cunctis semp̄ tibi cura salutis
 Tempa nō flebis si corp^o forte dolēbis

De somniōz fantasmatis

nocturnas visiones .i. ipse homo sperat
 Sōnia ne cures. nā mens humana qđ optat

.i. somniū ⁊ visionē p̄ somniū
 Dū uigilat sperat p̄ somniū. cernit idipsum

¶ Nocturne visionis fantasmata. q̄ diurne cogitatio
 nis affectatas imagies rēp̄sentant. abolitīs replete my
 sterijs nō p̄fidās Nā si ea futuroz euentū vaticinati
 p̄esagiū curiosa putatiōe p̄cederis. nō sine diuine maie
 statis iniuria. diuinatiōis nota cōtaminat^o censeberis.
 Sane ad eādē sup̄stititiōis sp̄z ardenē referas laruas
 somnia ⁊ lemures. Sōnia ne cures ꝛc. Uñ nou^o Ca.
 v ij

Somnia ne cures nam fallunt somnia plures
Sollicitus durat qui frustra somnia curat

Documētum vite regularis

optas morale

De quicūq; cupis carnē agnosce lector

documēta moralia

apertissima humane

Hec p̄cepta queras q̄ sunt grauiſſima vite

Celicioſi puice? declinare volēs naufragiū. ⁊ ſtruoſe
habitudis. iocūdis indui veſtimēt. ad ſc̄q̄ntiū p̄cepto
rū canones conet aures bibulas ic̄dinare. q̄b̄ in cellula
memoriale recōditis. ⁊ t̄pis exercitatiōe completis mo
ralia vite ſummā afferēt gr̄a ⁊ ſtrucib̄ polimite. Hec p̄
cepta ſeras q̄ ſunt grauiſſima vite. **U**n̄ nou? Cato
Quisquis a teſſe velis ⁊ ca.mina diſcere queris
Cū monitis tuis diſcas p̄cepta ſalutis

De nobilitate ſciētie ⁊ eius p̄funditate

virtutū ⁊ ſciētiaz

virtutes ⁊ ſciētias

Inſtrne p̄ceptis aīn. nec diſcere ceſſes

hoīs

ſimilitudo

Nā ſine doctrina. vita eſt q̄ſi mortis imago

ſp̄. ſi meū p̄ſiliū feceris habeb. i. ſed ſi cōtempſeris

Cōmoda multa fetes. ſinaūt ſpreueris illud

monitorē p̄tēptorē

tu

Non me doctorē ſed te neglexeris ipſe

Immēſa p̄ditōis hūane dignitas. diuis priuilegiata
ſauorib̄. i. ſapiētial' p̄gnitiōis luie ſtabilit. q̄ app̄hēſa ſu
pnis ic̄elligētis ſiles. ⁊ ea neglecta iumēt. i. iſp̄iētib̄ nō
diſſiles iucimur **L**ato igit artētōis conamie. ab aīe ho
ſpicio ignorantie detergens rubiginem. immo iugi ſtu
diorum exercitio ⁊ ſciētiarum lampade ipſam foueas
et attendas ne ignorantie tenebreſcens erroribus

ac doctrine salutaris etosa vicioz fiat pedisseq̄ ⁊ p̄pago
 Nā sine doctria vita ē q̄si moriz imago. **Uñ no. Ca.**
 Imbue iam mentē nostre rationis egentem
 Mens sine doctrina stat vite certa ruina
 Carmen si spernis tibi maxima cōmoda perdis
 Nō carmen missum sed te neglexeris ipsum

Nō te moueāt maloz detractiones

in iuste qm̄ malis displicere laudabile est
Cum recte viuas ne cures verba maloz

.i. in nostra volūtate illud
Arbitrij nostri nō est qd̄ quisqz loquatur

Rectoris vite incedēs p̄ tramites artiores. si detra
 ctoz malinolis oppugnaris insulcib⁹. si in te p̄uē⁹ ma
 lignantiū oīa venenate detractionis machinamēta cō
 ponat. nō ob hoc sincere rōnis stabilitas moueāt. nam
 hoc solū p̄pūū sibi vēdicat ⁊ tual' eminētia i solio celsi
 tudis collocata. q̄ liuoris aculeos expit' istātī. q̄b⁹ nec
 verbōse corritatiōis q̄si iūriā. p̄pellēdo vicē maledicis
 referat. nec a ⁊tuoise stationis culmic trāsserat. **Arbi**
trij nostri nō est qd̄ quisqz loquat. **Uñ nou⁹ Cato**

Si bonus es mox nō cures v̄ba maloz

Nulli scire dāt quod semp quisqz loquat

Celato crimen amici

in iudicio tu ex̄ns .i. salua reuerētia veritatis
Productus testis. saluo tñ ante pudore

.i. tege p̄ silentiū. aut p̄ colorē aliquē. saluo rē.

Quātuncūqz potes celato crimen amici

Cad p̄toris vocatus iudiciū. vt sup̄ celato q̄libet ami
 coz crimine phibeas testimoniū veritati q̄ adusqz po
 tueris amici reat⁹ ⁊ crimīa licet tibi p̄spicua silētij cau

tela cōtegas ⁊ colores. salua tñ in oib⁹ fidei ⁊ honestatē
reuerētia. q̄s amico p̄ferre puenit. ne de erratiōis igno
minia. aut p̄sensu criminis morteri valeas aut cōuincis
Quātumcūq; potes celato crimē amici Vñ non? Ca
Cū fueris testis ne sit pudor huic tibi pestis
Nō debet dici tunc p̄ te crimen amici

De adulationū blandimētis

molles ⁊ adulatorios semineo more
Sermōnes blādas blēsolq; vitare memēto.
ficta ⁊ silata ē in p̄bio ē. i. sub ficta simplicitate p̄cedit fraudē
Simplicitas veri fama ē fraus ficta loquēdi
E Chirulētus lingue blādicitis fallacias. si nō furto p̄
terreas auditu deceptiōis laqueos nō euades. Quemcū
q; em̄ de viroz numero audieris seductorio more blan
diri. aut muliebri ritu sermōnes vocib⁹ delicatis īfrin
gere aut lenocinātis lingue blādicias p̄occupare suspi
rijs. aut miscere singulib⁹ interiectis. abi tacite. captio
nis laqueos prudēt aduertas. qui tāto disponunt effi
cacijs. q̄nto sophista X̄bosus tibi psuadere nitit̄ lingua
dolosā. ⁊ studio malignāti. Simplicitas veri fama est
fraus ficta loquēdi. Unde non? Cato.
Sunt bene vitandi sermōnes vtiq; blandi
Sub specie veri nam fallunt sepe seueri
Hoc itē p̄clare describit esopus
Non satis est tutū mellitis credere X̄bis
Ex hoc melle solet pestis amara sequi

De corporis ⁊ aie vtuosus exercitijs

pigriciam animi totius hois tarditas vel tepiditas
Segnitie fugito que vite ignauia fertur
i. nō vacat bonis artib⁹ stulticia ⁊ pigricia
Nā cū anim⁹ lāguet cōsumit inertia corpus

Ualidis occupatiōnū exercitijs virilit̄ assueſcas nā
 ſi ſub torpētī ocioſitate tpa trāſcas feriata. mox a lan-
 guito corde riuus vicioꝝ ebullit̄. oēm mētis hūane p̄-
 cioſam ſubſtātiā aufer̄ ⁊ diſper̄t. Exercēda eſt igit̄ aīa
 meditatiōib⁹ arduis. ⁊ vtilib⁹ ſapie ſtudijs. Corp⁹ hō i
 pellendū virilit̄. nō ad lāguorē deſidie ſz ad op⁹. Mā cū
 anīm⁹ languet. cōſumit̄ inertia corp⁹. **U**ñ uou⁹ Cato.
 Segnicies linquat te nō ignavia vincat
Cū mens languet caro tūc defecta ſenescit
Uñ p̄clare dicit Seneca. Labore atq; ſtudio aī genero-
 ſi nutriunt̄. ſegnicie hō corpa vanitatib⁹ imbuunt̄

De animi recreatione

Quid⁹. qđ caret alterna requie durable nō eſt
Interpone tuis interdū gaudia curis
 p̄hs. requies ⁊ ludus in vita ſunt neceſſaria portare
Ut poſſis animo quēuis ſufferre laborē
Diuina laborū aſſiduitas nulla q̄etis inc̄apēdie re-
 creata. vires aīe potēt̄ emollit̄. ⁊ laborū p̄ſeneratiā inc̄-
 ludit̄. **D**iſceda igit̄ ē hūanis laborib⁹ gaudioſe p̄ſola-
 tiōis relaxatio. q̄ tante moderatiōis ſtudio teneat̄ (ve ſi
 cut medicis vtimur) nec exceſſus laſciuiā ſupfluitat̄ i
 pellat̄. nec defect⁹ aīm̄ deiciat̄ i ſaſtidium ⁊ errorē. **U**t
 poſſis aīo quēuis ſufferre laborē. **U**ñ nouus Cato.
Gaudia ſepe tuis debes adiungere curis
Sic ſufferre dat̄ ſi quid fortuna minatur

Alterius crimen nō diiudices

hoīs ne momorteris
Alterius dictū vel factū ne carperis vnq̄
in dictis ⁊ factis tuis homo
Exemplo ſimili ne te derideat alter

Si pprie trāsgressiōis vltor itōne nō dissimulatoz
extiterit ad alieni reat⁹ maculas iudiciū pdenātis oculos
nō conabit⁹ retorqre. Qui em̄ liuoris tente pdenatio
nis forfice. vcl irrisiōis notamie p̄ioz acer⁹ cōsuevit la
cessere. criminose p̄cie si fate⁹ p̄cipē alienis irrisiōibus
in postez impellend⁹ Abigat ergo quātor⁹ a p̄cie tha
lamis. et a lingue p̄urictis impulsu. temerariū aliene
culpe iudiciū. ⁊ derisionis vipera p̄cie morib⁹ acer. Ex
emplo simili. ne te derideat alter. **Uñ nou⁹ Carō.**
Nullū dicentē rephendas vel facientem
Ne similis risus alijs sit reddere visus
Uñ sene. Esto vicioz fugax ipse alioz nec vicio⁹ seru
tator nec acerb⁹ rephēioz s; sine exprobratiōe corrector

Bona fortune ne dispendere cures

Alud legauerit in testamēto vltima volūtas
Quā tibi fors dederit tabulis sup̄nia notato
nō dilapidādo tibi legata ille defamat
Augendo serua. ne sis quē fama loquatur
Cū fortune volubilis munificētia te nouissime beni
gno fauore p̄sequens vberiori p̄spitate repluerit. tūc sa
gaci fret⁹ cōsilio largita tonaria cum debita moderatio
ne dispēsa. ne pdigalitatē diluuiū circūuent⁹ derisiōis
publice noceris infamia. dñ pprie temeritatē iusticia de
plenilunio vener⁹ i eclipsū dñ ea q̄ plurimis videbant⁹
effundenda t̄pib⁹. cōfracta moderatiōis statera subito
et inutilit⁹ disp̄gunt. **A**ugēdo serua ne sis quem fama lo
quatur. **Uñde nouus Carō**
Mortis sorte datū tabulis sit queso notatū
Et serues auctū ne canet fama retractū

De auaricie declinatiōe in senib⁹

abundant vite tue
Cū tibi diuitie supant in fine senecte
munera dans tenax

Munificus facito viuas nō p̄cus amicis

¶ Si vleres diuitiaz aceruos te senescente possideas
tūc pessulo liberalitatē effracto. ipsa vberalitate magni
fica distribuas ⁊ effundas. nā thesaurizare posteris et
auaricie macula sine vite terminū denigr ⁊ censet absur
dum. ⁊ nō dissimile ab his q̄ aratro sulcāt arena. vel tri
ticū semināt in miricis. Munific⁹ facito viuas nō par
cus amicis. Eñ nouus Cato

In senio diues dum puo tpe viues
Dulcis multa dabis nec amicis plura negabis
De cōsilio vxoris filioꝝ. aut famuloꝝ

existens tui
Vtile cōsiliū dñs ne despice serui
alicui⁹ suam vel cōsiliū nō despereris

Nullius sensum si p̄dest tēpseris vnquā

¶ Distributoris largitas copiosa. apud quē nullā p̄so
naz repit exceptio. frequē p̄sonis hūilib⁹ dona sapie lar
gioris ifundit. fugiēs cathedras optimarū. Si q̄ q̄spia
te dñacul. vel tibi q̄libet inferioritate subiectis cōsiliū
venematurioris afferat gratantē h̄ suscipe. ne ob audi
ens aio indignāti. nec p̄tra sapiētis p̄siliū p̄prie iuitaris
prudētie. dñi alienū abijcis. q̄ indicat̄ reprobiū atq; ne
quā. si p̄dest sensum nulli⁹ carpsit vnq; Eñ nou⁹ Ca.

Nō sit neglecta serui sententia recta
Nec cōtemnat̄ tibi cū bene p̄siliat̄

De reꝝ ⁊ tꝝm aduersa p̄mutatiōe

quibus cares sp̄. tibi mō illud

Rebus ⁊ in sensu. si nō est q̄ fuit ante

his contentus et patiens cum illo
Fac viuas contentus eo quod tua presentent

Si nouerca prospicitur negligentia seu fortunati casus
euerit, tui peculij fines inuaserit. iam pauperati sed primū
ineuites. nō ob hoc pusillanimitatē deprimaris sub solio
s; p̄stare rigore seruato. sufficiētia p̄cōiuge aplectaris
Fortune quidē crebra mutatio. et mobiliū distractio cō
suetā. viriles mētes offendē nunquā dñt. Fac viuas con
tentus eo quod tua presentent. **U**n̄ nouus Cato
Pauperior census nō sit turbatio sensus
Sed sis contentus vt omnia fert tibi tempus

De discreta coniugio committendo

^{caue} ^{propter diuitias et bonorum possessiones}
Vxorē fuge ne ducas sub nomine dotis
^{vxorē} ^{infamis et intollerabilē}
Nec retinere velis si cepit esse molesta

Si matrimonialibus vinculis te aliquē obligari delectus
nō possessionū copias. nō diuitiarū abundantias principaliter
adipisci p̄tēdas i coniuge. s; morū decet virtutū insignia. et ge
neris claritatē. quā si cognita veritate p̄p̄teris a morū
generositate degenerē. aut iracūdie stimulis agitata. ab
ei vinculis p̄perantē effugas. etiā si summi culmis copiarū
aut claritatis attollat honoribus. Nam talium coniugarum
nouissima vtriusque partem sordida sunt et infesta. Nec retine
re velis si cepit esse molesta. **U**n̄ nouus Cato
Nō tribuat votis vxorem copula totis
Et disiungaris ab ea si forte grauaris

Aliorum exempla viue

Terē. hoc sapientis est p̄culū ex alijs sumē. qd tibi facere licet
Multorum discas exempla q; facta sequaris

et que sequaris

docet

Que fugias, vita est nobis aliena magistra
¶ Si regulate morigiatiois cacumia gdati gras ascē
 de alienoz euētū fias sedul^o explorator. qz dū alias re
 cordaberis sue prudētie misterio. i suis pperatos actib^o
 alios nō detrimētū ex suis opib^o assecutos facili cēsura
 iudiciū cōiecturare licebit. qd agendi vtili^o. aut totalit^o
 relinquēdū Noneris qdē qz pnt^o vite decursus nob mē
 rabili varietate subseruit. i qz expiētia repit princeps z
 mitra. **Que fugias vita ē nob alicā mgra ¶** Uñ no. ca:
Ex alijs discas qd agas bene qd ve remittas
¶ Nūc ad viuendū vita est exemplar habendū

Polle tuū non transcendas

.i. vires tuas

examina

supp^ossus

Quā potes id tempta. opīs ne pondere p^ossus
 sub^o cadat z deficiat incōpleta. i. incepta

Succūbat labor z frustra temptata relinqs

¶ Si arduū aliqd te cōtingat aggredi. vires tuas pri
 mit^o meriaris ne p^ossus mole pōderis. nimia fatigatiōe
 succūbas. assecut^o plebis ridiculū. dū abusiua deceptiōe
 seduct^o inchoatū op^o deseris ipsectū. Sati^o quidē est a
 magnis actib^o desistē. qz qz inceptū remē relinqs. **Suc
 cūbat labor. z frustra rēptata relinqs ¶** Uñ nou^o Caro:
¶ Materias parces in virib^o sumpseris aut res
 Defecisse vides inimici pondere vires

De maleficioz accusatione

facinus magnū iniustū

tacere illud

Quod factū nosti iniustū. nolito filere

agentes z cōsentiers epari pena puniuntur

¶ Ne videre malos. imitari velle tacendo

Si motus malignantium scelerose factionis malicia leges publicas concurbauerit. Cuius rei taciturnitas paucis vel pluribus faciat detrimentum. *ppalandum est velocius et ad aures publicas reducendum. ne forte iniusticiam maligne reticentium. iniusticie arguant. tanquam malis facinoribus. sileto taciturnum pretere consensum. quod malorum indignatione recepta obuiare criminibus arguendo. Ne videre malos imitari velle tacendo. Unde nouus Cato*

Si mihi tu credis nunquam mala facta silebis

Nam quisquis celat se consentire reuelat

De iudicis adiuuamine postulanda

quibus autoritate interpretandi .i. si lex videatur iniquis rebus tuis. Sulari

Judicis auxilium sub iniqua lege rogato

quod in vniuersali dantur .i. interpretantur in particularibus casibus

Ipse etenim leges. cupiunt ut iure regantur

Legalis iuris seueritas. particularis casus concipiens. moderationem exigit iudicantis. Alioquin repetere viderentur iniusticie. quod moderatione iustissima fuerat ab initio constituta. Dum ergo rigorem legis accepis propter appropinquam institutionis calculum. tuis negociis aduersari. Ad legis declarationem suam precinuum iudicis interpellas. Hoc enim legalis institutio exigit. ut interpretetur benignus. et eius obscuritates nebulas equissimi celsura iudicis absoluant. Ipse etenim leges cupiunt ut recte regantur. Unde nouus Cato.

Iudex sis tutus sub iniqua lege statutus

Nam sub iure regi placet omni tpe legi

De patientia in tormentis retinenda

propter tua demerita

sustinere

Quod merita pateris. patienter ferre memeto

quod noscis te culpabilem

iudicante

corrigere

Cumque reus tibi sis. ipsum te iudice damna.

Quoniam iusticie veritas criminum equitati rñdet. nulla
 nouitatis intēperies aut nouitatis spēs exoritur. dū 2 ra
 tionis iudiciū scrupulos dubietatis amonet. 7 ppetra
 te culpe p̄scia a lata sn̄ia nō discordet. Nā vt ait boetius
 Si mali sui criminis deformitatē agnōsceret. vltro se p̄
 berēt iudicab⁹ puniēdos. vt sui reat⁹ deformitas iusticie
 medicamine deleret. Dum ergo patrati sceleris imani
 tas abiecto silētio cūctis inotuit. flagellum rigoris isti
 cti modestē sustineas imo ipellēte synderisi. 7 p̄scientia
 prestāte te ipsum argue 7 cōdemna. Cūq; reus tibi sis
 ipsum te iudice damna. **U**n̄ nouus Cato
 Omne tuū semp suffer meritum patienter
 Cūq; reus cōstes nō te sine crimine monstres

De studiū continuatione

pbatissimoz scripta multis apta abieptis discernēdo
Multa legas facito. plectis p̄lege multa
 flores ex spinis. grana ex paleis. 7 argentū ex luto collige
 Nā miranda canūt. sed nō credenda poete
Studioz p̄scrutator sedulus. volēs multiplicibus
 studioz vigilijs. sapientie matris cubiculū introire. va
 ria p̄quisitionis indagine rimet actores. 7 plurimoz per
 quires studia. discretiōis ventilabro a veris falsa. et ab
 ympitis perita. firmitatis cautela discernat. ne sophisti
 catiōis v̄bolitate cōfusus. aut equiuocatiōis nubilo cir
 cūductus. opinionē veritati p̄ferat. vt seductori docto
 ris nomē tribuat 7 p̄p̄te. Nā mirāda canūt sz nō cre
 denda poete. **U**nde nouus Cato.
 Fac vt multa legas 7 idem tu sedulo degas
 Sic vt vera petas varios nō imitare poetas

De modesta locutione circa mensam

simul comedentes

comis factus

Inter cōuiuas. fac sis sermone modestus

garrulus

factus reputari

Ne dicare loquax. dū vis vrbānus haberi

Inter exteroꝝ epulas veneranter accumulēs. lingue ventulabꝝ sagaci moderatione refrenet. ne si paulo licētius in vba scurrilitatis aut odiose loq̄tatis defluat cōtaminatiōis venenū referat in actorem. qđ facili me dicamie nō poterit aboleri. **N**e videare loquax dū vis vrbānus haberi. **U**nde nouus Cato.

Dum cōuiuaris caueas ne multa loquaris

Discat ab vrbānis vir garrulitatis inanis

Irata coniunx non te moueat

plorantis

Conjugis irate noli tu vba timere

parat deceptiones

Nā lachrymis struit insidias dū femina plorat

Si p̄turbatiōis icēdēs turbata ppria vxor. ebulliens voces multimode lamētatiōis. effundat gemitū singul̄tibꝝ dilatātū. his de causis nullatenꝝ viril̄ exacerbet cōstātia aut mulierꝝ mora fletibꝝ agitet. **N**ā h̄ bz pprium muliebus sexꝝ fragilitas. qꝫbi abūdātiori luctu p̄cedit iudicia. āpliora future deceptiōis retiacula viro suo depromit. dum multū pfundit lachrymas ⁊ rozat. **N**am lachrymis struit insidias dū seia plorat **U**ñ nonꝝ Cato

Nil tibi curet si cōiugis ira miuetur

Femina dum plorat hoiem supare laborat

Unde **Q**uidius qui hāz rex exptus erat ait

Neue puellaz lachrymis moueare caueto

Ut flerent oculos erudiuere suos

De possessionū tꝫpata dispensatione

Inutiliter pdigaliter deficiēt bona alioorum
Utere questitis sed ne videaris abuti
 epate bonis acquisitis pdigaliter expendentos
Qui sua cōsumūt cū defint aliena sequūtur
Copiose suppellectilis ditat^o beneficio. tāto regimīs
 ordine cōmissa tibi beneficia modereris. vt nec supflui
 tatis vicio. nec tenacitatis. notat^o infamia. pfectionis
 medium valeas obrinere. Nam dum inutili et supua
 cua pdigalitate possessa distribuīs. ⁊ inopie domum in
 grediens. fatue pdigalitatis vocabulū assequīs. in dete
 riora ruitur^o pericula. Nā experiētia docētē p̄guim^o. q̄
 ab opulētia i sterilitatē collapsi. subito carentes p̄p̄rio
 in alienoz appetētiam rapiunt. Qui sua cōsumunt cū
 defint aliena sequūtur. Unde nouus Carō.
 Sic tibi sit vsus rex ne fiat abusus
 Qui sua demergūt hi post extranea pergūt

De discreta mortis expeccatione

et hoc si iuste vixeris. qm̄ mors peccatorū pessima
Fac tibi p̄ponas mortē nō esse timendam
 mors qm̄ priuat vitam miseriaz hui^o mundi
Que bona si nō est. finis tamen illa maloz.
Mortis imperiū a cui^o iuriditiōe nullus eximit. vali
 da mētis p̄stantia p̄stolari p̄tendas. q̄ si nihil utilitatis
 humane cōsiderationi p̄ferat. est tñ humane vexatiōis
 remediū ⁊ mūdani casus terminus ac laboz. Que bo
 na si nō est. finis est tñ illa maloz. Unde nouus Carō
 Raro timere mori nūmia formidine noli
 Dors mala nos tollit sed ⁊ hec nostra mala resoluit

De proximi consilijs

.i. utilis   tolerare

Uxor is linguā si frugi est. ferre memento

linguā vtilem vt frugalis audiat

Nāq; malū ē. nō posse pati nec velle tacere

Preciose cōfectionis aromata vasis iterclusa ficti lib^o. nihil ex cōrinētis vasis iepria. sibi diminuūt de valore. Si ergo tue vxoris aīm sapiētie balsamo redūda re cognoueris. ei⁹ cōsilia prudentie ifirmitate subnixa nō memineris aspnari. s; tanq; sugēs mel ex petra. ole umq; de saxo durissimo ne duplici turbulētie mordeat angario. dū nec loqui pmittit neq; tacere. **N**ā malum est nō velle pati nec posse tacere. **U**nō nou⁹ Cato

Uxoris linguā si pdest cur ego stringam

Nāq; pati nescit stult⁹ cito nec reticescit

De honore parentum

nō debili sed firma charitate patrē z matrem

Dilige nō egra charas pietate parētēs

sapiēs. maledict⁹ est a deo qui exaspat matrē. placere p̄ri suo

Nec matrē offendas dū vis bon⁹ esse parenti

Paterne veneratiōis officū. qđ oīs legū traditio i perat z idicit. multe sedulitat; obseruātia teneat. ne te ingritudis vipa rozē toti⁹ pietatis acerbās i foueā sue captiuitat; includat. diuine p̄ceptiōis imperio violato

Nec minori studio genitrici tue. morā ciuilitatis exhibeas ipsam nulla repugnātie malignitate cōturbes affectu discolori z amētū. **N**ec matrē offendas dum vis bonus esse parenti. **U**nō nou⁹ Cato.

Esto pius vere semp his qui te genuere

Nō moneas patrem nec vis offendere matrem

De regulari vite institutione

tutam

Ecurã quicũq; cupis deducẽ vitam

cupis

tuũ vicia

nocẽt

Nec vicijis ihere aim q̃ morib; oblit

mor; documenta

qz decies repetita placebũt

Hec p̃cepta tibi semp relegenda memento

in sepe relegẽdo

docet teipso docente

Inuenies aliquid qd te vitare magistro

¶ Si vicioꝝ declinãto naufragia. p̃ amena virtutum & nãtia loca planitie mētis gressus dirigere moliaris. se quẽtium dogmatũ regulas diligẽtẽ attẽde. p̃ que cõfra ctis aduersarie p̃tãt; virib; arcem p̃phendẽ poter; emẽ nẽtie vtualis Inẽ hęc aũt qdã phibitua tibi cõstitui. q̃ recõdere memineris i memorie registro. Inuenies ali quid qd te vitare magistro. Elĩ nou; Cato.

Corde sub attẽto ponere mea ṽba memento

In quib; agnoscas qui crimen linquere poscas

De diuitiarum contempnu

David. diuitie si affluãt noli cor apponere

Despice diuitias. si vis animo esse beatus

diuitias cũ amore vltiores semp petunt

Quas qui suscipiũt. mendicant semp auari

¶ Si mundane feditatis velis abhorre fastigia. Si venenate dulcedinis declinare muscipulã. que i hoc terrene in habitationis tugurio potenter infiscat. si temũ celestiũ formas cõtendas. ⁊ theoreumata speculari. ab iccto mũdane cupiditatis ambitu. oia terraz opũ pondera. aĩo victore despicias ⁊ conculces. Alioqñ libertas aie. artificis diuitiaz ligata cõpedib;. nunq; ⁊ si suffi cies. nullo cõgeste suppellectil; cumulo poterit satiari. quas q̃ suscipiũt. mēdicãt sp̃ auari

e j

Abſit ditari qui ſe vult rite beari
Dives marceſcit quāto plus copia creſcit
Q̄s egregie docet Cicero in de officijs. Nihil honeſtū?
et magnificētū? eſt q̄s pecunias ſi nō habes cōtemnne
et ſi habes. ad liberalitatē eas cōferre. Et in palol. Qui
odit auariciā longi ſient dies eius

Proprijs nature donarijs ptent? viuas
neceſſaria que ſagax eſt in puidendo nobis
Cōmoda nature nulla tibi tpe defint
illo bono

Si cōtētos eo fueris q̄d tempora prebent
Abiecta cupiditat̄s vira q̄ totā ſpūal̄ p̄fectiōis ſbay
abigit ⁊ depalcit. ſufficiētie mēſura ſubſeruiēs imēſis
nature bñficijs coadiunata. oēm paup̄tat̄s abijcit leſio
nē. Dum em̄ attēta mēte p̄ſiderat q̄s quis am̄nicul̄ na
ture hūane ſomentat̄ iopia. ⁊ q̄s multiplicab? creatura
rū donarijs. filij adā ſem̄ctipſis ptētī. extra cōceſſa bñſi
cia. nullū ſup̄fluū p̄nt appetē neq̄ debet Si ptēt? eo fu
eris q̄ tpa p̄bent. Ante nouus Cato
Qui nō curaret pluſq̄s natura rogaret
Dives ſic eſſet q̄ res ſibi nulla deſſet

Que tuis ptingūt icurijs alijs nō iputes
nō prutens bona tua ſed libidine ⁊ ſenſualitate

Cū ſis incantus. nec rem rōne gubernas
in cauſa aduerſam

Noli fortunā. q̄ nō eſt dicere cecam

Si inſipiētie nubilo obſcurat?. aut pdigalitat̄is ſu
perfluio taleſact?. circūſpectiōe ſopita. ⁊ indiſcretionis
mancipio aurigaute. in eclipſum rei familiaris incidas
paup̄tat̄is feriēte baculo. aut alijs varijs ipellar̄ casib?

euētūū sinistroꝝ. nō fortūe seuiēt. iūriā. ligue loq̄cis
 aculeo studeas accusare. ne q̄d tuis demeritorū studijs
 rōnabilē expieris ī alteri? cōmissum iputes. legē statu
 ens fatuā ⁊ iniquā. Noli fortunā que nō ē dicē cecam
 Unde nouus Cato.

Si male res seruas si p̄das rursus aceruas
 Fortune seras nequeas offerre querelas

De pecuniay acq̄sitiōe ⁊ retētiōe moderata.
 ad sustētandā familiā ⁊ subleuādā inopiā pulcritudinē tenarij
Dilige denariū sed parce dilige formam

formā tenarij

ex cupiditate

Quā nemo sanct⁹ nec honest⁹ optat habere

¶ Licet hūane legē cōsideratiōe p̄mittēte. mutue p̄icati
 onis necitate p̄sata pecuniay vsib⁹ ad subleuādā fa
 miliay necitatis inopiā. sine nota criminis insistant⁹ ipsa
 rum tñ sup̄flue acq̄sitiōis ambitū. aut cupide retentio
 nis aceruū virt⁹ exhorret honestas abijcit. Per hāc hū
 di libidinē cōpellit̄ omne sanctitatis collegiū. ā sue sta
 tionis terminis deterrere. Quam nemo sanct⁹ nec hone
 stus cupit habere. Et nō nou⁹ Cato.

Pro specie nullū sed parce dilige nummū

Quē nec ⁊ optauit sapiēs nec honestus amauit

Ne miser diuas cum sis diues

loculos plenos habens pp̄ sanitatē seruādā vel recuperādā

Cū fueris locuples corpus curare memento

egrot⁹ cōis

in arca

in vsu ⁊ corpis curatiōe

Eger diues habet nūmū sed nō habet illum

¶ Si gaze vterioris tonario tibi fortune benignioris
 cōcursus applaudat. fortuita naturalib⁹ non p̄ponas
 et si discrasie naturalis iuedia corpea moles languerit
 pecunialis sumpt⁹ voluntariū p̄beat fulcimentū. Nā

e ū

farctis marsupijs .z degenti corpi negatib⁹ alimenta di
uitiaz . possessio i detrimentu possidentis ascribit affu
tura. toti⁹ miserie incremento. Cū fueris locuples cor
pus curare memento. **En̄ nou⁹ Cato.**
Cū locuples fueris corpus curare studebis
Se male eustodit diues quem copia perdit.

De discipuloꝝ longanimitate

pateris tu discēs amorū studij

Verbera cū tuleris discēs aliquādo mgr̄i

.i. pentis pceptum reuerēter obediendo

Per patris imperiū cū verbis erit in iram

¶ Si añ pulertat⁹ tpa pedagogo istructoi man⁹ p̄bui
sti docibiles. moreo gerēs obediētie mgr̄ali sat⁹ ampli⁹
te paternis iperijs obtempare puenit z q̄tīcs iracūdie
feruore p̄ succensus stomachātes voces ediderit. offer
re paciētie lenitatē opus ē ne paterne reuerentie tiore
cōtempo. vitā ducas plenā opprobrijs z delirā. **Per pa
tris iperū cum x̄bis erit in irā. En̄ nou⁹ Cato.**

Si fers doctorem discendi ppter amorem

Et rephendentem debes tolerare parentem

De utilib⁹ exercitijs pagendis

.i. utilitatē afferūt res

Res ago que p̄sunt rursus vitare memēto

rebus in viā moꝝ vel scientiaz

.i. p̄mij

In quib⁹ error inest. et spes incerta laboris.

¶ Cōsiderato volubili hūane mutabilitat⁹ excursu nō tā
faciū q̄ furto sū crediē. inutilib⁹ ac supfluis negocijs oc
cupari. Nā z si multa lustrōꝝ spacia nobis reliquereꝝ
diuinitas . arduis tamen z magnificis studijs impli
cari deberent. **Eia igitur hęc exercicia desere. illa relin**

que studia. q̄ fatigatiōis plurimū ac sollicitudis mole
 afferūt. ⁊ nullā p̄tendūt cōfidentia sapie ac h̄rcis. In
 quib⁹ error inest nec spes est certa salutis. Preclare id
 nos monet Cicero. Hoc viciū nobis vitandū est ne ni
 mis magnū studiū. multāq; opam. in res obscuras dil
 ficles ⁊ nō necessarias cōferam⁹

De gratificantibus donationibus

dare vel cōcedere sine dāno indigenti
Quōd prestare potes gratis cōcedere roganti
 et nō malis .i. vbi ⁊ qm̄

Nā recte fecisse bonis in tpe lucrosū est

Si bñficētie mun⁹ ḡuitū. aut aliud q̄libz liberali
 tat⁹ officii offerre poter⁹. ḡtū ⁊ exorabile te exhibē dif
 finias supplicāti. Si tñ merita supplicātis hoc exigāt.

Iustus qdē petitiōib⁹ ḡtū p̄buisse fauorē. a rcē sapiē
 tib⁹ credit h̄rcuosum **N**ā recte fecisse bonis in tpe lucro
 sum est. Unde nou⁹ Carō

Quod vis p̄stare gratis nolito rogari

Nam bona facta dari bonis purat esse lucrari

De dubietatis inquisitione

dubii est an vtile vel inutile inquire
Quōd tibi suspectū cōfestim discute quid sit
 indiscussa

Namq; solent p̄imo q̄ sunt neglecta nocere.

Si i q̄buslibz deliberādis actib⁹. agēdis negocijs seu
 etiā p̄cauēdis rōnis suspēdēs iudiciū tibi scrupulū du
 bicat⁹. inerserit. q̄ntotū sine dissimulationis p̄tinētia:
 reducas ad scrutiniū veritat⁹ **E**xp̄iētia qdē docēt p̄g

uim? q̄ sicut ierftriciū nubilosi aeris futurarū ibriū pdi
cat vbeatē. sic iēpre pplexitarū dissimulatio ruinosa. in
voraginē desparitōis inducēs. ⁊ caucelā excludēs. reme
dij solet efficiari mētis p̄statiā deterrere. Nāq̄ solet pri
mo q̄ sunt neglecta nocere. Ante nouus Cato

Questio debet cū res suspecta videtur

Nāq̄ scio vere solēt indiscussa nocere

De ueneris ⁊ gule declinatōe

libidinis tēstāda delectatio

Cū te detineat ueneris dānosa voluptas

operā dare

gula

fautrix

Indulgere gule nolī que vētris amica est

¶ Si abiectis t̄pantie frenis. uenere voluptatis obse
quijs stipēdiarie militās diligētē assistas. nō solum im
putent. sed etiam imprudentē. nec a tante feditatis ceno
mētis aciem sollerter aduertas. hāc modice opitulatio
nis suscipias curaturam. vt bacho ⁊ ferculis. tanto mo
derationis federis cōiungaris vt null⁹ in alterutrz p̄su
mat ciuillis belli rabiem inflammare. ¶ Si cū inlatia
bili ueneris abyssō. nō ad licitum s̄ ad libitum p̄cipitā
ter indulseris. p̄posterata ciuilitatis policia. sensualita
tis temeritas domicilium rōnis obruet. que censetur d̄
tutis aduersaria ⁊ humani federis inimica. Indulgere
gule nolī que ventris amica est. Un nou⁹ Cato
Quem nimīū tangit uenus quem fortit̄ angit
Nō tradat ventri que uult gula cuncta uolēri

De hōiem mīrifice ifigniuīt

in aīo tuo

in quib⁹ robur insidiē feritas

Cum tibi p̄ponas aīalia cuncta timere

p̄pter ingeniū ⁊ prudentiā

Unum p̄cipio hōiem plus esse timēdum

¶ Nature create sapiētissim⁹ architectus. ⁊ si h̄uales

opationū spē multiplici varietate discretas reb⁹ crea
 tis ididit. dū tanros armavit robore. elephātes magni
 tudie velocitate tigrides. ⁊ discolori varietate pauōes
 Hōi tñ ampliori largitar⁹ bñficio gratāter arrisit. qz sī
 nō corpis mole aut viriū robore primatū gerit in oib⁹
 arte tñ ⁊ sapiētia singulis genēz. ⁊ generib⁹ singuloz
 vehemēt p̄sitet. quēq; oīa viuētia merito sibi constitu
 unt formidandū. Unum p̄cipio hōiem pl⁹ esse timēdū
 Ante nouus Cato

Maximus est error cui sunt aīglia terror
 Si tibi maioris nō est homo causa timoris

Vires ad opus porrige

vt sis robustus

.i. robos

Cum tibi p̄ualide fuerint in corpore vires

.i. cū illo labore sis sapiēs fortitudo est it⁹ regulata p̄uētia

Fac sapias aīo. poteris sic vir fortis haberi

Cum vix p̄stātia te gratum nature mun⁹ dotauerit
 vt emineat euidentē largitas donatoris. hāc interdum
 expedit ad publice cognitiōis monumēta deducē. ⁊ cō
 cessaz virium magnitudine experientijs validis exer
 ceri. Fac sapias aīo poteris sic vir fortis haberi. Unde
 Salomon. Melior est vir sapiēs viro forti

Amicoz adiutorū req̄ras

.i. amicis tuis

aliqua tristitia vel aduersitate

Auxiliū a notis petito si forte laboras

remediator ⁊ cōsolator

Nec quisquā melior medicus q̄ sūd⁹ amicus

Si extreme paup̄tat⁹ circūcept⁹ exterminio. aut di
 re p̄secutiōis gladio cōturber⁹. fidelīū amicoz suffragia
 intrepida voluntate requiras. de amicitie certitudine

e iij

receptur⁹ expiētā. et a desolatiōis iedā releuatiōis pio
ciniū habitur⁹. null⁹ em̄ archigenes medendis corpib⁹
fit p̄stātor. q̄ tibi ē oī genere obseq̄oz. is q̄ legali copu
lat amicitia. nisi fict⁹ fuerit ⁊ simulatori⁹. Nec quisq̄
melior medicus q̄ fidus amic⁹. **En̄ nou⁹ Cato.**
Moros implores fili pariendo laborās
Doc ideo medicus dico quis maior amicus

Alterius mortem nequaq̄ cupias

^{tu peccans deum offendens} ^{vt aries taurus}
Cū sis ipse nocēs. moritur cur victima p te

^{tuam}
Stultum est in mortē alteri⁹ sperare salutē
¶ Si nre fragilitatē deliquētias. ⁊ nre trāsgressiōis p
pēdam⁹. seueritatē gladiū q̄ alienū desideram⁹ excidium
facilitē suspēdem⁹. Non em̄ vacat a stoliditatē scrupulo
nequā crudelitas q̄ aliene mortē cupit p̄nicē. vt augū
tū grē p̄ficiat ⁊ v̄rutē. **Nā stultū est in mortē alterius**
sperare salutem. Unde nouus Cato.
Quem mors damnabit qualitē hūc dona h̄abunt
Qualiter ergo malis succurrat mors animalis

De fideli societate

^{fidelem}
Cū tibi vel sociū vel fidū queris amicū

^{rex affluentia} ^{honestia}
Non tibi fortuna hoīs sed vita petenda est
¶ Si sodalicij iuris amica cōtubernia. aut amicitie te
natis federa. cū quolibet h̄uū volueris copulare nō in
parētele purpura. aut fortuna p̄terioris copia s̄ i mo
rum sublimi affluētia. gades tue cōfeteratiōis stabilitas

vsq; quas. **N**ō em̄ fortūe donarijs stabilit̄ aicicijs
 seuerās. s; sapiā z x̄rutib⁹. q̄z adeptio naturalib⁹ sup
 emiet. z multomag; fortune fallacijs p̄ferēda. **N**ō tibi
 fortūa ē hoīs s; vita perēda **U**ti non⁹ **C**ato
Si quis amicari vult z mihi se sociari
Nō fortunatū tantū temptet sed more beatum

Possessiones ad vsum deducas

bonis acquisitis qd est odiosum
Utere questitis opibus fuge nomē auari
 quo ad possessionem quo ad vsum bonoz
Quid tibi diuitie p̄sunt si paup abundas
Si fortūe p̄fusior; bñficio potit⁹ fueris largiflue di
 spēratiois officia nō recuses. ne sepult⁹ opib⁹ detestabi
 le cupiditat; nomē subcas. z turpis igminie detrimētū
Quid em̄ p̄ficit p̄mptuaria liq̄ris penetrabilia num
 misinatib⁹ z horrea cōpleri legumib⁹. dū hoz possessor
 terra cecitat; obfuscat; caligie. z auaricie vincul; irreti
 t⁹ inē copias esurit. z sitibūdo; morit inē vndas. **Q**uid
 tibi diuitie p̄sunt si paup abūdas **U**ti quidam
 fungere tu lucro p̄cento nomen auari
Nec tibi sit charus census quem seruat auarus

De fama acquirenda

bonū nomen donec vixeris
Si famā seruare cupis dū viuīs honestam
 ex toto corde infames voluptates
Fac fugias aio que sunt mala gaudia vite
Fame decus magnificū. humane dignitati venerati
 onis offerēs condimentū nullis studioz exercitijs effi
 cari; acq̄rit. ac gumpbis solidiorib⁹ retinet q̄z spēris. ce
 nose voluptat; illecebris. aut cōtagiose stoliditat; vicijs

rōnis aurigat⁹ curriculo. oēm impetū pprie volūtatī
abhorreas. ⁊ honesta cōuersationis studia cōsecteris. ne
forsan siuistris cancellat⁹ rumoribus. dum alta fame fa
stigia conaris ascēdere. ī infamie foueam p̄cipitat⁹ inci
das ⁊ inuite. fac fugias aio que sunt mala gaudia vite
Unde quidam.

Omnia si perdes famam seruare memento
Qua semel amissa nunq̄ reuocatur in vna

De honore senectutis

.i. qm̄ tu sis sapiēs

.i. senem deficientē

Cū sapias animo noli irridere senectam

modicus puerilis

Nam quocūq; sene sensus puerilis in illo

Cū ab orbata cōposite morigeratiōis alterres. annis
senilib⁹ sp̄ existimes deferendū. ⁊ abiecto derisiōis iacu
lo. p̄pensionis reuerētie obsequijs reuereris vt pprii ca
sus tui futuri nō īmemor iugo videlicet senectutē p̄bitu
rus ceruiciē. vel iuuetutē dispēdio moritur⁹. nec dāno
sa pigricies frequēter rōnis viduata moderamie. ad idē
otiā puerilitatis accedat. ⁊ tunc etiā cōmunia iocosita
tis solatia detestat⁹ ⁊ horret aio non trāquillo. Nā quo
cūq; sene. sensus puerilis in illo. Et̄ nou⁹ Cato.

Optatū seniū dum venerit est maledictum.

Cunq; senes faciūt puerilia tūc quoq; fiunt

In factis pueri stultiq; tenent̄ haberi

De utilitate artis ⁊ scientie

artē liberalē vel lucrativā

Disce aliquid nā cum subito fortuna recedit

cuius fortuna nō est dñā

Arts remanet vitāq; hoīs nō deserit vnq̄

Chūane pfectiōis imagiata pfectio. nō corpori tero
 ris terminat effigie. nō honoris imēitate fulcit nō diuitiāz pondē stabilit. Sz studiosi laboris recēta solertia
 in hāc artē sapie pmouens ad terminos sue ꝑcupiscētie
 hūal inducit. Hac g̃ cōtinue exercitatiōis peritiā pui
 da sedulitate sequēs vt sapiētie matris thalamos exer
 citatiōis laurea coronat? introcas. deserēs bestialē igrā
 tie semitā sordidā z iniquā. Ars remanet vitāq; hōis
 nō deserit vnq;. **Uñ nou? Carō**
Artē seceris q̃uis opulent? habetis
Ars manet z durat fortuna recedere curat

Audi vide tace

audi vide tace si tu vis viuere pace

Prospicita cūcta tacit? que quisq; loquatur
 qm̃ ex abundātia cordis os loquit manifestat

Sermo hominū mores celat z indicat idem.

Circūspēctōis moderate tēperies. ex nimis magz. z
 partib? tota. z ex idiuiduis genera ꝑphēdit. **C**Dū ergo
 int? quoslibet filioz adā te adesse cōrigerit. qz sermonū
 inceptias accepta patientie cautela moderanē attendes
 alieni sermonis imoderantie prudēti dissimulatiōe ꝑre
 reas. ne q̃q;. vt ait Salomon iuxta stulticiam suā re
 spōdēs fatuo. silis videaris eidē. **Sermo hōim mores**
celat z indicat idem. Unde nouus Carō
Alterius verba tacito moderamine serua
Verba que celant mores eadeinq; reuelant

De exercitiōz habituatione

illā recolēdo z ad alias tenēdo

.i. bñ doc? fueris

Exerce studiū quāuis perceperis artē

.i. diligētia ad artes liberales

ad artes manuales

Vt cura ingenū sic z manus adiunat vsum.

¶ Si subtilior⁹ vene fueris ingenio sublimat⁹. si mult⁹
 studio⁹ exercitijs agit⁹. Si demū celū vtrice pulsans
 genosophistaz nūcro fuer⁹ aggregat⁹. nō ob h⁹ quis ex
 psumptiois audacia te pfectū existies aut nulli⁹ exerci
 tatiois studio idigentē vtriusq; ne hois picipiantē i lap
 sum corruat. qđ mult⁹ laborib⁹ ante fuit acq̄sitiū. **¶** Si
 eut em̄ manuale artificii real⁹ opatiois frequētatōe p
 ficat. Sic sapiētia⁹ disciplina lucerna. crebre meditatio
 nis lucubratione fulcit. ⁊ p negligētie pigritatis igna
 uia inspirete corruit i delusum. Et cura ingenii sic ⁊
 man⁹ adiuuat vsū. **¶** Nū nou⁹ Caro
 Sensus curando crescat vsus operando
 Sedulus artificem iuuat vsus cura legentem
 Et studeas plus te q̄uis sis fruct⁹ in arte

In vite delicijs nil confidas

future mortis
Multū venturi nec cures tempora fati
 tpalem mūdānam
Nō metuit mortē qui scit cōtemnere vitam.
¶ Si fortitudinis armatura munitus. ⁊ cōstantie ba
 sib⁹ fueris stabilis. a fatalis vite timore meticulose sol
 litudinis intuitum diligentē aduertas. Ista quidem i
 cessabilis exercitatio humane nature aduersaria tanq̄
 tinea sanitatis hospitem suum anxietatis ptās. ab ini
 cio multiplici fatigatione corrodit. **¶** Ad ardua vtrū
 igitur si sapiēte ascenderis. inē vite delicias ⁊ humane
 mortis angustias. nullā diuisionis facies sectionē. Si
 possidēto terrena iam celestis aīo mūdane rei volupta
 tem legeris. ⁊ tādem debitū mortis exoluēs. eo libentius
 exeat quo de exilio in patriā reuerteris. mortem in hoc
 exhibēs voluntariā nō inuitā. **N**ō metuit mortem qui

39

scit cōtemnere vitā. Unde nouus Cato
Mors iuuenes rapit atq; senes nulli miserēto
Mors equat legē sapiens cū paupere regem

De scientie permutatione

sapientibus

.i. tuncpe doctus

Disce sed a doctis. indoctos ipse doceto

dicanda ⁊ nō occultāda bonarū artū

Propagāda etenim ē. rerū doctrina bonarū

En quā hūm xseris frequentia. hāc eruditōis studi
ose regulā mēte ⁊ ope psequis. vt ab his q̄s xtrūm nu
trix sapiētia abūdātiōib⁹ sui lactis potant edulys. in
satiabile desiderū doctricē salutarē assumas Ita rñ q̄ q̄
quid ihu⁹ exercitaciōis scrutinio sine fictiōe didiceris
cōmunicato labore trāsferre in ceteros nō postponas.
Nihil em̄ ad salutē vtilius. nec bonis morib⁹ eque pri
nent accōmodū. q̄ prudētie riuos aut sapiētie flumios
in subiecta pluria gēuita liberalitate trāsferre. hxc ē em̄
institutiō mentiū optimarū. Propagāda etenim est rerū
doctrina bonarū. Et dicit Persius

Scire tuū nihil est nisi te scire hoc sciat alter
si ponat tuū loco te seruit ad ppositum nostrum

De temperantia circa potum

nō ultra appetitū

corpe ⁊ mente

Hoc bibe q̄d possis. si tu vis viuere sanus

ergo abstinētia est summa medicāna excessus vel ebrietas

Morbi nāq; mali. causa est quicūq; voluptas.

Sobrietatis mēsura ptenet. castrimargie nauseā ⁊
ebetat. pures diluuiū āputare. **P**ostq; em̄ tyrāni
co iure. aut veri iuria hxc pestilētia corp⁹ obsecerit. oē
xerit. collegiū abijcit ⁊ p̄llit. nec min⁹ corpal motus

in aduersitate   prosperitate   econtrario
Rebus in aduersis melius sperare memento
Si socratis catonis ac diogenis actus magnificos
 imiteris .innixus validioris muro constantie .fortune
 seuientis imper^o non horrescas .sed quasi tetragon^o sp
 constitutus in solido .nulla alterationis ineptia .aut su
 peruenientis aduersitatis nubilo inexpugnabile castru
 fortitudinis obruct .sapiens equidem constitutus in p
 speris . nullo cofidentie tumore sustollitur dum lubri
 cum facilitatis humane prudenter aduertit .nec repen
 tinis insultib^o aduersitatis frangit .nec duce cofidentia
 quibus extimat habituz .7 sic a suo vallo cofstancie nul
 lis deterratur euentibus .nulla tempestatis iniuria ne
 q^o vento .Rursus in aduersis melius sperare memento
 Ante nouus Cato

Rebus traquilis metuas aduersa subillis
 Rursus in aduersis melius sperare superis

De sapientie nobilitate

.i. ne vaces turpi ocio .i. diligentia 7 studio
Discere ne cesses cura sapiencia crescit

quia ars semp crescit 7 vita decrescit

Raro datur longo prudentia tps usu

Semitam ronis si introgressus humane metis in
 genuitatem attenderis nullus obsequioꝝ functionib^o
 nullius exacre diligentie stipendijs .poterit ad equalita
 tis debitum ipsius magnificentie responderi . Ipsa qui
 dem natione celestis .7 eterni regis filia . terrenis non
 delectatur affectibus . sed omnes scorias humane fedt
 tatis abhorrens . iuxta salomonis sententiam sue dig
 nitatis solum in altissimis stabilivit . vt igitur eide de
 bito familiaritatis obseqo subseruias . tue p^o sideratiois

oculos dirigas in sublime. nunc scie vernatis florem con-
quiras. nunc sapientie choruscantis theoreumata. nunc poci-
pua actualis exercitatiois opa balneas. et si longo opere
se sollicitudinis studio ista peregeris. non ilico fastidiat
studium. aut tempestive desinat ab inceptis. donec in p-
missis nihil agendum reperiat. Nam sapientie puteus ad tam-
tam mensuram profunditatis attingit. quod ei infima posse con-
tingere de mendacio convincit et delusu. Raro dat longo
prudencia temporis usu. **Utrum non? Cato**
Discas que nescis curato scientia crescit
Sensus et augetur si longior usus habetur

Lauda parce vitupera parcius

non nimis amicum tuum spiritum illud laudaueris
Parce laudato nam que tu sepe probaris
tue aduersitatis quod in necessitatis articulo probat vera dilectio
Una dies qualis fuerit monstrabit amicus.
Qum fessus amicitie cum quolibet hominum te adeptum pu-
taueris nullum in eum fermeitate dilectionis incommoda
suspiciat. moderatam tamen laudum preconijs. et reperta confi-
dentie statera ei laudis conferas. Non enim seductoria
plausibilitatis allocutio. non promissorie voluntatis impe-
tus. amicitias faciunt esse raras. **Parce quidem euenit.**
ut quem commendationi lingua protuleris et cui anchoram
confidentie confixeris pleniorum dum fortune necessitatis
casus emergerit. peregrinum tibi fiat commutatis affectibus
et obliquus. Una dies qualis fuerit ostendit amicus.
Unde nouus Cato.
Mare caue dici nimium laudantur amici
Tempus monstrabit. te quantum et amicus amabit.

Reminem a quolibet discere pudeat

ne verecunderis

illa

Ne pudeas que nescieris te velle doceri

sciētia est de numero bonoz honorabilū. i. velle i tenebris igno-
rantie errare pudor est

Scire aliqd laus ē. pudor ē nil discere velle

CSi caliginosis ignorātie tenebris obuolutus. scie ra-
diātis lumine te viduatum doleas. nulli? pudoris rubō-
re. aut cōfutionis ignomiā terrearis quin doctores con-
sulueris. cum summa sedulitatis idagine et hiantib? in-
tellect? auribus. instructor sapiētis doctrinam suscipi-
as saluarem **Q**uis em̄ vleri? stoliditatis pretendit in-
famiam quis ampliozem portionem miserie alienis p̄-
mittit obtutib? q̄ si cec? et cespitās sui itineris ducatū
obijciat. copias ingrata fronte repudiet. aut inscitie mi-
seria cathēnat? liberatozem respūc̄s. p̄tinaci animo ma-
lit p̄petuis sue cecitatis carcerib? detineri. **Scire aliqd**
laus est. pudor est nil discere velle. **Unde nouus Cato**
Ne pudeat queri qui nesciat arte doceri
Qui scit laudat qui nescit vituperat

Fecundi calices quē non fecere diuertū

.i. i actu venereo et in potādo vino est voluptas sed illam sequū-
tur lites. nam multi p̄pter luxuriam et ebrietatē perierunt

Cū venere et bacho lis est p̄iūcta voluptas

.i. que relectabilia et laudabilia sunt animo accepta: id est volu-
ptates corporis.

Qd lautū est aīo cōplectere sed fuge lites

CNullum humane rōnis vinculum reperit euidenci-
us aut potēt? experit. q̄ fecūdis calicib?. et lenocinātis
veneris stipēdijs militare **Uox estuāte flāma libidinis**
omne virtutis seminarium dissipat **Hinc belloz strages**

f i

prent. hinc iurgioꝝ opprobria hinc cōfusio ⁊ ignomia
nutritia fedicitatis. Hec igit aīo victore cōculcās. medio
eri parcitate p̄tent⁹. cypridis discipulā ⁊ bachi nauicā
tē crapulā. quā nunq̄ comitat felicitas effugies et cui
res: Qd̄ lauru ē aīo p̄lectē s̄z fuge lites **Uñ nou⁹ Ca.**
Bachus frigescit venus sed ipsa calefcit
Lirigiū vita cum res sit honesta petita

De simulatoribus fugiendis

nimiū humiles declinare ⁊ fugere
Dmissos aīo tacitosq̄ vitare memento
loco tranquillū sine impetu .i. p̄fundior
Quod flumē ē placidū forsā latz altior vnda
Circa cuiusdam sapiētis sentēciam homo inē cūcta
animācia ē voluptate vari⁹. ⁊ affectiōe diuersus Scri
pture em̄ testimonio inscrutabile est cor hoīs quis co
gnosceret illud. **N**on igit ex signis exteriorib⁹. que fre
quenter mendaciū cōmentant. interioris hoīs secretio
ra latibula p̄pendunt. **P**er facile em̄ est inē hoies repe
rire. qui muliebri more blesis et fractis sermonib⁹ ver
ba depromūt. suspirātes frequētius ⁊ sōphistice laudis
oleum p̄pinantes. vultu applaudentes virgineo. s̄z dñ
nocendi temp⁹ aduenerit. mordacem scorpionis acule
um referantes. **E**t hi quidem tāto sunt cauendi dili
genti⁹ ⁊ tora mentis industria p̄uidēdi. quāto laqueos
factionis deceptorie s̄nb dulciloquio cunctis fortius
cōsciētia fetida ⁊ immūda. **Q**uod flumē est placidū for
san latet altior vnda. **Uñ nouus Cato**
Fac vt deuites sub falso pectore mites
Nec credas vndam placidam non esse p̄fundam
Aliozum diffeꝝtunū te pacifica

.f. mala vel aduersitas

Cū tibi displiceat rerum fortuna tuarum

hoīs cōsūtera hoīe infortunia ignobilior

Alterius specta quo sis discrimine peior

Cū solita fortune rabies. te toruis spectās ocul in
psona seu peculio insperatū deferat nocumentū. nō ob
hoc illi⁹ mētis p̄stātia. in abyssum desolatiōis icidat. sed
fortune melioris gratulatiōe retēta. vltioris euent⁹ p̄
sagiat icrementū. Et vt pprie incōmoditatis dispēdia.
moderāt⁹ sustineat. alieni casus miserabilitate pensata
sue cognitiōis ocul diligent obijciat pestiferos p̄rior⁹
casualitatis euctus. ⁊ tūc ex alienis periculis effectus
cautior. ppria p̄uipendat discrimia. cū in fortuite cōsi
ccationis acie. magn⁹ p̄rimoz numer⁹. eqlis tibi fuerit
sue maior. **Alterius** specta quo sis discrimine peior

Unde nouus Cato

Non cōtristaris si rex damna sequaris

Qui oia peius habent vixas te iure sequūtur

Tutiora semp eligito

.f. op⁹ aggregere p̄ virib⁹ tuis. i. navigare circa littus ⁊ terram

Qd potes id tepta nam iūttus carpe remis.

securius nauis. i. extendere pfundum

Tutius est multum. q̄ velū tendere in altū.

Hec duo eandem hnt sentēciam. cū illis suppositis.
Qd potes id tepta opis ne pōdere p̄llus. succumbat
labor ⁊c. Nisi q̄ id hoc i loco Cato noster p̄ metaphoriā
de naue p̄bat. Nauis em̄ ab incepto securi⁹ circa litt⁹
remis ducit q̄ velo vētis data. i alto mari picidit. Ne
mo igit̄ materias agendas supra vires assumat q̄s sua
p̄hibente ignorantia debito sine terminare non posset.
hoc idē p̄clare dicit Orati⁹. Sumite materiā vris q̄
scribitis equā **Cliribus.** ⁊ vlate diu qd ferre reculent.

f ij

Quid valeant humeri rē. Unde nouus Cato
Illud temptabis qđ tu te posse putabis
Lucius est proram sup equoris addere terram

Contra virtuosos non insultes

^{pbum ⁊ honestū} ^{litigare} ^{maliciose.}
Contra hoiem iustū noli cōtendere prauē

^{qz} ^{iniurias iniuste illatas vindicat}
Semp̄ eteni deus iniustas vlciscit iras

Cum in reb⁹ creatis multiplicib⁹ resultet vestigium
creatoris. Juxta aplm. Inuisibilia dei a creaturarum
specie cognoscant^r. In nullo tamē euidentē agnoscitur.
clari⁹ attendit. aut manifesti⁹ speculat. bonitas creatoris
qđ in viro polymito iusticia. ⁊ virtutum schematio⁹ ador
nato. Hui⁹ contubernium vir sapiēs omnib⁹ preponet
diuitijs. gratissime familiaritatis obseqđ cōmunicato.

Contra hunc effrenate lingue peccitas. iurgioꝝ ve
nena nō euomat. cachinos irrisionis nō inferat. contu
meliaꝝ nō excutiat tempestates. **C**alium em̄ qui cō
uersatione diuini sunt. ⁊ vite claritate celestes tanqđ i
urias pprias omnipotēs districta seueritate. coercet i
ferens penas multiplices atqđ miras. Nam deus iniu
stas semp̄ vlciscit iras. Unde nouus Cato.

Dulcē deliras si iusto porrigis iras
Iram nō iustam dñs non mittit inultam

De longanimitate in aduersis

.i. damnū ex piculo maris qñ bona picūt in mare
Est iactura grauis q̄ sunt amittere damnis.

.s. p̄tere sua p amico vel p̄republica vel p̄saluatione vite
Sūt qđā que ferre decet patienter amicū.

Licet multiplici incommoditatis discrimini. huma-
na ppago subiaceat. 7 scdm vtrumq; hominem frequen-
tius ac multipliciter affligatur. speciali tamē preroga-
tiua molestie conturbatur acerbius 7 vehemētius an-
xiatur. dum amici fidelis experitur apocopā. cui⁹ dam-
ni perniciem. nullo potest iterationis beneficio reparare
In qua tamen desolationis molestia sic longanimitate
fungendum est. sic animis virilibus insistendum. vt lō-
geua doloris amaritudo non mordeat super his. que in-
cidit naturalis conditio. 7 diuine legis series censuit
adimpleri quod quidem nō immerito censeretur teme-
rarium 7 iniquum. Sunt quedam que ferre licet pati-
enter amicum. Unde nouus Caro.

De plicitate vite tue non confidas

multos annos spondere
Tempa longa tue noli pmittere vite
 ad quemcūq; locū vadis
Quocūq; egrederis seqt̄ mors corporis umbra
Mortalium cunctis nota conditio. ignara perseue-
rantie 7 impermanentie lubrico constituta. longe a sa-
pientie foribus exulat. 7 in stoliditatis suburbio collo-
catur. si longeuicatis inducias sibi ad pprie voluntatis
obsequia commentetur acceptas. 7 hac fretus fiducia
virtuosa negligens ac viciosis inhxrens. per agrum in-
solentie iuuenilis excurrat. **D**ocet quidem natura.
et instruit experientia. q̄ dum plures future prosperi-
tatis annos. falsigrapha calculatione nobis promitti-
mus. concessos dies ad penitentiam in passiuum desi-
derijs peragentes. exemplo tanq̄ nocturnus fur sui
corporis domum perfodiens inperuenit interitus diui

ne exacerbationis iudicium concomitans asperum et
inuite. Tempora longa tue noli promittere vite. **En**
de nouis Cato

Non tibi cōf' das vt longo tpe viuas
Nā q̄cūq; sapit mors post vestigia vadit. **En** qdā
Preterit iste dies nescit origo secūdi
Aut labor aut requies sic transit gloria mūdi

De cultu diuino

denotis opibus .i. recōcilia te deo .i. pmitte
Thure deū placā vitulū sine crescat aratro
i. de' non placatur p̄ imolationē animalū occisorū
Nō credas placare deū dum cete litatur
Materialis reuerentia diuine maiestati prebiturus
honorem . non in victimarum hostijs . aut vitulorū san
guine vel bircorum . omnipotentis iniuriam pacifica
tam existimes . quam reuerentialis humilitas . et contri
ti cordis oblatio . orationis legatione premissa sufficiē
ter emollit . Nam et si lege mosaica sacrificiorum liba
mina . et varia exterioris satisfactionis ministeria . visa
fuerint imperari . in figura tamen congingebat illis . et
mystice interpretationis prestolabātur auxilium que
omnia lex gratie plenē erhibet . et effatur . **N**ec credas
placare deum dum cete litat . **En** nouus Cato
Victima seruetur domino tibus sacrificetur
Nunq; placatur dominus nec cete litatur

De longanimitate in infortunijs

p[ro]p[ter] loco tu h[omi]ni fortunato homini
 Cede loco lesus fortune cede potenti
 inferre damnum inferre comodum

Ledere qui potuit aliq[ui] p[ro]desse valebit

Si multumode perturbationis furis agitatus. et si
 nistram fortune seuioris expertus. non ob hoc impati
 entie gladium in fortune contumeliam violenter inle
 ctas. quam nullus mortalium nisi longanimitas ac pa
 tientie constantia potuit moderare. S[ed] dum seui
 entis iracundie vehemens impet[us]. in ceci numinis ma
 iestatem impulerit. tantis collisus duricijs pp[ro]ie artis
 deliramenta cosequitur. sue stoliditatis gladio rep[er]c
 sus. Speret ergo qui metuit. confidat qui ledit. qui op
 primitur no[n] desperet. q[ui] quib[us] fortuna austerioris euen
 tus p[re]sentavit initia. mutabilitatis no[n] inmemor. ex in
 sperato fines p[ro]speros exhibebit. Ledere qui potuit q[ui]
 q[ui] p[ro]desse valebit. Unde nouus Cato
 Non vlasceris tu quamuis lesus haberis.
 Qui ledit temere poterit quantoq[ue] valere

Teipsum corripere de peccatis

deliqueris p[ro] tali peccato postea
Cu[m] quid peccatis teipsum castiga subinde
 p[ro] dolores et penas pena infirmitatis tue
 Vulnere du[m] sanas dolor e[st] medicina doloris

Si fragilitatis humane p[ro]pellente lasciuia. in fonea
 cuiuslibet viciorum incidetis. non more aspidis surde
 pollicem medicatis abijcias. aut diutina obstinatio[n]e sa
 ceas. in tuo sterquilinio feditatis. immo magis menta
 les oculos ad lumen sup[er]ne cognitionis eriges. et i[n] teip
 su[m] vltor iustissim[us] congruo seueritat[is] medicamine meteri
 E iij

noueris. tui veritus lesionem ¶ Sicut enim asperum
plano retunditur. ⁊ contraria propelluntur cōtrarijs:
sic proprie delectationis macula satisfactionis acerbata
te compescimur. ⁊ pena laboris. Ulnera dum sanas
dolor est medicina doloris. Unde nouus Caro
¶ Et corp⁹ redimas ferz patiaris ⁊ ignē ¶ Et Esop⁹
Ferre minora volo ne grauiora feram

De antique amicitie conseruatione

^{p damnabis}
Damnaris nunq̄ post longum temp⁹ amicū
^{.i. primas cōfederaciones amoris}
Mutantē mores sed pignora p̄ma memēto.
¶ Quotiens inite amicitie federa. amico se balente de
terius. erga te senseris claudicare. moderata facilitate
sustincas. nec in eum subite mutationis impulsu no
uellas dissensionis querimonias. aut sinistri rumoris
molimina n̄sus fueris propalare. Que enim dementi
or opinio aut sophisticate rationis maior abusus q̄ al
terius macula voluntarie inquinari. ⁊ fidem reuocare
prestitam. moderacionis iudicio non retento. Duran
tem mores sed pignora p̄ma memento. Unde quidā
¶ Nihil turpi⁹ q̄ cū illo bellū gerē. cū q̄ familiarit̄ vixisti

De humilitate in officijs custodienda

laudabilior ad qd̄ assumpt⁹ es magis dilectus hominibus
Gratior officio quo sis mage charior esto
^{.i. merearis habere nomē} ^{.i. inutilis ad officium}
¶ Ne nomen subeas qd̄ dicit̄ offiiciperdi
¶ Hanc prudentie regulam cordis auribus retinere con

tendas. nec ab ipsa quouis prepediente negotio stute-
 as resilire. vt si ad quenis publica officiorum ministe-
 ria deputatus fueris. superbie tumescētis abiecto rigo-
 re. ⁊ indebite dominationis imperio relegato. sic in seni-
 ta moderationis incedas. vt nullius stomachantis in-
 dignationis tue viciositatis merito. ad iniurias prouo-
 ceris. ne commissum tibi ministerium violenter coga-
 ris abijcere. in tui nominis iniuriam. non sine infamie
 nomine ⁊ moleste. **Gratior officio quo sis mage chari-
 or esto** **Uñ nouus Cato**

Officij gratus fias vt sis adamatus

Supra te dici nequeat officiperdi

De suspitione precauenda

.i. in famis vel de alio suspicionem habens

Suspectus caueas. ne sis miser oibus hois

actiue ⁊ passiue

Nā timidus ⁊ suspectus aptissima mors est

CVir optimus sincere conscientie debriatus azymo
 non faciliter ad susceptionis incommoda. aut sinistre
 opinionis interpretadas versutias inclinatur. **Nā**
 perfecte cōscientie hec proprietas censetur accepta. vt
 siquidem fame ⁊ proprie veritatis testimonio. sibimet
 iudicium perhibet. sic aliorum diiudicare reatus. ⁊ cul-
 pandis criminib⁹ insistere censet indignum. **Hoc** siqui-
 dem est veracis iudicij signum precipuum. q̄ sicut pon-
 teratis proprie viciositatis temeritis in iudicando sub-
 sistit. sic non faciliter aliorum temeritorum estimatio
 ne mouetur nec pro certis dubiū recipit ⁊ admittit. nā
 hoc imperinentis nature conditio. et pessima sors est.

Nā timidus ⁊ suspectus aptissima mors est.

Uñ nouus Cato.

Suspectus semp nō est miser ille lilenter
Nam mors apta quidem suspicio cōstat eitem

De miseratione circa seruos habenda

ad labores loco bestiarum in utilitatē tuā
Cū fueris p̄rios seruos mercatus in usum
non bestias seruos tuos

Si famulos dicas. hoīes tūc esse memento

Cure gentium quondam seruitus introducta. mag-
nam diffidentiam moribus ⁊ discrepantiam in huma-
nis actibus induxit. Cum siquidem ab initio nata ho-
minum conditio vniformis originis emanatione p̄di-
derit mirande nouitatis p̄sagio actum est. vt vn⁹ liber-
tate polleat. alius vero iugo empticio sit addic⁹. **S**i
contingat igit̄ huiusmodi mancipioꝝ famulatu potiri
sue cōditionis miseriam benigno fauore p̄sequere. ⁊ de-
bita. ipsoꝝ famulat⁹ officio cōtentus. nimie seueritatis
aculeum nō apponas. memoriter retinēs. q̄ nos et sin-
guli in mundane ciuitatis area. sub eodem p̄ncipe va-
rio agone cōtendimus. eiusdem patris familias serui su-
mus. qui singulas actū ac cogitationum nostraz dif-
ferentias de supernis inspicit. retributurus penam. v̄l
p̄mium cum sibi gratum fuerit in momento. Si fa-
mulos dicas. homines tamen esse memento. **U**nde vo-
uus **C**ato

Cum sis mercatus famulos seruosq; lucratus:
Sunt homines isti p̄ciosi quos habuisti

Ad fortune dona cito manus extende

capienda est oportunitas incipiēdi aliq̄ op⁹
Quā primū capiēda tibi ē occasio prima

occasione iterata .i. qua p negligentia pdidisti
Ne rursus queras que iam neglexeris ante.
Si humanorum euentuum sedulus explorator. si for-
tune mutabilitatis fueris indagator. hac consultissime
deliberationis regulam non abijcias. vt quoties te gra-
te prosperitatis seren^o fauor impegerit. elato animo no
recuses memor illi^o Horatii. Tu quamcumq; de^o tibi for-
tunauerit horam. Grata sume manu. nec dulcia offer i
annum. Qui em^o pprie inuixus prudentie presentia ne-
gligens. a posteriorib^o inchoans instantis fortune stipē-
dia seducto corde repudiat. iuste talionis annis homo
priuat iste. **Ne rursus queras que iam neglexeris ante.**
Un nouus Cato
Quacito res datur occasio tunc prima petatur
Neq; recorderis que neglexisse videris

De diuina correctione maloz

subitanea qui vident mali
Morte repentina noli gaudere malozum
.i. iusti qnq; subita morte
Felices obeunt quoz fine crimine vita est
Diuine seueritatis iudicium. e centro diuinitatis p-
diens. multifarie multisq; modis scdm culparum exi-
gentiam corripit criminosos. dum alios quidem pia mi-
seratione sustinet. vt patientia diuine bonitatis allec-
ti. resipiscant a criminibus tandem penitentie fructum
adepturi. alios vero districte seueritatis pungit aculco-
dū aut repentini interit^o ai aduersioe pcellit aut varijs
tribulationū penurijs arceant. diuine satisfiat iusticie
cūctis cernētib^o trāseat in exēpli. Et eoz nihilomin^o
cōsummatiōe tribulati. nulli^o iocūditatis merdies tuis

applaudat affectibus. cum nōnunq̄ iustis ac bene meritis cōformis interitus prebeat̄. sed potius diuinorū iudiciorum profunditate perterritus. affectum fraternę compassionis exhibe 7 ad miserandi refugium te iudica. Felices obcunt quorum sine crimine vita. **Uñ nouus Cato.**

Ad subitam mortem prauos venisse quid optem
Cecidit iniustus nec non sine crimine iustus

De cōiuge non facile sumas mali suspiciū.

et nō habes bona. i. q̄ ipsa sit suspecta

Cū tibi fit cōiunx. nec res. nec fama laborat
vitare debes mali suspiciū de nomine vxoris tue

Vitandū ducas inimicū nomen amici

Inter ea que in cōiuctu hominum deducūtur. nihil attemptatur facilius. nihil frequentius cancellatur q̄ inuenis mulieris intuitus. que nisi artificissima districtio nis cautela. et verecunde circumspectionis industria. modeste prouideat ignominiam infamie non euadet.

Si ergo vxoris expertus amplexus. coningem tuā tam odiosis senseris titulari rumorib⁹. non ilico repē tine credulitatis spiritum preteas referenti. quia vt in plurimum muliebris sexus fragilitas. plus in hac parte laborat infamia. q̄ delicto. nec in quenq̄ de amicorū numero funem dilectionis abruptens: crīmē tam nepharie operationis imponas. perpetue hostilitatis molimine concitato. non enim est credendum omni spiritui. 7 satius est frivole estimationis iniurias abijcere. q̄ ab ipsarum credulitate deuinci **Vitandum ducas inimicum nomen amici. Uñ nouus Cato**

Cum labor incumbat qui rem famāq̄ remittat
Juncus ad vxorem illius vitabis amorem

Quod in studijs non est desistendum

placorem scire et intelligere

Cū tibi contingit, studio cognoscere multa

adhuc

vitabis plus

Fac discas multa vita nil discere velle

Doctrine sapientialis fores ingrediens, non facili per
scrutationis industria contenteris, nec te in cognitione
veritatis existimes, donec nihil tibi remaneat attingē
dum. Demineris namque quod tanta est scientie longitudo,
latitudo, sublimitas et profunditas, attingens a fine us
que ad finem fortiter, quod si quispiam mortalium ingenij vi
uacitate polleret, studiorum exercitio centum lustra per
agens, non sufficeret ad abyssum adepte scientie pene
trare, quinimo cum consummauerit homo, tunc inci
pit, et qui molem gigantesque quantitatis ascendere glori
atur, in pigree humilitatis atomum relegatur, et quā
to plura officio continue sedulitatis apprehenderit, eo
noue inquisitionis thymata reperiet, que intellectualis
esuries nunquam poterit cohiberi. **F**ac discas multa vita
nescire doceri. **E**nō nouus Cato

Nemo sit oblitus cum fuerit valde peritus

Quod plus addiscat nec dicere queso fatiscat

Huius operis laudabilis conclusio

planis sermonibus

Miraris nudis verbis me scribere versus

longa solent sperni gaudent breuitate moderni spiritus, me versus

Hoc breuitas sensus fecit coniungere binos

Quod tu quisquis opusculi presentis seriem decursurus,
auditor tenuolus aduenisti, non ieiuni sermonis ma

eiem. sed adipem sentētie. fecundioris attendas. ⁊ scrip-
tum recolas. simplicitatem fore filiā veritatis. Ob hoc
e n̄ nude locutionis pauperiem breuitati connexuit. vt
plurib⁹ cognita amplioris fructificationis palmites p
crearet. ¶ Non igit in actorum. liuoris tractus aculeo
dente correctionis insanias. sed poti⁹ beneficij nō ingra-
tus. ad exhibita donaria discretionis oculos adhibeas
columbinos. Hec breuitas sensus fecit cōiungere binos

Ante nouus Cato

Nullus mireris si carmen nudum habetis
Dens paupertina cōiunxit carmina bina

Hic finem aspice Catonis viri moralissi-
mi ⁊ in via morum sane grauissimi Cum cō-
mento fratris Roberti de euromodio mona-
chi Clareuallis. Tā verborū ornatu limato.
q̄ sententiāz grauitate preclaro ut ex Iouis
cerebra videatur emanatum. Impressum
Dauārie in platea episcopi Per me Richar-
dum pastroed.

Tabula pro numero quaternionū opīs

A

Placet
Incipit liber
bonarum
Naturalis

B

quentes
Quod mors
ab hoibus
Judicium

C

pro utile
mortis
corporis
reformatas

D

machinationis
Aunq̄
ac doctrine
Validis

E

tutam
eventuum
que studia
operationum

F

ne verecunderis
Cum tibi
Licet
pro tempore

De... ..

1

2

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

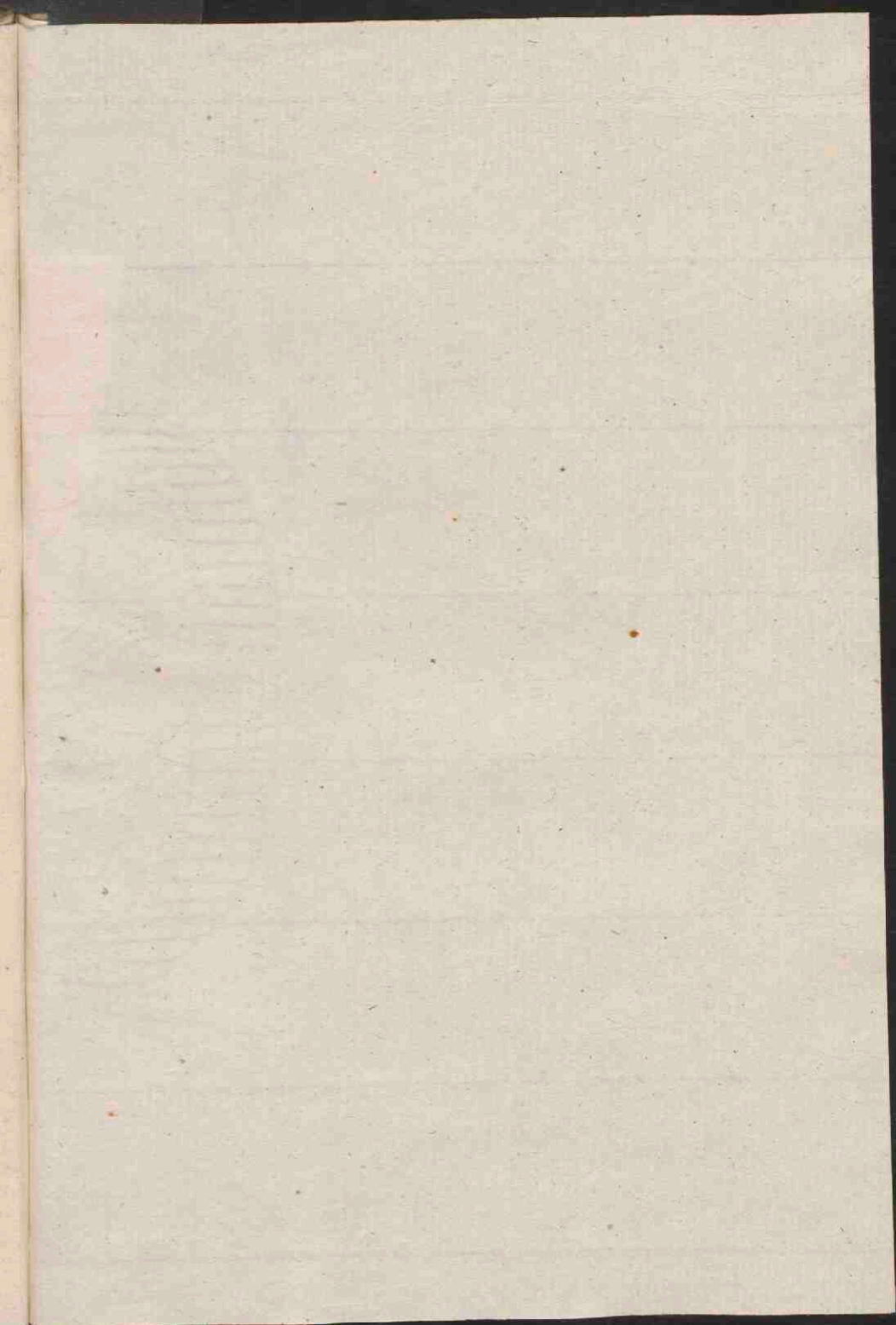
... ..
... ..
... ..
... ..

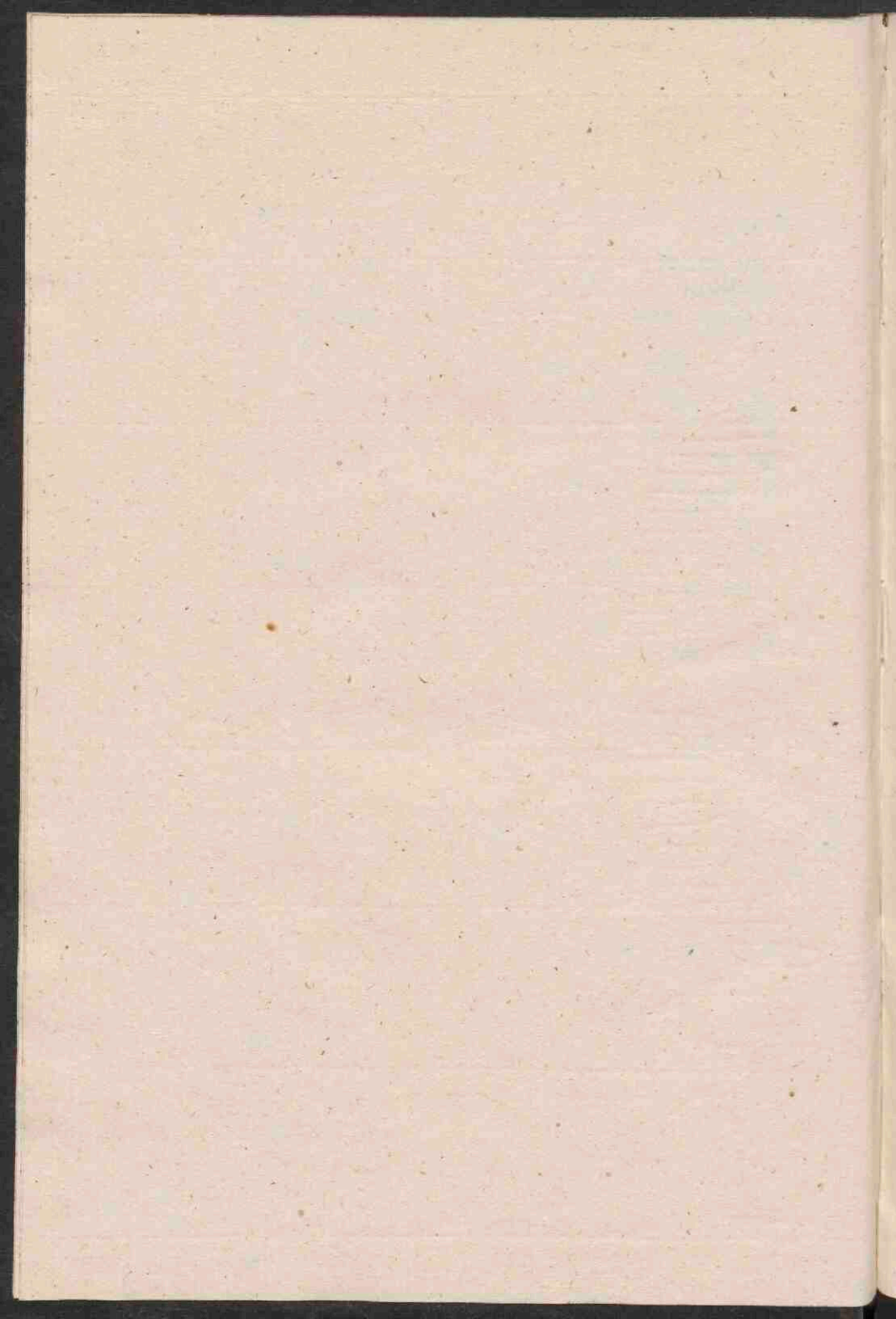
... ..
... ..
... ..
... ..

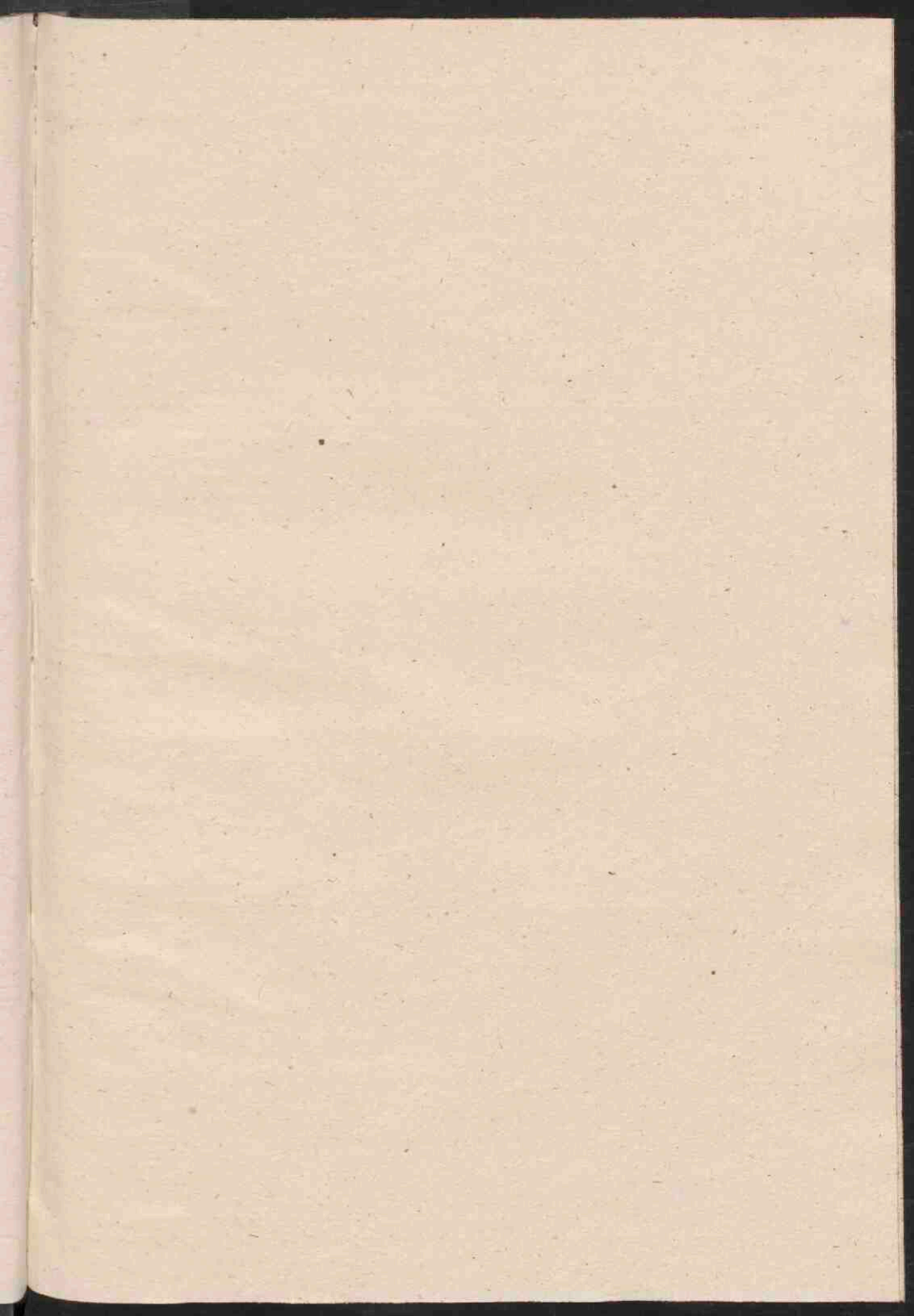
... ..
... ..
... ..
... ..

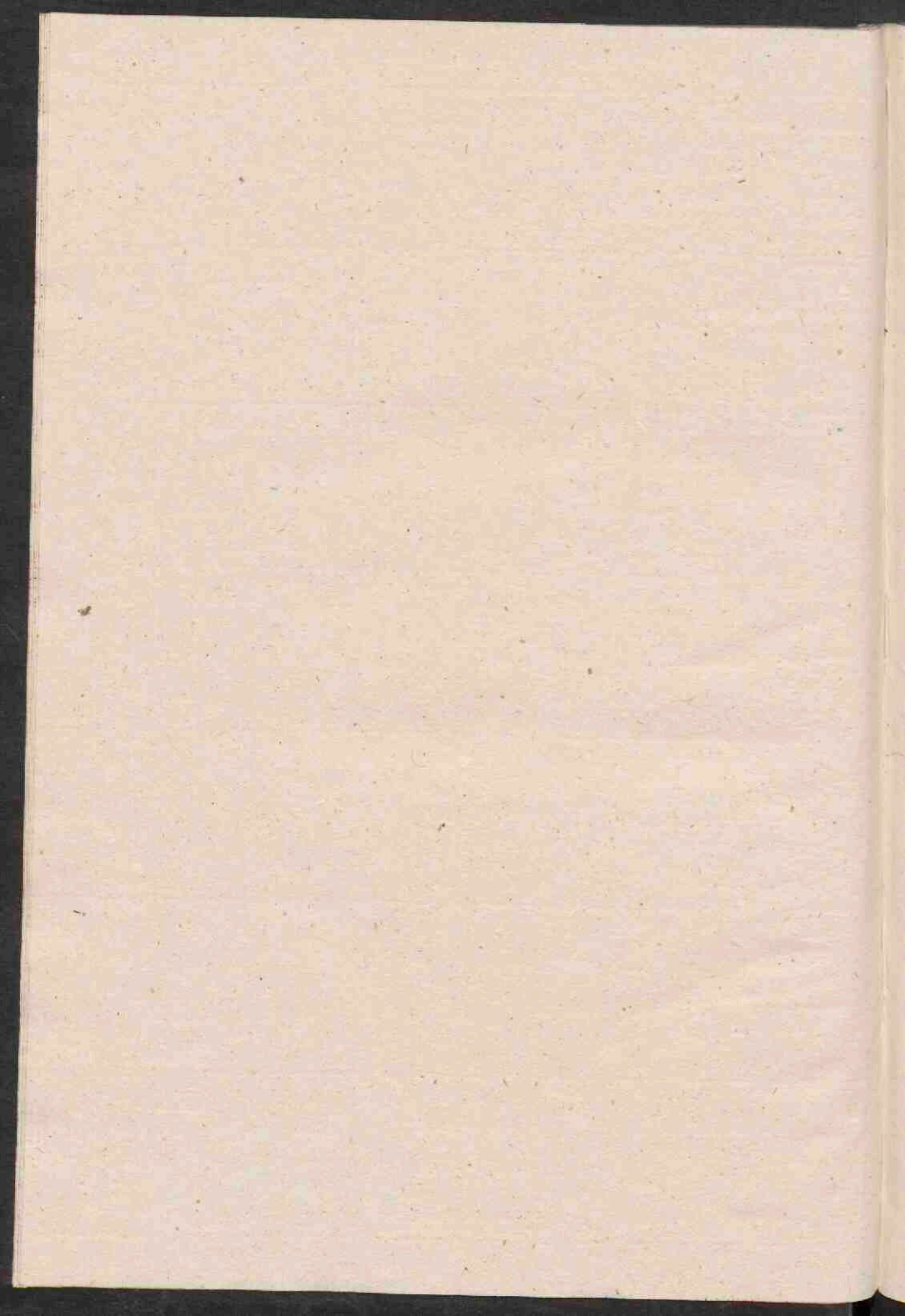
... ..
... ..
... ..
... ..

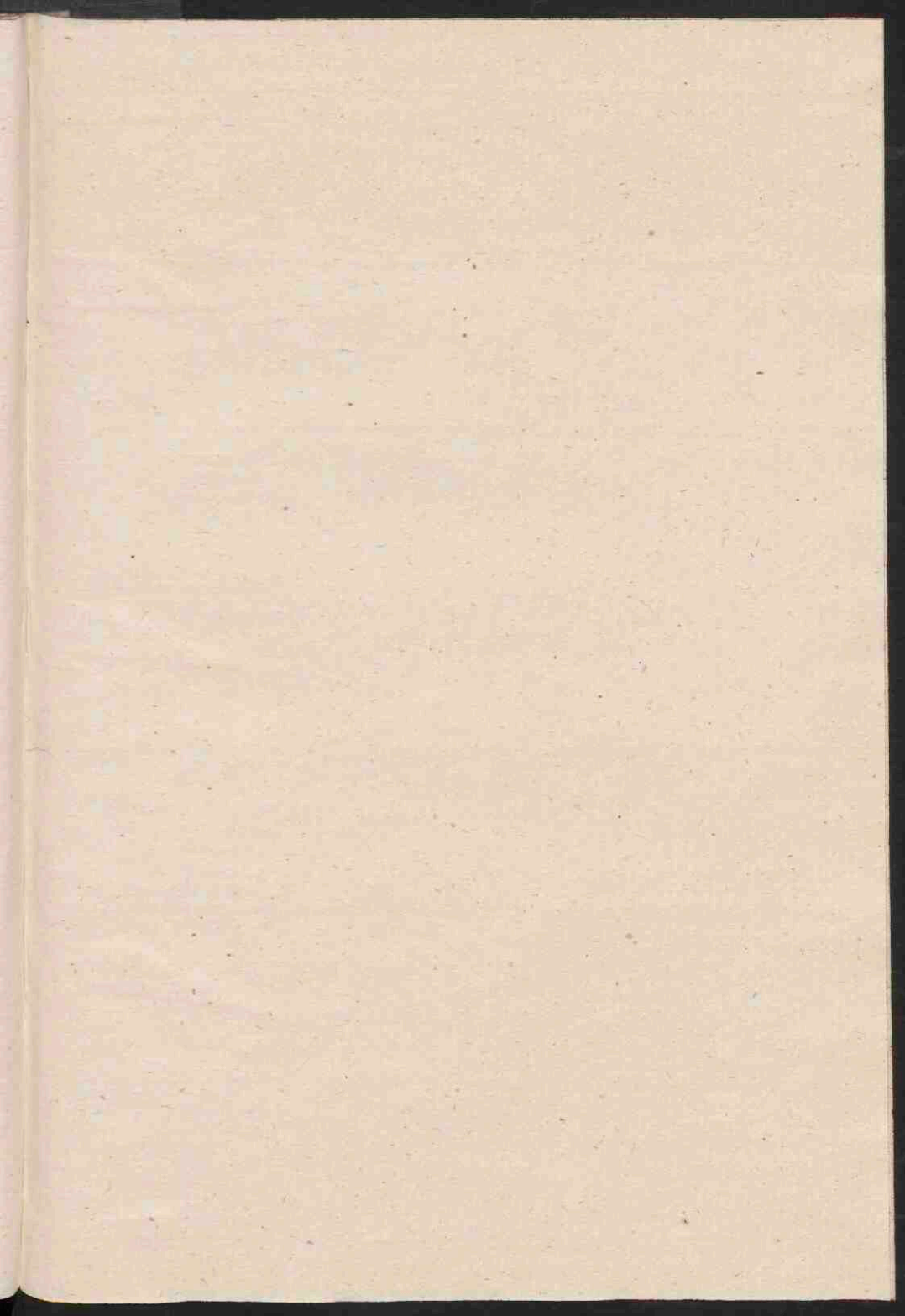
...

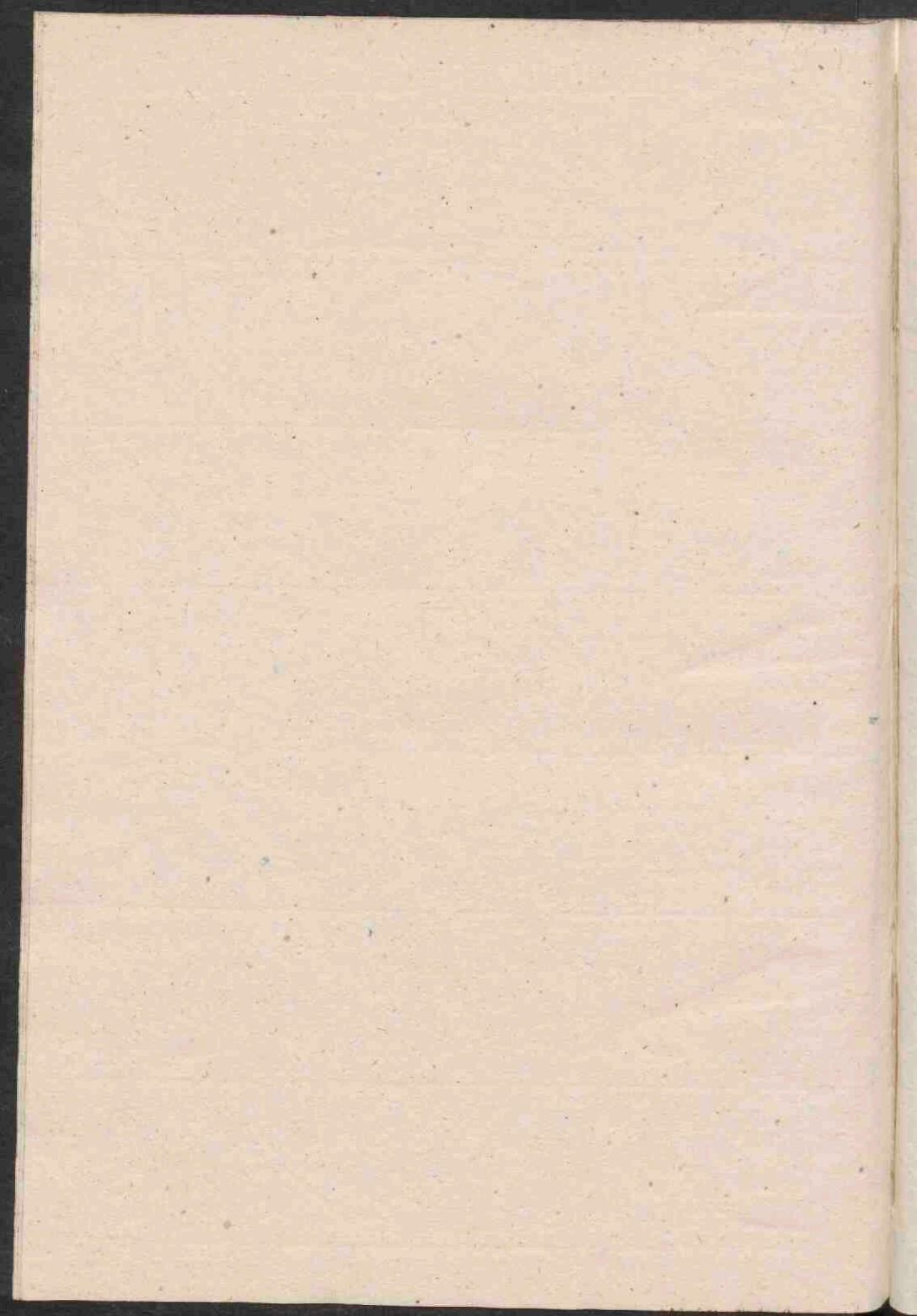

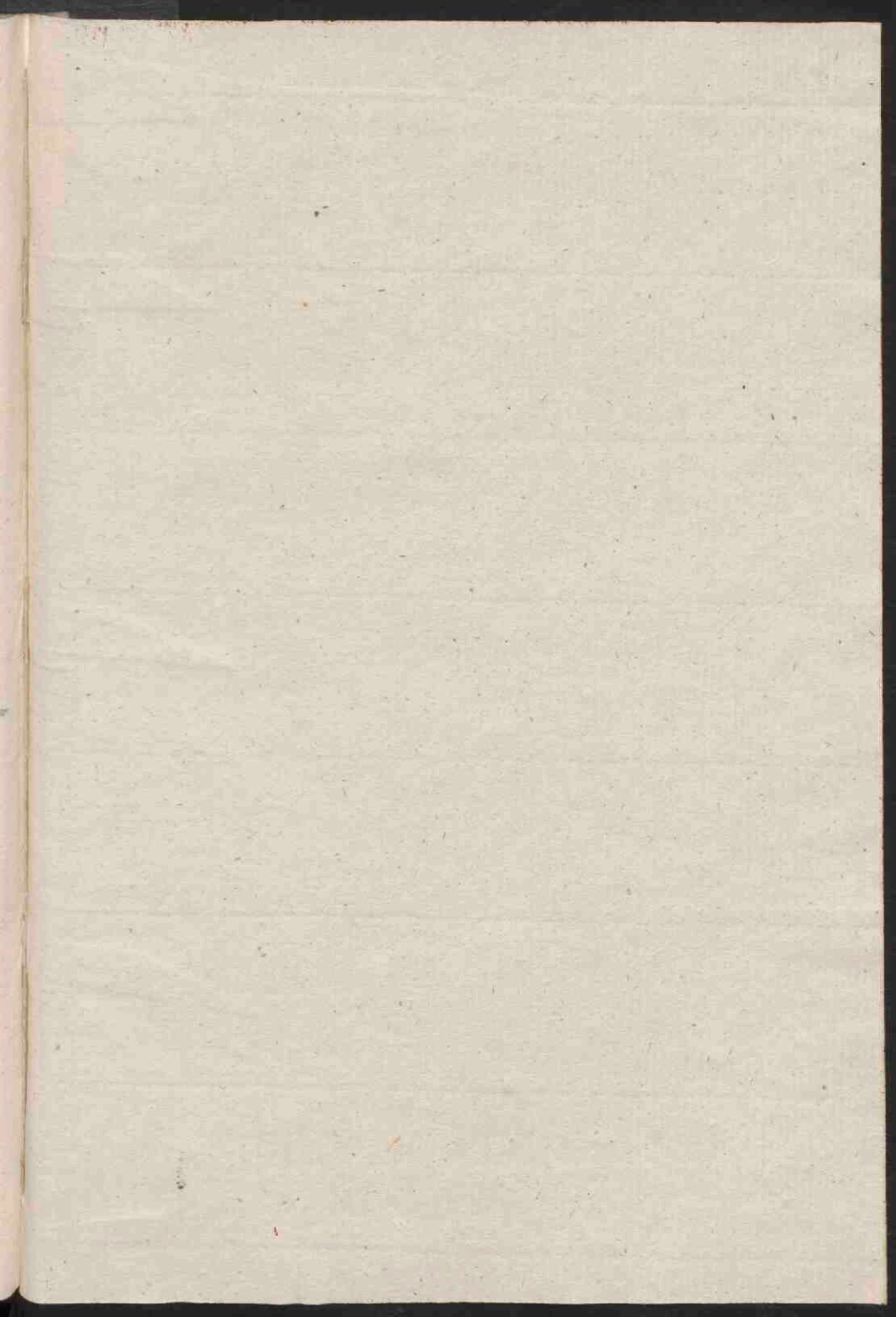

A 977051

